

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Právní úprava ochrany národních parků

Diplomová práce

Zpracoval: Jakub Štella

Vedoucí práce: Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph. D.

Plzeň

2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

.....

Jakub Štella

V Plzni dne

Na tomto místě bych chtěl poděkovat doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph. D., za cenné připomínky a rady, které mi pomohly při psaní této diplomové práce. Poděkování patří i mým blízkým za podporu během studia.

Obsah

Úvod.....	1
1 Právní úprava národních parků	3
1.1 Vývoj právní úpravy ochrany přírody na území ČR a vznik prvního národního parku na území ČR.....	4
1.2 Vnitrostátní prameny právní úpravy národních parků	6
1.2.1 Ústava ČR.....	6
1.2.2 Listina základních práv a svobod.....	7
1.2.3 Zákon o ochraně přírody a krajiny.....	9
1.2.4 Další zákony	19
1.2.5 Nový stavební zákon a národní parky	23
1.2.6 Podzákonné právní předpisy.....	25
1.3 Evropské prameny právní úpravy národních parků	26
1.3.1 Natura 2000	26
1.4 Mezinárodní prameny právní úpravy národních parků	27
1.4.1 Nejdůležitější úmluvy v oblasti ochrany přírody.....	27
1.4.2 Mezinárodní svaz ochrany přírody	29
2 Vymezení pojmu národního parku a příklady národních parků v českém prostředí.....	30
2.1 Národní park Šumava.....	32
2.1.1 Základní informace o NP Šumava	32
2.1.2 Předmět ochrany	32
2.2 Národní park České Švýcarsko.....	40
2.2.1 Základní informace o NP České Švýcarsko	40
2.2.2 Předmět ochrany	41
2.3 Národní park Podyjí	43
2.3.1 Základní informace o NP Podyjí	43
2.3.2 Předmět ochrany	43
2.4 Krkonošský národní park	46
2.4.1 Základní informace o KRNAP	46
2.4.2 Předmět ochrany	47
2.5 Možné budoucí národní parky v ČR	48
3 Instituce v národních parcích.....	50
3.1 Ministerstvo životního prostředí.....	51
3.2 Správa národního parku.....	52
3.3 Rada národního parku	53
3.4 Česká inspekce životního prostředí.....	54
3.5 Stráž přírody	55
3.6 Role územních samosprávných celků v ochraně národních parků	57

4	Nástroje ochrany národních parků v českém právním řádu	57
4.1	Základní ochranné podmínky národních parků	58
4.2	Bližší ochranné podmínky národních parků	76
4.2.1	Bližší ochranné podmínky NP České Švýcarsko	76
4.2.2	Bližší ochranné podmínky KRNAP	78
4.2.3	Bližší ochranné podmínky NP Podyjí a jeho ochranného pásma	78
4.2.4	Bližší ochranné podmínky NP Šumava.....	78
4.3	Klidová území.....	78
4.4	Zonace národních parků	79
4.4.1	Přírodní zóna.....	80
4.4.2	Zóna přírodě blízká	80
4.4.3	Zóna soustředěné péče o přírodu	81
4.4.4	Zóna kulturní krajiny.....	81
4.5	Návštěvní řád	81
4.6	Ochranné pásmo.....	82
4.7	Zásady péče o národní parky	83
4.8	Dílčí závěr a návrhy <i>de lege ferenda</i>	84
	Závěr.....	87
	Seznam použitých zdrojů.....	89
	Resumé	96
	Resume	97

Úvod

Tato práce se zabývá právní úpravou ochrany národních parků, která v roce 2017 prošla velmi rozsáhlými změnami. Jsem přesvědčen o tom, že toto téma, které úzce souvisí s ochranou přírody, je v současnosti velice aktuální, protože ochrana nejen národních parků, ale životního prostředí jako takového, v současné době čelí poměrně závažné hrozbě, za kterou považuji návrh nového stavebního zákona. Tomuto problému se budu ve své práci rovněž krátce věnovat.

Téma jsem si vybral, protože jsem hluboce přesvědčen, že příroda a její ochrana si zaslouží větší pozornost, než jaké se jí dostává nyní. Myslím si, že společností aktuálně rezonují témata, která nejsou tak důležitá, jako je ochrana životního prostředí a s tím související ekologické problémy, jako jsou klimatické změny, vymírání ohrožených druhů zvířat, nadměrné používání plastů a obecně nadměrná produkce odpadu a další. Nepopírám, že působení některých osob, které jsou nazývány ekologickými aktivisty, upoutalo pozornost široké veřejnosti především k problematice změny klimatu, nejsem však přesvědčen o tom, že je to ten správný druh pozornosti.

Blíže jsem se o problematiku ochrany přírody z pohledu práva začal zajímat během studia na právnické fakultě, kde jsem absolvoval všechny dostupné environmentální předměty, přírodou jsem však byl fascinován již od dětství, a laický zájem o ní mi vydržel dodnes.

Práce bude členěna na čtyři kapitoly. Cílem první kapitoly je stručně nastínit historický vývoj právní úpravy ochrany přírody, uvést její ústavní základy, krátce rozebrat stěžejní nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 18/17, a popsat obsah právní úpravy v zákoně č. 114/1992 Sb, o ochraně přírody a krajiny (dále jen „ZOPK“), po rozsáhlé novele provedené zákonem č. 123/2017 Sb. První kapitola se však bude sekundárně zabývat i jinými vnitrostátními právními předpisy, které se právní úpravy národních parků dotýkají, stejně jako nejdůležitějšími předpisy evropského a mezinárodního práva, rovněž pak chci nastínit úlohu Mezinárodního svazu ochrany přírody v ochraně přírody.

Druhá kapitola se bude zabývat českými národními parky, cílem je zejména zdůraznit, čím jsou tato území unikátní, a proč právě těmto územím byl poskytnut tak vysoký standard ochrany, který z postavení národního parku vyplývá. V této kapitole se nechci omezit pouze na právní problematiku, proto zde bude popsáno, byť poměrně stručně, unikátní krajina našich národních parků, a

také nejvýznamnější rostlinné a živočišné druhy, které se v našich národních parcích nacházejí, přičemž důraz bude kladen zejména na stupeň ohrožení těchto druhů podle vnitrostátních právních předpisů, a na zdroje jejich ohrožení.

Třetí kapitola bude popisovat institucionální zajištění národních parků, zejména pak jaké činnosti jednotlivé orgány vykonávají.

Patrně nejdůležitější bude závěrečná kapitola, jejímž cílem je analýza jednotlivých prostředků ochrany národních parků, jak jsou obsaženy zejména v ZOPK. Bude se jednat zejména o instituty základních a bližších ochranných podmínek, klidových území, zón národních parků a dalších. V závěru kapitoly chci vyjádřit svůj názor na současný stav právní úpravy, a navrhnout její možné změny.

1 Právní úprava národních parků

Nejvýznamnějším pramenem právní úpravy národních parků je již v úvodu zmíněný ZOPK. Účelem ZOPK je mimo jiné „*přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji.*”¹

S pomocí výše uvedené formulace lze právní úpravu národních parků zařadit do práva životního prostředí, jehož předmětem je zejména regulace chování osob k životnímu prostředí² (neboť životní prostředí jako takové regulovat nelze), a potažmo tedy i chování těchto subjektů k přírodě a krajině, jejichž ochranou se právo životního prostředí zabývá ve své zvláštní části.³

Ta část systému práva životního prostředí, která v sobě zahrnuje právní předpisy a právní instituty, jejichž cílem je zejména ochrana přírody, se nazývá právo ochrany přírody (a péče o biologickou rozmanitost)⁴, za jehož zakladatele lze považovat polského politika a průkopníka v oblasti ochrany přírody Jana Gwalberta Pawlikowskiho, který uvedl, že “*právo ochrany přírody není zvláštní právní odvětví, ale komplexem právních předpisů obsažených v rozmanitých právních odvětvích, jejichž motivem je ochrana přírody.*”⁵

Není pochyb o tom, že ZOPK je právním předpisem, jehož motivem je ochrana přírody, stejně tak nelze pochybovat o tom, že institut národního parku slouží k naplnění právě tohoto účelu.⁶

Z citovaného vyjádření J. G. Pawlikowskiho však lze rovněž vyvodit, že právo ochrany přírody je jednak oborem nekodifikovaným, a jednak oborem, u něž nelze říci, že by se jednalo o obor čistě veřejnoprávní, ani čistě soukromoprávní, z toho tedy vyplývá, že byť je ZOPK v oblasti právní úpravy národních parků právním předpisem nejdůležitějším, není zdaleka jediným, a právní úpravu národních parků najdeme v celé řadě právních předpisů, ať už soukromoprávních či veřejnoprávních, vnitrostátních či mezinárodních, a z hlediska právní síly ústavních, zákonných či podzákonných, lze však říci, že se bude jednat většinou o předpisy práva veřejného. Cílem kapitoly není vypsát

¹ Účel zákona je vyjádřen v ust. §1 ZOPK.

² DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. xlvii, 629 s. Právnícké učebnice; 90. ISBN 978-80-7400-338-7. Str. 28.

³ Tamtéž, s. 31.

⁴ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006*. Praha: Linde, 2006. 591 s. ISBN 80-7201-609-1. Str. 30.

⁵ Tamtéž.

⁶ Ust. §2, odst. 2 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

všechny existující právní předpisy, které se buď i tím nejmenším způsobem dotýkají právní úpravy národních parků, ale spíše se věnovat těm, které upravují buď problematiku národních parků samotných, popř. oblasti s národními parky související, a upozornit na to, že i kodexy těch nejdůležitějších právních odvětví, jako je právo trestní či občanské, do určité míry do právní úpravy národních parků zasahují, ačkoliv nejsou v těchto předpisech výslovně zmíněny.

1.1 Vývoj právní úpravy ochrany přírody na území ČR a vznik prvního národního parku na území ČR

První zárodky právní úpravy ochrany přírody lze spatřovat již ve středověku, například Statuta Konrádova ze 13. stol. obsahují příkaz panovníka trestat ty, kdo byli přistiženi při neoprávněném kácení stromů v lese⁷, nebo soukromý záznam tehdejšího zemského práva známý jako Kniha rožmberská pocházející z 1. pol. 14. století⁸ popisuje, že při krádeži dřeva se postupovalo obdobně jako při loupeži,⁹ ačkoliv účelem těchto opatření patrně nebyla primárně ochrana přírody, ale spíše majetkových zájmů tehdejších velmožů.

O zárodcích ochrany přírody, konkrétně lesů a zvíře v nich žijící, v pravém slova smyslu lze zřejmě hovořit až v souvislosti s Osnovou zákoníku Karla IV, známou pod latinským názvem *Maiestas Carolina*, kde panovník v části osnovy zvané *De juribus regiis silvarum* vyjadřuje jakýsi obdiv k českým lesům, uvádí, že jsou proslaveny svou hustotou a výškou v mnoha zemích, a nařizuje, aby nebyly nikým káceny zdravé stromy, ledaže by k tomu měl povolení. Osobám, které se provinily proti ochraně lesa, hrozily přísné tělesné tresty (např. utěti ruky), žhářům, kteří by založili oheň v lese, hrozil dokonce symbolický trest upálení. Panovník se rovněž zasazoval o obnovu zaniklých lesů.¹⁰ Pro úplnost se sluší dodat, že Karlův zákoník byl šlechtou odmítnut, a proto nikdy nenabyl platnosti.¹¹

⁷ ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2., upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 362 s. Dokumenty. ISBN 978-80-7380-271-4. Str. 30.

⁸ Tamtéž, str. 37.

⁹ Tamtéž, str. 39.

¹⁰ *Text zákoníku latinsky a česky* [online]. Centrum mediévistických studií [cit. 2020-02-19] Dostupné z:

<https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=10&bookid=794&page=132>

¹¹ ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2., upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 362 s. Dokumenty. ISBN 978-80-7380-271-4. Str. 46.

V 19. století začínají vznikat první chráněná území v ČR. V roce 1838 hrabě Jiří František August Buquoy, majitel panství Nové Hrady, prohlašuje (soukromoprávní¹²) ochranu Žofínského pralesa a nedaleko ležícího pralesa Hojná Voda. Jedná se o nejstarší rezervace ve střední Evropě.¹³

Po vzniku 1. Československé republiky ani po celou dobu její existence stále nebyl přijat žádný zákon o ochraně přírody¹⁴, což mělo za následek, že první přírodní rezervace vznikaly z rozhodnutí soukromých vlastníků, obdobně jako Žofínský prales, popřípadě po dohodě s vlastníkem, nebo v rámci pozemkové reformy¹⁵. V této éře byla významná zejména činnost Rudolfa Maximoviče, významného českého přírodovědce a ochránce přírody, který v letech 1922 – 1948 působil jako generální konzervátor státní péče o ochranu přírody a přírodních památek, nejvyšší představitel státní ochrany přírody v tehdejší ČSR. Za Maximovičova působení bylo vyhlášeno 142 přírodních rezervací na území dnešní ČR a 18 přírodních rezervací na Slovensku.¹⁶ Protože přijmout zákon o ochraně přírody se v době 1. ČSR nedařilo, je pravděpodobně nejdůležitějším krokem v oblasti ochrany přírody v meziválečném období vydání tzv. Silvestrovského výnosu Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 31. 12. 1933, což byl soupis do té doby existujících chráněných území (z neznámého důvodu však nikoli všech), nicméně stále se jednalo o „pouhý“ soupis, tedy spíše informativní dokument, nikoli zřizovací předpis.¹⁷

V době po podepsání Mnichovské dohody v září 1938 se v jejím důsledku rozšířila působnost úřadů Německé říše na území Sudet, a vznikly vyšší úřady pro ochranu přírody. V roce 1942 pak na základě protektorátních předpisů působnost v oblasti ochrany přírody přešla na tzv. vrchního lesmistra, tedy ministra

¹² STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006*. Praha: Linde, 2006. 591 s. ISBN 80-7201-609-1. Str. 33.

¹³ *Žofínský prales* [online].: Sdružení Oficiálního informačního systému Český Krumlov ©2000 [cit. 2020-19-02]. Dostupné z: http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/soucas/i_zofpra.htm

¹⁴ STEJSKAL, Vojtěch. *Stodvacet let od narození Rudolfa Maximoviče, zakladatele moderní ochrany přírody v Československu. Ochrana přírody*. 22. 6. 2006, s. 170. ISSN 1210-258X.

¹⁵ PEŠOUT, Pavel. *Silvestrovský výnos – 80 let od vydání. Ochrana přírody* [online]. 2014, 2013(6) [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/silvestrovsky-vynos-80-let-od-vydani/>

¹⁶ STEJSKAL, Vojtěch. *Stodvacet let od narození Rudolfa Maximoviče, zakladatele moderní ochrany přírody v Československu. Ochrana přírody*. 22. 6. 2006, s. 170. ISSN 1210-258X.

¹⁷ PEŠOUT, Pavel. *Silvestrovský výnos – 80 let od vydání. Ochrana přírody* [online]. 2014, 2013(6) [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/silvestrovsky-vynos-80-let-od-vydani/>

zemědělství a lesnictví. Po osvobození agenda ochrany přírody přešla zpět na Ministerstvo školství a národní osvěty, kde ji opět vedl R. Maximovič.¹⁸

Zákon o státní ochraně přírody se navzdory dlouhé tradici ochrany přírody a kvalitě legislativních návrhů (které bohužel nikdy nebyly prvorepublikovým zákonodárným sborem přijaty) podařilo přijmout až v roce 1956. Jednalo se o zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody (dále jen „ZOSOP“), velmi stručný předpis, který navíc dlouhou dobu neobsahoval žádná ustanovení o sankcích za jeho porušení.¹⁹

ZOSOP obsahoval výčet chráněných území, z nichž na prvním místě byly uvedeny právě národní parky. ZOSOP v ust. §8 odst. 1 stanovil, že za národní parky lze prohlásit „*velké plochy původní nebo lidskými zásahy málo dotčené přírody, které mají obzvláštní vědecký význam, jsou důležité s hlediska klimatického, vodohospodářského nebo zdravotního a vedle toho mohou sloužit vzdělání našeho lidu.*“ V roce 1963 bylo ve smyslu ust. §8 odst. 1 ZOSOP vládním nařízením č. 41/1963 Sb., o zřízení Krkonošského národního parku (dále jen „vládní nařízení“), prohlášeno území Krkonoš a Rýchor, vymezené v příloze tohoto nařízení, za národní park s názvem Krkonošský národní park. Jak ZOSOP, tak vládní nařízení, neobsahovalo žádné bližší ochranné podmínky na území národního parku, a jak bylo naznačeno výše, ani jeden tento předpis neobsahoval žádné zvláštní sankce. ZOSOP byl v roce 1992 nahrazen modernějším předpisem, kterým je dodnes platný (byť několikrát novelizovaný) ZOPK.

1.2 Vnitrostátní prameny právní úpravy národních parků

1.2.1 Ústava ČR

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR (dále jen „Ústava“) již ve své preambuli obsahuje formulaci, že občané ČR jsou „*odhodláni společně střežit*

¹⁸ PEŠOUT, Pavel. *Šedesátiletá historie organizace státní ochrany přírody v České republice. Ochrana přírody* [online]. 2019, 2019(1) [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zamereno-na-verejnost/sedesatileta-historie-organizace-statni-ochrany-prirody-v-ceske-republice/>

¹⁹ STEJSKAL, Vojtěch. *Principy právní úpravy přírody a krajiny*. In: *Dny práva* [online]. Brno, 2010 [cit. 2020-02-20]. ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Stejskal_Vojtech_\(4477\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Stejskal_Vojtech_(4477).pdf)

a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství.“ Preambule nemá žádné normativní účinky, slouží však jako interpretační východisko.²⁰

Stát se dle Ústavy jednak omezuje v tom smyslu, že dbá na šetrné využívání přírodních zdrojů, jakožto lidmi nevytvořených zdrojů, nezávislých na lidské existenci. Stát je primárním nositelem povinnosti šetrně využívat přírodní zdroje, kterou může přenášet na adresáty práva za účelem naplnění tohoto ústavního příkazu,²¹ tedy působit na soukromé subjekty za účelem naplnění obecného zájmu ochrany přírodního bohatství²². Stát je rovněž povinen aktivně chránit přírodní bohatství, tedy omezovat takové jednání, které by jej nepříznivě ovlivňovalo.²³

Příslušná ustanovení Ústavy, která dopadají na ochranu životního prostředí, jsou pak dále prováděna celou řadou zákonů, a jednou z forem naplnění Ústavy v tomto smyslu je i zřizování národních parků.

1.2.2 Listina základních práv a svobod

Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“ nebo „Listina“) obsahuje několik velmi důležitých ustanovení, která vytváří ústavní rámec pro právní úpravu ochrany národních parků, a to čl. 11, čl. 14 a čl. 35 (s návazností na čl. 2 a čl. 4).

Listina ve svých úvodních člancích stanovuje, že státní moc lze uplatňovat jen v mezích a způsobem stanovených zákonem, a že každý může činit vše, co není zákonem zakázáno.

Listina poskytuje ochranu vlastnictví na ústavní úrovni, současně však připomíná, že s vlastnictvím nejsou spojena pouze práva, ale také povinnosti. Vlastnictví tak nesmí být zneužito jednak na újmu práv druhých (zákaz zneužití práva), ale zejména nesmí jeho výkonem být poškozeny zákonem chráněné zájmy,²⁴ vlastnictví tedy zavazuje k odpovědnému jednání.²⁵ Listina výslovně

²⁰ RYCHETSKÝ, Pavel a kol. *Ústava České republiky; Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2015. xxv, 1196 stran. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-809-3. Str. 2.

²¹ Tamtéž, str. 78.

²² SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2016. xviii, 1301 stran. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-590-9. Str. 92.

²³ Tamtéž.

²⁴ Čl. 11, Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“).

stanovuje, že výkonem vlastnického práva nesmí být poškozováno životní prostředí a příroda více, než připouští zákon.²⁶ Vlastnické právo lze současně na základě zákona omezit, a to za podmínek existence veřejného zájmu a za náhradu.²⁷ Omezení vlastnického práva musí sledovat legitimní cíl.²⁸

Omezení vlastnického práva z důvodu ochrany národních parků spočívá zejména v omezeních, které v sobě obsahuje ZOPK. Mezi tato opatření patří např. zákaz hospodaření určitým způsobem, zpravidla takovým, který je nešetrný k přírodě, nebo omezení či zákaz stavebních činností, neboť ty již z povahy věci zpravidla bývají k přírodě nešetrné.²⁹

Listina zaručuje svobodu pohybu a pobytu, avšak připouští jejich omezení zákonem v případech, kdy to svědčí nějakému veřejnému zájmu.³⁰ Právě jedním z těchto veřejných zájmů je i ochrana přírody, jak je nakonec v samotné Listině uvedeno. Zákonem, kterým je omezena svoboda pohybu a pobytu osob v národních parcích z důvodu jejich ochrany, je zejména ZOPK, kterým je například omezen vstup na určitá území národních parků,³¹ a to zpravidla v případech, kdy hrozí poškozování jejich předmětu ochrany,³² nebo zákaz nocování v národních parcích ve smyslu táboření.³³ Tato omezení slouží zejména k zabránění neúmyslného poškozování přírody na území národních parků, kdy návštěvníci mohou nevědomky v důsledku své neznalosti poškodit přírodu v národním parku.

²⁵ KOCOUREK, Tomáš. *Omezení vlastnického práva dle zákona o ochraně přírody a krajiny aneb propast mezi obecným a veřejným zájmem*. In: *Dny práva* [online]. Brno, 2008 [cit. 2020-02-21]. ISBN 978-80-210-4733-4. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/ustavko/kocourek.pdf>

²⁶ Čl. 11, Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“).

²⁷ Tamtéž.

²⁸ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POSPÍŠIL, Ivo, a kol. Čl. 11. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-02-21]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7357-750-6.

²⁹ KOCOUREK, Tomáš. *Omezení vlastnického práva dle zákona o ochraně přírody a krajiny aneb propast mezi obecným a veřejným zájmem*. In: *Dny práva* [online]. Brno, 2008 [cit. 2020-02-21]. ISBN 978-80-210-4733-4. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/ustavko/kocourek.pdf>, op. cit.

³⁰ Čl. 14, Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“).

³¹ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POSPÍŠIL, Ivo, a kol. Čl. 14. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-02-21]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. 978-80-7357-750-6.

³² ŠEDINÁ, Petr; BEJČEK, Petr. *Úprava vstupu a vjezdu do zvláště chráněných území v České republice. Ochrana přírody* [online]. 2013, 2013(2) [cit. 2020-02-21]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/uprava-vstupu-a-vjezdu/>

³³ O problematice pojmu „táboření“ bude dále pojednáno v příslušné kapitole.

Listina rovněž deklaruje, že každý má právo na příznivé životní prostředí.³⁴ Právo na příznivé životní prostředí je lidským právem, které nelze bezprostředně vymáhat, podle některých autorů na něj nelze nazírat jako na základní lidské právo, ale spíše „výsledek hodnotového rozhodnutí ústavodárce“,³⁵ životní prostředí je tak považováno za ústavně chráněnou hodnotu.³⁶

Důležitou formulací, kterou Listina obsahuje, je, že při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje a druhové bohatství přírody nad zákonem stanovenou mírou.³⁷ Tento ústavní příkaz je dále upřesněn prováděcími právními předpisy, mezi něž patří i ZOPK.

1.2.3 Zákon o ochraně přírody a krajiny

1.2.3.1 Velká novela a její přezkum Ústavním soudem

ZOPK je základním předpisem ochrany přírody, který byl v době svého přijetí reakcí na bezohledné přistupování k přírodě a krajinně motivované hospodářskými důvody. ZOPK je řadou autorů hodnocen poměrně kladně, někteří jej hodnotí jako nadčasový, progresivní nebo moderní právní předpis (např. Miko, nebo kolektiv autorů komentáře k ZOPK z r. 2017), který byl výsledkem posunu od konzervačního přístupu k ochraně přírody k přístupu aktivnímu.³⁸ ZOPK rovněž navazuje na Ústavu, když blíže provádí její čl. 7, a zejména na Listinu, když zakotvuje zákonná omezení lidských práv a svobod, jejichž cílem je ochrana přírody a krajiny, konkrétněji pak rostlin, živočichů, dřevin, jeskyní aj. V úvodu kapitoly již bylo řečeno, že ZOPK je základním předpisem obsahujícím právní úpravu národních parků, a obsahuje celou řadu ustanovení, které slouží k jejich ochraně. Dnešní podoba právní úpravy národních parků je dána zejména novelou ZOPK, kterou provedl zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále

³⁴ Čl. 35 odst. 1 Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“).

³⁵ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POSPÍŠIL, Ivo, a kol. Čl. 35. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-02-21]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7357-750-6.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Čl. 35 odst. 3 Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“).

³⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Předmluva.

jen „zákon č. 123/2017 Sb.“). Touto novelou došlo ke znovuyhlášení všech čtyř národních parků v České republice, stejně jako k úpravě stávajících institutů sloužících k jejich ochraně, a dokonce i k zavedení některých úplně nových. Zákon č. 123/2017 Sb. byl rovněž podroben přezkumu Ústavního soudu, když skupina 25 senátorů navrhla jeho zrušení. Tomuto návrhu nebylo vyhověno, Ústavní soud jej zamítl svým nálezem ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17. Navrhovatel v tomto řízení zejména namítal vady v legislativním procesu, neurčitost a nesrozumitelnost právní úpravy, a rovněž to, že zákonem č. 123/2017 Sb. je nepřiměřeně omezeno právo na samosprávu, právo vlastnit majetek a svoboda pohybu.³⁹ Tento nálezn je v současnosti nejzásadnějším judikátem v oblasti právní úpravy národních parků, proto v následujícím odstavci popíšu nejpodstatnější závěry Ústavního soudu v něm obsažené.

Navrhovatel zejména tvrdil, že ustanovení, která se týkají vymezení a vyhlášení národních parků i jednotlivých národních parků, jsou nesrozumitelná a neurčitá, čímž vzniká riziko jejich libovolné interpretace. S touto argumentací se Ústavní soud vypořádal tak, že konstatoval, že neurčitost právních pojmů není v právu ničím výjimečným, a rozpor s právní jistotou by nastal až ve chvíli, kdy by tato neurčitost vylučovala interpretaci daného předpisu běžnými metodami interpretace. Ústavní soud uzavřel, že pojmy použité v napadených ustanoveních interpretovat lze, a proto se nejedná o ustanovení nesrozumitelná.

Navrhovatel dále namítal absenci logické provázanosti jednotlivých odstavců ust. §15 ZOPK a dalších ustanovení. Ústavní soud se neztotožnil ani s touto námitkou, a uvedl, že ust. §15 odst. 1 ZOPK obsahuje vlastnosti území, které lze vyhlásit jako národní parky, odst. 2 a 3 téhož ustanovení pak reguluje jejich využití a poslání, a odst. 5 stanovuje, že národní parky a jejich ochranná pásma se vyhláší tímto zákonem, tj. ZOPK. Ústavní soud v tomto ustanovení neshledal žádný vnitřní rozpor. Následně Ústavní soud uvedl, že ust. §15a až 15d došlo ke sjednocení zřizovacích předpisů existujících národních parků, nikoli k vyhlášení nových národních parků.

Další námitkou navrhovatele bylo, že novou právní úpravou národních parků dochází k nepřiměřenému omezení práva na samosprávu. Ústavní soud zdůraznil význam národních parků v řadě oblastí, jako např. oblast ochrany

³⁹ VÍCHA, Ondřej. *Nová právní úprava národních parků je ústavně konformní*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2018, roč. 18, č. 49, s. 56 a n. [cit. 2020-04-05] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_49.pdf

biologické a geologické rozmanitosti, stejně jako v oblasti ekonomické, vědecké a sociální. Za nejdůležitější závěr Ústavního soudu pokládám formulaci výchovného významu národních parků, zejména pak ve smyslu upevňování pozitivního vztahu k přírodě, což považuji v dnešní době za stěžejní. Ústavní soud v reakci na námitku nepřiměřenosti právní úpravy provedl třístupňový test proporcionality, a konstatoval, že právní úprava sleduje legitimní cíl, kterým je ochrana přírody na území národních parků, současně konstatoval, že tohoto účelu nešlo dosáhnout jiným způsobem, nežli přijetím napadeného právního předpisu, který Ústavní soud shledal nezbytným, s ohledem na absenci námitek navrhovatele v tomto smyslu. Ústavní soud uzavřel, že právo na samosprávu obcí nacházejících se na území národního parku, není těmto upíráno, pouze omezeno, a to za účelem ochrany přírody. Dotčené obce mají rovněž možnost se podílet na záležitostech národního parku, a to zejména z pozice rady národního parku. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud uzavřel, že požadavek proporcionality byl splněn.

Další námítka navrhovatele směřovala vůči základním a bližším ochranným podmínkám, klidovým územím a omezením určitých činností v národních parcích, neboť se jedná o nepřiměřená omezení základních práv, a to práva na samosprávu, práva vlastnit majetek a svobody pohybu. Ústavní soud uznal, že uvedenými instrumenty sice do těchto základních práv zasaženo bylo, ale nikoli nepřiměřeně. Ústavní soud musel opět provést test proporcionality, a v jeho rámci shledal právní úpravu jako vhodnou. K nezbytnosti omezení Ústavní soud uvedl, že došlo pouze k šetrnému omezení daných základních práv, a jiné řešení by nedosahovalo požadované efektivity. Závěrem Ústavní soud shrnul, že napadená právní úprava je přiměřená a sleduje legitimní cíl, totiž ochranu přírody.

Navrhovatel dále vznesl námitku nesrozumitelnosti, vnitřní rozpornosti a nepředvídatelnosti právní úpravy zonace národních parků. K nesrozumitelnosti Ústavní soud opět uvedl, že dotčená ustanovení lze interpretovat za použití běžných metod interpretace, a jsou tedy srozumitelná. S námitkou vnitřní rozpornosti, která byla navrhovatelem shledávána v tom, že jednotlivé zóny jsou definovány v ZOPK, ale současně zmocňuje Ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“), aby vyhláškou stanovilo jejich charakteristiku, se Ústavní soud vypořádal konstatováním, že úprava v ZOPK je obecná, a vyhláškou MŽP dojde k promítnutí této právní úpravy do reálného života. Ústavní soud uzavřel, že právní úprava zonace národních parků je srozumitelná i vnitřně soudržná.

Další námitka navrhovatele směřovala vůči úpravě rad národních parků (dále jen „rada NP“), neboť její členové z řad zástupců územních samosprávných celků (dále jen „ÚSC“) mohou být přečísleni fakultativními členy z řad odborné veřejnosti, kteří jsou jmenováni správami národních parků, což zakládá nepřiměřený zásah do práva na samosprávu. Ústavní soud uvedl, že právo na samosprávu bylo zachováno, neboť zástupci ÚSC mají možnost účasti na správě záležitostí národních parků, a navrhovatelem nastíněná možnost přehlasování členů z řad zástupců ÚSC členy z řad odborné veřejnosti je pouhou spekulací. Ústavní soud v dílčím závěru uzavřel, že právní úprava rad NP sleduje legitimní cíl a je přiměřená.

Navrhovatel dále namítal neurčitost ustanovení, dle něhož je vyloučeno, aby lesy na území národních parků byly lesy hospodářskými, a uvedl, že je v rozporu s právem na ochranu vlastnictví. Ústavní soud konstatoval, že v lesích na území národních parků je zdůrazněna jejich mimoprodukční funkce, a těžba dřeva v nich by mohla ohrozit ochranu přírody na území národních parků, a omezení vlastníků lesů označil Ústavní soud za mírné, s ohledem na což označil napadená ustanovení za určitá a přiměřená.

Navrhovatel rovněž napadal ustanovení, dle něž stát nemůže zeizit pozemky na území národních parků, s výjimkou směny. Tímto ustanovením bylo dle navrhovatele porušeno právo na samosprávu, neboť jím je znemožněno převedení pozemku ve vlastnictví státu na obec, a případná směna by byla pro obce nevýhodná. Ústavní soud uvedl, že napadeným ustanovením reguluje stát sám sebe, a není na něm tudíž nic protiústavního. K hypotetické situaci nastíněné navrhovatelem Ústavní soud uvedl, že se jedná opět o pouhou spekulaci. Dle Ústavního soudu je ochrana přírody primárně odpovědností státu, a je tedy na něm, jak bude regulovat své vlastnické právo k pozemkům ve zvláště chráněných územích. Ústavní soud rovněž uvedl, že navrhovatel nijak nekonkretizoval, v čem spočívá spekulovaná nevýhodnost směny pozemků obcí za pozemky státu na území národních parků.

Navrhovatel konečně namítal neústavnost ustanovení upravující předkupní právo státu k nezastavěným pozemkům ležícím mimo zastavěná území obcí na území národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a pozemkům souvisejícím s jeskyněmi. Neústavnost měla spočívat v omezení vlastnického práva bez náhrady. Podle Ústavního soudu však nebylo omezeno vlastnické právo jako takové, pouze jeho nepatrná část, a to tzv. *ius*

disponendi, tj. právo libovolně nakládat se svým majetkem, a to ještě navíc v zanedbatelné míře. Z tohoto důvodu se podle Ústavního soudu nejedná o omezení vlastnického práva, za které by měla náležet náhrada. Omezení spočívá pouze v povinnosti vlastníka při případném prodeji pozemek nabídnout státu, a v případě, že stát projeví zájem, obdrží za něj prodejce stejnou cenu, jakou by obdržel od jiného kupujícího. Ústavní soud tedy neshledal dotčená ustanovení jako neústavní.

Závěrem Ústavní soud označil napadená ustanovení jako ústavně konformní, a upozornil, že ideové střety tohoto typu, tj. environmentalisté vs. podnikatelé aj., nepatří před Ústavní soud, a rovněž zdůraznil, že dotčeným subjektům právní řád nabízí dostatečnou paletu nástrojů jejich ochrany.⁴⁰

1.2.3.2 Právní úprava národních parků podle ZOPK

ZOPK zakotvuje a definuje zvláště chráněná území, mezi něž patří i národní parky (lze z jistého pohledu i tvrdit, že kategorie národních parků je ze všech kategorií zvláště chráněných území ta nejdůležitější). ZOPK zvláště chráněná území definuje jako ta území, která jsou přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná⁴¹, a dále vymezuje jejich kategorie. ZOPK zná 6 kategorií zvláště chráněných území, a to národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky.⁴² Doktrína tyto kategorie dále člení na velkoplošná zvláště chráněná území, kam spadají národní parky a chráněné krajinné oblasti, a maloplošná, kam spadají zbývající kategorie.⁴³ ZOPK současně obsahuje i taxativní výčet národních parků v ČR.

ZOPK obsahuje kromě definice a výčtu národních parků jejich základní ochranné podmínky, které se vztahují na všechny národní parky, a bližší ochranné

⁴⁰ Tato stat' vychází z článku VÍCHA, Ondřej. *Nová právní úprava národních parků je ústavně konformní*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2018, roč. 18, č. 49, s. 56 a n. [cit. 2020-04-05] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_49.pdf, a Nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17, dostupného z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2018/Pl._US_18_17_na_web.pdf

⁴¹ Ust. §14, odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Ust. §14, odst. 2 téhož předpisu.

⁴³ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 150 - 151.

podmínky, vztahující se zvláště na jednotlivé národní parky. K ochraně národních parků je v ZOPK zakotven zákonný instrument klidových území. Klidová území jsou ta území národního parku, kde je omezen pohyb osob, a to za účelem nerušeného vývoje ekosystému nebo jejich složek, která jsou stanovena formou opatření obecné povahy MŽP. K ochraně národních parků rovněž slouží i jejich zonace, dle které se národní parky dělí na 4 zóny, přičemž každá zóna má jiný režim, což souvisí s omezením určitých činností.⁴⁴

K seznámení veřejnosti, jakožto potenciálních návštěvníků národního parku, s omezeními plynoucími z právních předpisů, opatření obecné povahy a individuálních rozhodnutí, slouží návštěvní řád národního parku, který je orgán ochrany přírody (tedy správa národního parku⁴⁵) povinen zveřejnit na svých internetových stránkách.⁴⁶

Správa národního parku je povinna zřídit radu NP, což je konzultační a iniciativní orgán, příslušný k projednání a posouzení všech důležitých dokumentů spojených s ochranou a řízením národního parku. Jedná se o orgán složený z delegovaných zástupců všech obcí a krajů, na jejichž území se národní park nachází, v horských oblastech pak delegovaných zástupců Horské služby, a významných osobností z oborů spojených s problematikou ochrany přírody, které jsou na rozdíl od delegovaných zástupců územních samosprávných celků, na jejichž území se daný národní park nachází, a Horské služby, jmenovány a odvolávány příslušnou správou národního parku.⁴⁷

V národních parcích lze dle ZOPK vyloučit či omezit právo rybářství a právo myslivosti, obecně však platí, že se při výkonu těchto práv na území národního parku musí jejich nositel chovat tak, aby přispíval k dobrému stavu ekosystémů a zachoval či podporoval přirozené ekologické funkce.⁴⁸ Stejně zásady platí i pro držitele lesů a držitele pozemků, které jsou součástí zemědělského půdního fondu, na území národních parků,⁴⁹ současně je stanoveno,

⁴⁴ Ust. §18 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ Ust. §78 téhož předpisu.

⁴⁶ Ust. §19 téhož předpisu.

⁴⁷ Ust. §20 téhož předpisu.

⁴⁸ Ust. §21 téhož předpisu.

⁴⁹ Ust. §22a, §22b, téhož předpisu.

že lesy na území národních parků nejsou lesy hospodářskými.⁵⁰ Lesy na území národních parků jsou lesy zvláštního určení, nejsou-li lesy ochrannými.⁵¹

Na území národního parku rovněž dochází i k omezení vlastnického práva státu, které spočívá v tom, že stát nemůže zcizit pozemky ve svém vlastnictví, ledaže by takové zcizení bylo odůvodněno zájmem ochrany přírody.⁵² Toto omezení zajišťuje, že správa národního parku, která je příslušná hospodařit se státními lesy na území národních parků, bude moci svou bezprostřední činností naplňovat veřejný zájem ochrany přírody na co největším území Národního parku.

Dalším právním instrumentem, který je obsažen v ZOPK a slouží k ochraně národních parků, jsou ochranná pásma. Ochranné pásmo slouží k omezení rušivých vlivů z okolí zvláště chráněného území, a vyhlašuje jej orgán, který vyhlásil zvláště chráněné území. Tento institut lze využít nejen u národních parků, ale i dalších zvláště chráněných území s výjimkou chráněných krajinných oblastí,⁵³ u nichž byla možnost vyhlášení ochranného pásma zrušena zákonem č. 381/2009 Sb., kterým byl novelizován ZOPK⁵⁴. Jedná se o fakultativní nástroj, orgán ochrany přírody jej vyhlásit může, nikoli musí, proto při vyhlášení zvláště chráněného území může být stanoveno, že se vyhlašuje bez ochranného pásma. V ochranném pásmu jsou určité činnosti a zásahy podmíněny souhlasem orgánu ochrany přírody, jedná se o kupříkladu o činnosti stavební, zemědělské, kulturní aj.⁵⁵ U některých národních parků ochranné pásmo vyhlášeno není, neboť funkci ochranného pásma plní přilehlé chráněné krajinné oblasti a přeshraniční národní parky.⁵⁶

K regulaci lidské činnosti slouží tzv. zásady péče o národní park (dále jen „zásady péče“). Jedná se o nikoli právní, ale koncepční nástroj ochrany přírody, kterým se na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu ekosystémů národních parků a jejich ochranných pásem stanoví rámcové zásady péče, které

⁵⁰ Ust. §22 téhož předpisu.

⁵¹ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 216.

⁵² Ust. §23 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ Ust. §37 téhož předpisu.

⁵⁴ Zákon č. 281/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ Ust. §37 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 272.

mají vést k zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany národních parků,⁵⁷ tj. jednotlivé ekosystémy, druhy apod.⁵⁸

ZOPK rovněž upravuje proces, kterým jsou vyhlášována chráněná území (včetně národních parků) a jejich ochranná pásma. Vzhledem k tématu práce se budu soustředit převážně na specifika vyhlásování národních parků. Proces vyhlásování národního parku je zahájen tím, že příslušný orgán ochrany přírody (tím je v případě národních parků MŽP⁵⁹) vypracuje záměr na vyhlášení zvláště chráněného území (dále jen „záměr“), v němž uvede důvody, proč by mělo zrovna to které konkrétní území být chráněno.⁶⁰ Obsahem záměru pak je návrh jeho názvu, určení a popis předmětu ochrany, cíle ochrany, kategorie ochrany, návrh bližších podmínek ochrany, orientační výměru zamýšleného zvláště chráněného území a odůvodnění záměru.⁶¹

Záměr na vyhlášení národního parku zasílá MŽP těm ÚSC, jejichž území se záměr dotýká. Oznámení o tom, že byl záměr předložen, je rovněž formou veřejné vyhlášky doručeno vlastníkům nemovitých věcí na území, které je záměrem dotčeno. Tito vlastníci jsou oznámením rovněž zpraveni o tom, kde se mohou seznámit s úplným zněním záměru, a jsou seznámeni s tím, že mohou podat námitky a v jaké lhůtě. Oznámení, v němž je uvedeno, že byl záměr předložen, kde je možno seznámit se s jeho úplným zněním, kdo je oprávněn podat vůči němu námitky a v jaké lhůtě, je zveřejněno rovněž na portále veřejné správy, a na žádost MŽP rovněž na úředních deskách dotčených obcí, které mají povinnost je takto zveřejnit do 5 dnů ode dne, kdy jim bylo toto oznámení doručeno.⁶²

Osoby záměrem dotčené mají právo podat námitky, a to ve lhůtě 90 dnů k MŽP, které musí o námitkách ve lhůtě 60 dnů od uplynutí lhůty pro jejich podání rozhodnout, a to formou správního rozhodnutí. O námitkách se rozhoduje ve správním řízení podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších

⁵⁷ STEJSKAL, Vojtěch. *Nová právní úprava národních parků*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2017, roč. 17, č. 43, s. 22 a n. [cit. 2020-03.02] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_43.pdf

⁵⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 281.

⁵⁹ Tamtéž, str. 296.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Ust. §4 vyhlášky č. 64/2011 Sb., o plánech péče, o podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území.

⁶² Ust. §40 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

předpisů (dále jen „správní řád“), z čehož vyplývá, že přichází nepochybně v úvahu případné využití opravných prostředků, které správní řád připouští (v případě, že rozhodnutí vydá MŽP, půjde o rozklad⁶³), a soudní přezkum ve správním soudnictví.⁶⁴

V případě změny vymezení již vyhlášeného národního parku nebo jeho ochranného pásma se postupuje stejně, jako při záměru na vyhlášení nového národního parku, tj. způsobem popsáním výše.⁶⁵

Území, jehož se záměr týká, požívá předběžné ochrany, která spočívá v tom, že od doby zveřejnění záměru postupem popsáním výše, až do doby vyhlášení národního parku, nebo uplynutím doby 2 let, je každý povinen zdržet se jakéhokoli jednání, které by poškozovalo přírodu na tomto území.⁶⁶

Finální fází vyhlášení národního parku je vydání příslušného právního předpisu. Národní parky jsou vyhlášovány výlučně zákonem, přijatém v řádném zákonodárném procesu.⁶⁷ Proces vyhlášení je ukončen vyznačením v terénu a zanesením území do Ústředního seznamu ochrany přírody (dále jen „ústřední seznam“), a následném zveřejnění zákona ve sbírce zákonů.⁶⁸

Národní parky, stejně jako další zvláště chráněná území, jsou evidována v ústředním seznamu, který vede Agentura ochrany přírody a krajiny (dále jen „AOPK“). K označení národního parku je užit velký státní znak.⁶⁹

Co se týče státní správy v národních parcích, ZOPK vymezuje působnost několika takových orgánů, a nazývá je orgány ochrany přírody.

Patrně nejdůležitějším orgánem ochrany přírody v národních parcích jsou samotné správy národních parků, jejich působnost však není ve všech národních parcích zcela jednotná. Obecně lze říci, že správy národních parků na území národních parků a jejich ochranných pásem vykonávají působnost, kterou by jinak vykonávaly jiné orgány ochrany přírody, tj. obecní a krajské úřady a AOPK, ledaže by tuto působnost vykonávalo samotné MŽP jako ústřední orgán státní správy ochrany přírody v ČR. Správa národního parku Šumava dále vykonává

⁶³ Ust. §152 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 297.

⁶⁵ Ust. §40 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 299.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Ust. §42 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

státní správu v rozsahu působnosti AOPK na území Chráněné krajinné oblasti Šumava, obdobně pak Správa národního parku České Švýcarsko vykonává státní správu na území Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce, kdy pro oba případy platí, že tuto působnost vykonávají v těch oblastech, kde není příslušné MŽP.⁷⁰ Do agendy správ národních parků patří např. rozhodování o omezení nebo vyloučení výkonu práva myslivosti a práva rybářství.⁷¹

Zaměstnanci správ národních parků musí být zpravidla odborně způsobilí, v praxi to znamená, že takový zaměstnanec musí vykonat odbornou zkoušku,⁷² tato povinnost se však nevztahuje na osoby, které vykonaly úřednickou zkoušku v oboru služby ochrana přírody a krajiny podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „služební zákon“), nebo úřednickou zkoušku pro správní činnost v ochraně přírody a krajiny podle vyhlášky Ministerstva vnitra č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků.⁷³ Výjimečně může správní činnost v oblasti ochrany přírody a krajiny vykonávat osoba, která zvláštní odbornou způsobilost nemá, a to v případě, kdy je jeho činnost dočasná, a druhým případem je uznání vzdělání.⁷⁴

Dalšími orgány v oblasti státní správy národních parků jsou jednak MŽP, které je, jak již bylo zmíněno výše, ústředním orgánem státní správy ochrany přírody v ČR, a Česká inspekce životního prostředí (dále jen „ČIŽP“), která byla zřízena zákonem č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnost v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ČIŽP“). MŽP vykonává vrchní státní dozor v ochraně přírody a krajiny, řídí činnosti ČIŽP, AOPK a správ národních parků, projednává záměry na vyhlášení zvláště chráněných území, vyhláškami stanovuje klidová území národních parků, schvaluje zásady péče o národní parky a jejich ochranná pásma a vykonává celou řadu dalších činností, které budou popsány v příslušné kapitole.⁷⁵ ČIŽP je kontrolním orgánem podřízeným MŽP, a dohlíží zejména na dodržování právních předpisů a rozhodnutí, a to jak orgány veřejné správy mimo ústředních orgánů, tak

⁷⁰ Ust. §78 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ Ust. §78, odst. 3 písm. f) téhož předpisu.

⁷² VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 583.

⁷³ Ust. §79a, odst. 7 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ Ust. §79a, odst. 2 téhož předpisu.

⁷⁵ Ust. §79 téhož předpisu.

fyzickými a právníckými osobami. ČIŽP rovněž projednává přestupky podle ZOPK.⁷⁶

Správy národních parků mohou z řad svých zaměstnanců nebo dobrovolných spolupracovníků ustanovit strážce přírody. ZOPK upravuje postavení a povinnosti strážce přírody, předpoklady pro výkon funkce a způsob, jakým se tyto osoby prokazují.⁷⁷

ZOPK na závěr upravuje řízení ve věcech ochrany přírody, a zavádí rovněž přestupky na úseku ochrany přírody.⁷⁸

1.2.4 Další zákony

Dalšími zákony, které se dotýkají právní úpravy národních parků, jsou např. zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „lesní zákon“), zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdější předpisů (dále jen „myslivecký zákon“), zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), zákon č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) a celá řada dalších.

Lesní zákon zejména přináší kategorizaci lesů, a rozlišuje lesy na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské.⁷⁹ Již v předcházející podkapitole bylo řečeno, že lesy na území národních parků mohou být pouze lesy ochrannými, které slouží k ochraně vody a půdy, a zařazení lesů do těchto kategorií probíhá rozhodnutím správního orgánu, nebo lesy zvláštního určení, kde kategorizace může vyplývat buď přímo *ex lege*, nebo taktéž rozhodnutím správního orgánu, jako u lesů ochranných,⁸⁰ a podle samotného ZOPK je vyloučeno, aby les na území národního parku byl lesem hospodářským.⁸¹ Primární funkcí lesů zvláštního určení je ochrana veřejného zájmu, který vyžaduje jiný způsob hospodaření, zpravidla se bude jednat o veřejný zájem na ochraně životního prostředí.⁸² Ochranné lesy požívají vyšší ochrany než lesy zvláštního určení, proto v případech, kdy les plní funkci ochrany vody a půdy, by měl být

⁷⁶ Ust. §80 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ Ust. §81 a 81a téhož předpisu.

⁷⁸ Ust. §83 - 89 téhož předpisu.

⁷⁹ Ust. §6 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ DROBNÍK, Jaroslav a DVOŘÁK, Petr. §8. *Lesní zákon: komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-03-05]. ASPI_ID KO289_1995CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7357-425-3.

⁸¹ Ust. §22 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁸² Ust. §7 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

přednostně zařazen právě do kategorie lesa ochranného, nikoli do kategorie lesa zvláštního určení.⁸³ Kategorizace lesů však není zcela striktní, neboť i v hospodářských lesích se uplatňují funkce mimoprodukční. Z toho vyplývá, že zařazení konkrétního lesa do jedné z výše uvedených kategorií zpravidla pouze určuje směr, jakým se má ubírat péče o něj, ale nelze z toho vyvozovat, že např. v lese zvláštního určení je za všech okolností zcela vyloučeno jakékoli kácení z hospodářských motivů.⁸⁴ Tento závěr lze usuzovat i z údaje, že výnosy z těžby dřeva jsou primárním zdrojem příjmů správ národních parků.⁸⁵

Pouhá kategorizace lesů není však to jediné, co do právní úpravy národních parků lesní zákon přináší, neboť zavádí například pravidla chování sloužící k zachování lesů, a to bez závislosti na tom, zda se jedná o les na území národního parku nebo v jiném zvláště chráněném území, či o les ležící mimo taková území. V lese se tak podle lesního zákona nesmí nikdo chovat takovým způsobem, který by ohrožoval či poškozoval les,⁸⁶ a musí se zdržet některých činností, které lesní zákon zakazuje, jako je např. kouření, rušení ticha a klidu, rozdělávání ohně a jiné manipulace s otevřeným ohněm, znečišťování lesa apod.⁸⁷ Lesní zákon dále stanovuje, že působnost Ministerstva zemědělství a krajských úřadů vykonává v lesích národních parků a jejich ochranných pásmech MŽP.⁸⁸

V minulosti ZOPK obsahoval ustanovení, které výslovně stanovovalo vztah speciality vůči lesnímu a dalším zákonům. Toto ustanovení bylo zrušeno v roce 2009, což přispělo k oslabení ZOPK.⁸⁹

Podobně jako ZOPK i lesní zákon zavádí přestupky, které spočívají v tom, že některé osoby (ať už fyzické, právnické, či fyzické podnikající) v lese provozují činnosti, které lesní zákon zakazuje, přestupkem podle lesního zákona

⁸³ Ust. §7 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ Ust. §8 téhož předpisu.

⁸⁵ NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní závěry z kontrolních akcí - 318/23: Peněžní prostředky a majetek státu, se kterými jsou příslušné hospodařit správy národních parků.* [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-03-05]. ASPI_ID LIT271009CZ. Dostupné v Systému ASPI.

⁸⁶ Ust. §11 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁷ Ust. §20 téhož předpisu.

⁸⁸ Ust. §49, odst. 4 téhož předpisu.

⁸⁹ VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: lex specialis nebo lex generalis?* In: *Dny práva* [online]. Brno, 2009 [cit. 2020-03-06]. ISBN 978-80-210-4990-1. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/stret_zajmu/Vomacka_Vojtech_1288.pdf

je tak např. rušení klidu a ticha, sbírání lesních plodů způsobem poškozující les, kouření atd.⁹⁰

Myslivecký zákon obecně upravuje výkon práva myslivosti, kdy myslivost je legálně definována jako „*soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolková činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví*“ a právo myslivosti jako „*souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků*“⁹¹ I myslivecký zákon zavádí podobnou konstrukci jako lesní zákon, když stanovuje, že ústředním orgánem státní správy myslivosti na území národních parků je MŽP, zatímco na jiných územích je to Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“). Působnost obcí podle mysliveckého zákona na území národních parků přísluší správám národních parků, a působnost krajů vykonává opět MŽP.⁹² Obdobnou konstrukci lze nalézt i v zákoně č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „rybářský zákon“), který upravuje výkon práva rybářství na území národních parků analogicky, jako myslivecký zákon upravuje právo myslivosti.

K výkonu práva myslivosti na území národních parků MŽP vydalo metodickou instrukci č. 5/2011 k managementu volně žijících živočichů, kteří jsou zvěří (péče o zvěř a myslivost) na území národních parků (dále jen „metodická instrukce“). Zvěří dle mysliveckého zákona je obnovitelné přírodní bohatství, které je představováno populacemi živočichů, kteří jsou taxativně v mysliveckém zákoně vyjmenováni. Z pohledu ochrany přírody je však tato definice poněkud neodpovídající, a zvěř na území národních parků lze vnímat jako součást či složku přírody, a tedy jeden z předmětů, k jehož ochraně národní park jako právní institut slouží, což je jeden z důvodů, proč metodická instrukce zcela zapovídá komerční lov, a výkon práva myslivosti je pouze prostředkem, kterým je příroda chráněna. Výslovným cílem metodické instrukce je zajištění

⁹⁰ Ust. §53 - 57 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ Ust. §2 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁹² Ust. §57 téhož předpisu.

ekologické rovnováhy prostřednictvím výkonu práva myslivosti, a to zejména ochrana vzácných druhů volně žijících živočichů potíráním nepůvodních druhů.⁹³

Mimo ZOPK, lesního zákona a jiných poskytuje ochranu národním parkům i trestní zákoník. Obecně jsou trestněprávní sankce používány jako *ultima ratio*, tj. jako ta nejzazší možnost v případech, kdy všechny ostatní právní nástroje selžou, proto jsou prostředky trestního práva využívány až v případě, kdy selžou například sankce obsažené v ZOPK a dalších předpisech, popř. intenzita poškození životního prostředí a jeho složek je tak vysoká, že tyto nástroje použít nelze.

Trestné činy proti životnímu prostředí upravuje hlava VIII. zvláštní části trestního zákoníku, která zavádí několik skutkových podstat trestných činů, které je možné spáchat na území národního parku. „Výslovně“ jsou národní parky zmíněny pouze u trestného činu poškození chráněných částí přírody, kterého se dopustí taková osoba, která úmyslně či z hrubé nedbalosti poruší jiný právní předpis (u národních parků zejména ZOPK) tím, že poškodí nebo zničí mimo jiné zvláště chráněné území, za což jí může být uložen trest odnětí svobody až na 3 léta, trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, nebo trest zákazu činnosti.⁹⁴

Obecně lze říci, že trestní sazby za trestné činy proti životnímu prostředí jsou relativně nízké, z velké části se s výjimkou několika kvalifikovaných skutkových podstat jedná o přečiny, tj. nedbalostní trestné činy a ty trestné činy, za něž lze uložit trest odnětí svobody v maximální výši 5 let. Domnívám se, že ochraně nejen národních parků, ale i zvířat, rostlin a přírody obecně, by prospělo výrazné zvýšení trestních sazeb, neboť ty stávající mnohdy nereflektují vážnost trestných činů proti životnímu prostředí.

Ustanovení o ochraně přírody obsahuje i občanský zákoník, jakožto kodex občanského práva hmotného. Ten definuje jednak základní instituty soukromého práva, jako kupříkladu vlastnictví, dále také různé smluvní typy, a v neposlední řadě také odpovědnost za škodu a újmu na životním prostředí. Občanský zákoník

⁹³ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Metodická instrukce Ministerstva životního prostředí č. 5/2011 k managementu volně žijících živočichů, kteří jsou zvěři (péče o zvěř a myslivost) na území národních parků.* [online], Věstník Ministerstva životního prostředí [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/5874A6E4A6CA92F7C1257925004975C6/\\$file/OVV-Vestnik_8_9_2011-10102011.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/5874A6E4A6CA92F7C1257925004975C6/$file/OVV-Vestnik_8_9_2011-10102011.pdf) s. 10 a n., čl. 2

⁹⁴ Ust. §301 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

také definuje spolky, které mají v ochraně přírody a krajiny poměrně významnou roli, byť se jedná o iniciativu soukromých osob.

Ve výčtu pramenů právní úpravy národních parků nelze zapomenout ani na zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZŽP“). ZŽP je obecná a spíše deklaratorní norma práva životního prostředí,⁹⁵ která v sobě obsahuje jednak definice základních pojmů, některé právní instrumenty ochrany životního prostředí a sankce za poškození životního prostředí.⁹⁶

Z dalších zákonů, které zajišťují ochranu národních parků, lze zmínit i například zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“), nebo zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPVŽP“).

1.2.5 Nový stavební zákon a národní parky

Ačkoliv současný stavební zákon zcela jistě nelze označit za stěžejní pramen právní úpravy národních parků, jedná se i přesto o velmi důležitý předpis. Značný vliv na ochranu národních parků by však v případě svého přijetí mohl mít nový stavební zákon.

Nový stavební zákon je připravován Ministerstvem pro místní rozvoj (dále jen „MMR“), které v souvislosti s přípravou tohoto předpisu uzavřelo Memorandum o spolupráci na projektu rekodifikace veřejného stavebního práva České republiky s Hospodářskou komorou ČR (dále jen „HK ČR“).⁹⁷ Reálně se jedná o závazek HK ČR připravit zákon pro MMR, ačkoliv MMR je zcela nepochybně dostatečně personálně vybaveno k tomu, aby takovýto předpis připravilo samo. HK ČR však takto personálně vybavena není, a proto si k sepsání návrhu najala advokátní kancelář.⁹⁸

Již výše popsany postup MMR je velmi zarážející, nicméně jeho kritika není předmětem této podkapitoly, ve které se chci spíše věnovat samotnému

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2006, č. j. 3 Ans 8/2005.

⁹⁶ Damohorský, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. xlvii, 629 s. Právnícké učebnice; 90. ISBN 978-80-7400-338-7. Str. 35.

⁹⁷ Blíže viz Memorandum o spolupráci na projektu rekodifikace veřejného stavebního práva České republiky dostupné z: http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2019/06/Memorandum_MMR_HK_stavebni_zakon.pdf

⁹⁸ SVOBODA, Petr. *Nový stavební zákon: predátor životního prostředí přichází na svět*. Respekt [online]. 2019 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/novy-stavebni-zakon-predator-zivotniho-prostredi-prichazi-na-svet>

obsahu věcného záměru nového stavebního zákona (dále jen „věcný záměr“), který by mohl mít katastrofální následky nejen v oblasti ochrany přírody a krajiny (a tedy na území zvláště chráněných území, včetně národních parků), ale i v dalších oblastech, jako je například památková péče.

Velice hrozivě se jeví koncepce zavedení tříčlankové soustavy státních stavebních úřadů, která má nahradit současnou rozdrobenou soustavu stavebních úřadů. Orgány ochrany přírody si sice ponechají svou působnost v oblasti ochrany přírody a krajiny, což se může zdát jako pozitivní informace, avšak velkou ránu jim věcný záměr uštěďruje v oblasti jejich pravomocí týkajících se staveb.⁹⁹ Budeme-li se soustředit na národní parky, správy národních parků nebudou ve stavebním řízení vydávat závazná stanoviska, jako tomu je dosud, ale budou vydávat nezávazná vyjádření,¹⁰⁰ která budou moci být novými stavebními úřady vesele ignorována, a stavebník tak bude moci stavět na území národního parku i přes nelibost správy národního parku. Není třeba dodávat, že takovýto stav může nenávratně poškodit přírodu, zohydit krajinu nejen v národních parcích, a umožní developerům komerčně stavět bez ohledu na přírodu. Je patrně zbytečné rozvádět, jaký vliv mohou mít komerční stavby, přitahující masy turistů, nepolíbených zájmem o přírodu, do národních parků, na přírodu a krajinu v nich.

Dalším zajímavou lahůdkou jsou pak automaticky generována rozhodnutí o povolení stavby. Tento institut spočívá v tom, že v případech, kdy by stavební úřad nevydal rozhodnutí o povolení stavby v zákonné lhůtě, bylo by automaticky vygenerováno počítačovým systémem.¹⁰¹ Tento model je jakousi pomyslnou korunou, kterou věcnému záměru jeho autoři nasadili. V případě, že se nový stavební zákon stane součástí českého právního řádu, a výše uvedený model bude využíván v praxi, lze jen čekat na případy, kdy stavebník za pomoci úplatku dosáhne toho, že úředník v zákonné lhůtě „zapomene“ rozhodnout, a stavebník tak získá rozhodnutí o povolení stavby.

Věcný záměr je v současnosti velmi tvrdě kritizován odborníky z různých oborů zabývajících se přírodou a ochranou životního prostředí. Patrně nejhlasitějším kritikem je JUDr. Petr Svoboda, Ph. D., odborný asistent na

⁹⁹ SVOBODA, Petr. *Nový stavební zákon: predátor životního prostředí přichází na svět*. [online]. Respekt 21. 10. 2019 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/novy-stavebni-zakon-predator-zivotniho-prostredi-prichazi-na-svet>

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ *Otevřený dopis vládě proti novému stavebnímu zákonu*. [online]. Ekolist.cz 23. 4. 2019 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/petr-svoboda-a-kol.otevreny-dopis-vlade-proti-novemu-stavebnimu-zakonu>

Katedře správního práva a správní vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, který inicioval otevřený dopis vládě, v němž shrnuje své připomínky k věcnému záměru. Tento dopis byl podepsán více než stovkou akademiků z českých vysokých škol a vědeckých institucí. Mezi další významné kritiky návrhu nového stavebního zákona patří doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph. D., docent na Katedře práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Katedře správního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni, který návrh stavebního zákona označuje za jednostranný a účelový, favorizující stavebníky, kteří chtějí rychle realizovat své stavby. Koncepti, kdy by stavební úřad mohl zasahovat do působnosti např. správ národních parků, pak označil za nepřijatelnou.¹⁰² Za mě s tímto tvrzením lze pouze souhlasit, a současně lze pouze doufat, že nový stavební zákon skončí jako neúspěšný pokus o rekodifikaci stavebního práva v neprospěch ochrany přírody. Pro případ, že by tento zákon přeci jen „prošel“, lze naděje upínat na Ústavní soud, který by jej mohl zrušit pro rozpor s čl. 7 Ústavy.

1.2.6 Podzákoné právní předpisy

Národní parky jsou upraveny nejen na úrovni zákonných předpisů, ale samozřejmě i podzákoných. Mezi nejdůležitější podzákoné právní předpisy týkající se národních parků patří vyhláška č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území a vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody vztahující se vždy na konkrétní národní park, a vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a v návaznosti na evropskou legislativu, která bude popsána níže, sem lze řadit i vyhlášku č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000.

¹⁰² STEJSKAL, Vojtěch. *Rekodifikace veřejného stavebního práva: Quo vadis?* [online] Právnické listy. Plzeň, 2019 [cit. 2020-04-07] Dostupné z: https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/research/pravnicke-listy/2019/Pravnicke_listy_19_01b.pdf

1.3 Evropské prameny právní úpravy národních parků

Normy evropského práva týkající se životního prostředí patří mezi nejpřísnější na světě.¹⁰³ Obecně lze spatřovat snahu EU o udržitelnější přístup k životnímu prostředí, a mezi její nejzásadnější cíle patří udržitelný rozvoj a čistá energie, a to především její dekarbonizace.¹⁰⁴ V evropském právním řádu lze nalézt značné množství norem, které se zabývají ochranou přírody a biologické rozmanitosti, v nichž je zajištěna např. ochrana volně žijících ptáků. Evropská unie rovněž bojuje s odlesňováním a proti nelegální těžbě dřeva. Pro úplnost dodávám, že výslovnou úpravu národních parků v evropských předpisech nalézt nelze.

Výše uvedené principy lze spatřovat již v primárním právu Evropské unie, a to zejména ve Smlouvě o fungování Evropské unie, která ve svém čl. 191 vymezuje unijní politiku ve vztahu k životnímu prostředí.

Zcela zásadním předpisem je však Směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, kterou byla zřízena síť Natura 2000. Tato směrnice byla do českého právního řádu transponována novelou ZOPK, kterou provedl zákon č. 218/2004 Sb.

1.3.1 Natura 2000

Natura 2000 je soustava chráněných území ve všech členských státech Evropské unie.¹⁰⁵ Soustava Natura 2000 je nezávislá na soustavě zvláště chráněných územích podle ZOPK. Chráněná území v zařazená do soustavy Natura 2000 se dělí na ptačí oblasti a evropsky významné lokality.¹⁰⁶ Celá řada těchto území se nachází na území národních parků, a lze říci, že většina území českých národních parků se překrývá právě se soustavou Natura 2000, z čehož lze usuzovat, že ochrana, kterou požívají „naturové“ oblasti, je ochranou i národních parků.

Prostředky ochrany evropsky významných lokalit upravuje ZOPK. Tyto oblasti nesmí být poškozovány a ničeny, musí být využívány pouze tak, aby

¹⁰³ *Životní prostředí* [online]. Evropská unie. [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/environment_cs

¹⁰⁴ Blíže viz Sdělení Komise, dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0860\(01\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0860(01)&from=DA)

¹⁰⁵ *Co je Natura 2000* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny. [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102>

¹⁰⁶ *Natura 2000* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/natura_2000

nedošlo k jejich nenávratnému nebo závažnému poškození, a za účelem jejich ochrany mohou rovněž být prohlášeny za zvláště chráněná území,¹⁰⁷ ale přednostně se bude jednat o smluvně chráněná území, tj. jejich ochrana bude zajišťována smluvní dohodou s vlastníky dotčených pozemků.¹⁰⁸

ZOPK upravuje i ochranu ptačích oblastí. Ptačí oblast je takové území, které je nejvhodnější k životu těch druhů ptáků, které jsou vymezeny Směrnicí Rady č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků. Ptačí oblasti vymezuje vláda svým nařízením, a může rovněž vymezit okruh činností, které je možné v ptačích oblastech provádět pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody.¹⁰⁹

1.4 Mezinárodní prameny právní úpravy národních parků

Na mezinárodní úrovni lze nalézt řadu mezinárodních smluv zabývajících se ochranou přírody, a ty úmluvy, jejichž smluvní stranou je i Česká republika, ukládají smluvním stranám podnikat jisté kroky k ochraně přírody. Již v úvodu této kapitoly bylo řečeno, že národní parky jsou vnitrostátním právním institutem sloužícím primárně k ochraně přírody, proto je logické, že mezinárodní úmluvy zpravidla nebudou výslovně hovořit o národních parcích, ale budou si pouze vytyčovat určité cíle, a jedním z prostředků, jak těchto cílů dosáhnout, bude právě například vyhlášení nějakého území jako národní park či jiný typ zvláště chráněného území, čímž mu bude poskytována nesrovnatelně vyšší úroveň ochrany, než kdyby zvláště chráněným územím nebylo, a budou tak naplněny mezinárodní závazky.

1.4.1 Nejdůležitější úmluvy v oblasti ochrany přírody

Mezi nejdůležitější prameny mezinárodního práva ochrany přírody patří např. Úmluva o biologické rozmanitosti.

Úmluva o biologické rozmanitosti (dále jen „CBD“) vstoupila v platnost 29. prosince 1993, Česká republika se její smluvní stranou stala již 3. prosince

¹⁰⁷ Ust. §45c zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁸ Ust. §39 téhož předpisu.

¹⁰⁹ Ust. §45e téhož předpisu.

1993, a 3. března 1994 se stala součástí českého právního řádu, kdy byla publikována pod č. 134/1999 Sb.¹¹⁰

CBD si již ve svém úvodním článku stanovuje cíle, kterým je zejména ochrana biodiverzity, neboli biologické rozmanitosti,¹¹¹ kterou definuje jako „variabilitu všech žijících organismů včetně, mezi jiným, suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí; zahrnuje diverzitu v rámci druhů, mezi druhy i diverzitu ekosystémů“, a zakotvuje rovněž spolupráci smluvních stran v oblasti ochrany biodiverzity.¹¹² Plněním CBD je pověřeno MŽP a MZe.¹¹³ Je nesporné, že jedním z prostředků ochrany biodiverzity je i institut národního parku.

Další významnou mezinárodní smlouvou v oblasti ochrany přírody je bezpochyby Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva, zkráceně Ramsarská úmluva (dále jen „Ramsarská úmluva“), která vstoupila v platnost v roce 1975 a Česká republika je její smluvní stranou od roku 1990. Ramsarská úmluva byla publikována ve sbírce zákonů pod číslem 396/1990 Sb., a součástí českého právního řádu je od 2. července 1990.¹¹⁴

Cílem Ramsarské úmluvy je, jak již napovídá její nezkrácený název, jednak ochrana mokřadů a jednak ochrana vodního ptactva. Mokřady chráněné Ramsarskou úmluvou se nazývají ramsarské mokřady. Jako mokřady označuje Ramsarská úmluva „území s močály, slatinami, rašeliništi a vodami přirozenými nebo umělými, trvalými nebo dočasnými, stojatými i tekoucími, sladkými, brakickými nebo slanými, včetně území s mořskou vodou, jejíž hloubka při odlivu nepřesahuje 6 metrů“ a vodní ptactvo definuje jako „ptactvo ekologicky vázané na mokřady“. V České republice se nachází celkem 14 ramsarských mokřadů, a z toho 2 se nacházejí na území českých národních parků, konkrétně se jedná o Šumavská rašeliniště, která se nacházejí na území Národního parku Šumava, a

¹¹⁰ Úmluva o biologické rozmanitosti [online]. Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/>

¹¹¹ Čl. 1, Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti č. 134/1999 Sb.

¹¹² Tamtéž, čl. 5.

¹¹³ Úmluva o biologické rozmanitosti [online]. Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/>

¹¹⁴ Ramsarská úmluva [online]. Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/ramsarska-umluva/>

Krkonošská rašeliniště, nacházející se na území Krkonošského národního parku.¹¹⁵

Ochrana ramsarských mokřadů spočívá v tom, že každá smluvní strana Ramsarské úmluvy je povinna zařadit alespoň jeden mokřad na svém území na tzv. Seznam mokřadů mezinárodního významu, který je veden v rámci Ramsarské úmluvy, a mokřadům zařazených do tohoto seznamu poskytnout dostatečnou ochranu. Za naplňování Ramsarské úmluvy odpovídá MŽP.¹¹⁶

Na závěr lze uvést například Úmluvu o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť, zkráceně Bernská úmluva (dále jen „Bernská úmluva“), jejímž primárním cílem je druhová ochrana zvířat a rostlin, jejichž výčet je uveden v přílohách Bernské úmluvy.¹¹⁷

Česká republika je smluvní stranou Bernské úmluvy od 1. června 1998, ve sbírce mezinárodních smluv byla publikována pod číslem 107/2001 Sb. m. s. Úmluva primárně zavazuje smluvní strany chránit v přílohách uvedené druhy zvířat a rostlin, včetně jejich stanovišť, a to prostřednictvím vnitrostátních opatření.¹¹⁸

1.4.2 Mezinárodní svaz ochrany přírody

V kapitole o ochraně přírody (a potažmo tedy i národních parků) na mezinárodní úrovni nelze opomenout Mezinárodní svaz ochrany přírody (dále jen „IUCN“). IUCN je mezinárodní organizací založenou v roce 1948, která se zabývá ochranou přírody a sdružuje pro tento účel více než 1300 států, vládních, i nevládních organizací.¹¹⁹

Jedním z nejvýznamnějších výsledků činnosti IUCN je kategorizace chráněných území. Chráněná území se podle kategorizace IUCN dělí do sedmi skupin, a to na přísně chráněné přírodní rezervace (Ia), oblast divočiny (Ib), národní parky (II), přírodní památky nebo charakteristické rysy (III), území péče o

¹¹⁵ *Czech republic* [online]. The Convention on Wetlands [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.ramsar.org/wetland/czech-republic>

¹¹⁶ *Implementace Ramsarské úmluvy v ČR* [online]. Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/ramsarska-umluva/implementace-ramsarske-umluvy-v-cr/>

¹¹⁷ *Bernská úmluva* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/bernska_umluva

¹¹⁸ *Bernská úmluva* [online]. Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bernska-umluva/>

¹¹⁹ *Members* [online]. International Union for Conservation of Nature [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/about/union/members>

biotopy nebo druhy (IV), chráněné krajiny nebo části moře (V) a chráněná území s udržitelným využíváním přírodních zdrojů (VI).¹²⁰ Národní parky jsou definovány jako „*velké přírodní nebo přírodě blízké území, ponechané ochraně velkoplošných ekologických procesů spolu se souborem druhů a ekosystémů typických pro dané území.*“¹²¹ Základním cílem národních parků je podle IUCN ochrana přírodní biodiverzity, její ekologické struktury a podpůrných procesů, a také podpora vzdělání a rekreace.¹²² Mezi další cíle patří udržování populací původních druhů, podpora turistického využití území do míry, která nepoškozuje předmět ochrany, a rovněž zohledňovat potřeby místního obyvatelstva, opět s ohledem na primární předmět ochrany.¹²³

2 Vymezení pojmu národního parku a příklady národních parků v českém prostředí

Národní park je v ZOPK legálně definován jako „*rozsáhlé území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, jedinečné a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového.*“¹²⁴ Tato definice se do jisté míry překrývá s definicí IUCN, zmíněnou již v závěru předchozí kapitoly, podle níž je národní park „*velké přírodní nebo přírodě blízké území, ponechané ochraně velkoplošných ekologických procesů spolu se souborem druhů a ekosystémů typických pro dané území,*¹²⁵ *které rovněž poskytují základy pro environmentálně a kulturně kompatibilní duchovní, vědecké, vzdělávací, rekreační a turistické příležitosti.*“¹²⁶

¹²⁰ Kategorie Mezinárodní unie na ochranu přírody pro chráněná území. Ochrana přírody [online]. 2010, **Zvláštní číslo** [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/kategorie-mezinarodni-unie-na-ochranu-prirody-pro-chranena-uzemi/>

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Category II: National Park [online]. International Union for Conservation of Nature [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-ii-national-park>

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Ust. §14 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ Kategorie Mezinárodní unie na ochranu přírody pro chráněná území. Ochrana přírody [online]. 2010, **Zvláštní číslo** [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/kategorie-mezinarodni-unie-na-ochranu-prirody-pro-chranena-uzemi/>

¹²⁶ Category II: National Park [online]. International Union for Conservation of Nature [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-ii-national-park>

Z legální definice obsažené v ZOPK i z definice národního parku IUCN je zřejmé, že funkcí národního parku není pouze ochrana nějakého vymezeného území, ale i osvěta a výzkum – osvěta a výzkum by však v ideálním případě měly vést jednak k odbornějšímu postupu v ochraně přírody ze strany příslušných orgánů (na území národních parků jejich správ a dalších příslušných orgánů, které se na péči o národní park podílejí), a jednak k „osvícenějšímu“ přístupu k přírodě ze strany široké veřejnosti jakožto potenciálních návštěvníků národních parků, a tedy obě tyto „vedlejší“ funkce národního parku by opět měly vést k efektivnějšímu plnění primární funkce národních parků, kterou je, zjednodušené řečeno, ochrana přírody.

Na území ČR se v současné době podle právní úpravy v ZOPK nachází 4 národní parky, a to Národní park Šumava (dále jen „NP Šumava“), Národní park České Švýcarsko (dále jen „NP České Švýcarsko“), Národní park Podyjí (dále jen „NP Podyjí“) a Krkonošský národní park (dále jen „KRNAP“), přičemž podle kategorizace chráněných území IUCN jsou NP Podyjí, NP České Švýcarsko a NP Šumava zařazeny do kategorie II,¹²⁷ tj. národní parky, a KRNAP je zařazen do kategorie V, tedy chráněné krajiny nebo části moře,¹²⁸ což jsou taková území, která jsou díky interakci člověka s přírodou ekologicky, biologicky, kulturně a esteticky hodnotná, a oproti kategorii II, která je zaměřená spíše na minimalizaci lidských činností na územích do této kategorie zařazených, kategorie V pod sebou zahrnuje možnost trvalé interakce lidí a přírody.¹²⁹

Tato kapitola bude pojata nikoli čistě právnicky, neboť se domnívám, že v diplomové práci zaměřené na právní úpravu určité problematiky je důležité seznámit se, byť ne zcela detailně a podrobně, neboť na to v této práci není prostor, s problematikou samotnou. Z tohoto důvodu osobně nepovažuji za dostačující prosté konstatování, že dané území patří mezi zvláště chráněná území s odkazem na zákon, a domnívám se, že je vhodné uvést i konkrétní důvody proč zrovna tomu kterému území byla poskytnuta tak vysoká úroveň ochrany, jakou zajišťuje institut národního parku. Dále jsem přesvědčen, že bez existence této kapitoly by nebylo možné dostatečně vyzdvihnout unikátnost jednotlivých předmětů ochrany našich národních parků.

¹²⁷ Tyto údaje jsou dostupné online z: <https://www.protectedplanet.net/>

¹²⁸ *Krkonošský národní park in Czech Republic* [online]. Protected Planet [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.protectedplanet.net/344524>

¹²⁹ *Category V: Protected Landscape/Seascape* [online]. International Union for Conservation of Nature [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-v-protected-landscapescape>

2.1 Národní park Šumava

2.1.1 Základní informace o NP Šumava

Chráněná krajinná oblast Šumava (dále jen „CHKO Šumava“) byla zřízena koncem roku 1963 výnosem Ministerstva školství a kultury, NP Šumava byl zřízen až v roce 1991, a to nařízením vlády č. 163/1991 Sb., znovuvyhlášen byl, stejně jako zbylé 3 české národní parky, zákonem č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.¹³⁰

NP Šumava a přilehlá CHKO Šumava jsou spravovány Správou národního parku Šumava se sídlem ve Vimperku, CHKO Šumava současně plní úlohu ochranného pásma NP Šumava.

NP Šumava je největším národním parkem v České republice, rozléhá se na ploše o velikosti zhruba 68 000 hektarů, a z velké části je pokryt lesy, z nichž většinu spravuje Správa NP Šumava, neboť jsou ve vlastnictví státu.¹³¹ NP Šumava je rozdělen do 4 zón, a to na přírodní zónu, přírodě blízkou zónu, zónu soustředěné péče o přírodu a zónu kulturní krajiny.¹³²

2.1.2 Předmět ochrany

Při vymezování předmětu ochrany NP Šumava se nelze omezit pouze na samotné území národního parku, a je nutné pamatovat na to, že NP Šumava hraničí s CHKO Šumava, jak již bylo výše uvedeno. Je rovněž důležité uvést, že NP Šumava a CHKO Šumava mají společný plán péče. Z hlediska přírodovědeckého lze patrně „přidružit“ k těmto oblastem i přilehlý německý Národní park Bavorský les, německy *Nationalpark Bayerischer Wald*, (dále jen „Bavorský les“), neboť tato území tvoří jeden přírodní komplex,¹³³ proto budou tato 3 území na některých místech této diplomové práce souhrnně označována jako „Šumava“.

¹³⁰ Zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

¹³¹ *Národní park Šumava* [online]. Vimperk – oficiální informační systém města [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.vimperk.cz/cz/narodni-park-sumava/147/>

¹³² Příloha č. 1 k vyhlášce č. 42/2020 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Šumava

¹³³ MORAVEC, Luboš. *Šumava – zelená střecha Evropy* [online]. ITras [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <http://itras.cz/sumava/>

2.1.2.1 Krajina NP Šumava

NP Šumava, CHKO Šumava a Bavorský les tvoří jeden z největších souvislých lesů ve Střední Evropě. Šumava není tvořena pouze lesy, místy lze nalézt i rašeliniště, skály a v neposlední řadě velmi unikátní ledovcová jezera, která vznikla v karech vytvořených ledovci.¹³⁴ Mezi nejznámější ledovcová jezera na Šumavě patří Černé a Čertovo, a na celém území Šumavy najdeme celkem 8 ledovcových jezer, z nichž 3 se nacházejí přímo na území NP Šumava.¹³⁵

2.1.2.2 Šumavská flóra a fauna

NP Šumava chrání celou řadu rostlinných i živočišných druhů, stejně jako neživou přírodu. Mezi nejvýznamnější rostlinné druhy patří například všivec bahenní, všivec lesní, vratička heřmánkolistá, tučnice obecná, rosnatka anglická a celá řada dalších.¹³⁶

Na území NP Šumava se vyskytuje i celá řada fascinujících živočichů, kteří jsou sice mezi širokou veřejností poměrně populární, nicméně v současné době je velké množství z nich na seznamech ohrožených druhů, ať už vnitrostátních, nebo mezinárodních (např. Červený seznam IUCN). V tomto kontextu podotýkám, že některé druhy jsou na seznamu IUCN řazeny mezi málo dotčené, v našem prostředí se však může jednat o druhy v různém stupni ohrožené. Základním vnitrostátním právním předpisem druhové ochrany je ZOPK ve spojení s prováděcí vyhláškou č. 395/1992 Sb., která již byla zmíněna v první kapitole této diplomové práce.

Ze zástupců bezobratlých lze jmenovat například otakárka fenyklového, perlorodku říční nebo škebli rybníčnou, přičemž všechny tyto živočišné druhy jsou ohrožené až kriticky ohrožené, z obojživelníků a plazů zejména žáby (všechny druhy žab v ČR patří mezi druhy ohrožené v různém stupni), mloka

¹³⁴ *Úvodní informace* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20110630051048/http://www.npsumava.cz/cz/1011/sekce/uvodni-informace/>

¹³⁵ *Ledovcová jezera na Šumavě* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/zajimavost/ledovcova-jezera/>

¹³⁶ *Významné druhy* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/vyznamne-druhy/>

skvrnitého, užovku obojkovou nebo zmiji obecnou.¹³⁷ Značnou raritou Šumavy je endemický střevlík *Oreonebria castanea sumavica*.¹³⁸

Na území NP Šumava a CHKO Šumava se rovněž vyskytuje nespočet vzácných druhů savců. V CHKO se postupně rozšiřuje bobr evropský, stabilní je v určitých lokalitách i výskyt losa evropského, který je však ohrožen zejména srážkami s auty.¹³⁹ Dále se na Šumavě vyskytuje i rys ostrovid, vydra říční, vlk obecný, bobr evropský a další.¹⁴⁰

Bobr evropský se na Šumavu vrátil pravděpodobně v roce 1997, v roce 2006 se tam pak trvale usídlil, v současné době se odhaduje, že na Šumavě se vyskytuje kolem stovky bobrů.¹⁴¹ Jedná se o druhého největšího hlodavce na světě a největšího hlodavce žijícího na našem území, který je charakteristický tím, že pomocí svých silných zubů ohlodává stromy poblíž vodních toků, čímž tyto stromy „kácí“, a používá je jako základ pro svoji hráz.

Los evropský největší zástupce čeledi jelenovitých a patrně největší nevyhubený živočich žijící ve volné přírodě na našem území, jehož populace na našem území vymizela již ve středověku, znovu se na našem území v řádu jedinců začali objevovat až v padesátých letech 20. století, nicméně se jednalo spíše o migrující jedince. Šumavská populace losa evropského je jednou ze dvou hlavních populací tohoto zvířete na našem území.¹⁴²

Tradičním druhem na Šumavě je i rys ostrovid, největší kočkovitá šelma v Evropě. Populace rysů na Šumavě byla rovněž na konci osmdesátých let uměle posílena vypuštěním několika jedinců původem ze Slovenska, počet rysů na Šumavě je dle výzkumu odhadován zhruba na 25 kusů,¹⁴³ na Šumavě,

¹³⁷ *Významné druhy* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/vyznamne-druhy/>

¹³⁸ *NP, CHKO & BR Šumava* [online]. Přírodovědecká fakulta MUNI [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: https://www.sci.muni.cz/botany/rolecek/CHU_Sumava.pdf, str. 18.

¹³⁹ *Šumava hlásí tragický rok pro ohrožené losy evropské – za čtyři měsíce tři nepřežili střet s auty* [online]. Ekolist [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/sumava-hlasi-tragicky-rok-pro-ohrozene-losy-evropske-za-ctyri-mesice-tri-neprezili-stret-s-auty>

¹⁴⁰ *Významné druhy* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/vyznamne-druhy/>

¹⁴¹ ŠUSTR, Pavel. *Velcí savci na Šumavě* [online]. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2015, 155 s. ISBN 978-80-87257-24-1. [cit. 2020-03-08] Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/08/velcisavcinasumave-c.pdf>, str. 33.

¹⁴² *Los evropský (Alces alces)* [online]. Česká krajina [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.ceska-krajina.cz/klicove-druhy/zubr-evropsky-bison-bonassus/>

¹⁴³ *Výsledky monitoringu rysa ostrovida v národních parcích Šumava a Bavorský les v sezónách 2016/17, 2017/18 a 2018/19* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava a Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/08/report_ly2016-2017-2018_cz_superfinal.pdf, str. 12.

v Pošumaví, Českém lese, Blanském lese a v Brdech je celkový počet jedinců odhadován na 120 až 150.¹⁴⁴

Dalším zástupcem ohrožených savců žijících na Šumavě je vydra říční, jediný druh vydry vyskytující se na našem území. Jedná se o vodního savce, který se živí především rybami a dalšími vodními živočichy. Vydra říční ke svému životu potřebuje neznečištěný tok,¹⁴⁵ proto je v současné době velmi vzácná. Mimo znečištěných vod je dalším zdrojem ohrožení pro vydru říční i nelegální lov, neboť vydra říční je považována za škodnou zejména v rybníkářství.¹⁴⁶ Vydra říční je dlouhodobým obyvatelem Šumavy, místní populace čítá cca 300 kusů, nicméně v posledních letech je zaznamenán z neznámých důvodů pokles.¹⁴⁷

V nedávné době se rovněž na Šumavu vrátil vlk obecný, který však působí škody místním zemědělcům,¹⁴⁸ proto bývá částí veřejnosti zpravidla vnímán poměrně negativně. Farmáři, kterým byla způsobena škoda vlkem obecným, i Agrární komora ČR (dále jen „AK ČR“), volají po odstřelu vlka obecného,¹⁴⁹ a to i přesto, že tyto škody stát nahrazuje podle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených zvláště chráněnými druhy (dále jen „zákon o náhradách“), a farmářům postižených vlky stát vychází vstříc i řadou jiných způsobů, např. jim poskytuje dotace na pastevecké psy nebo elektrické ohradníky.¹⁵⁰ Lze pouze doufat, že snaha o snížení stavu vlků zůstane marná, neboť vlk obecný je jednak kriticky ohroženým druhem,¹⁵¹ a patrně rovněž jedinou šelmou (s ohledem na velmi malou populaci rysů a medvědů na našem území), která by mohla přirozeně a bez lidských zásahů regulovat stavy současně

¹⁴⁴ ŠUSTR, Pavel. *Velcí savci na Šumavě* [online]. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2015, 155 s. ISBN 978-80-87257-24-1. [cit. 2020-03-08] Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/08/velcisavcinasumave-c.pdf>, str. 93 - 95.

¹⁴⁵ Tamtéž, str. 45 - 50.

¹⁴⁶ *Příklady pytláctví vyder v ČR* [online]. ALKA Wildlife [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.vydryonline.cz/vydra/o-vydre/pytlactvi-vyder-v-cr>

¹⁴⁷ ŠUSTR, Pavel. *Velcí savci na Šumavě* [online]. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2015, 155 s. ISBN 978-80-87257-24-1. [cit. 2020-03-08] Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/08/velcisavcinasumave-c.pdf>, str. 45 - 50.

¹⁴⁸ *Vlci na Šumavě zabijí čím dál víc ovcí, ploty podhrabou nebo přeskočí* [online]. iDnes [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/vlk-sumava-narodni-park-ovce-hospodarske-zvire-utok-vybeh-hospodar-skoda-chovatel.A190916_502138_plzen-zpravy_vb

¹⁴⁹ GAVRINĚV, Vojtěch. *Vlci se střílet nebudou. Ve sporu s broumovskými farmáři se jich zastal soud* [online]. Seznam Zprávy 16. 10. 2019 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vlci-se-strilet-nebudou-ve-sporu-s-broumovskymi-farmari-se-jich-zastal-soud-81042>

¹⁵⁰ *Nové dotace z MŽP ochrání stáda chovatelů před velkými šelmami nebo ozelení naše města* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_170615_selmy_ozeleneni

¹⁵¹ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

přemnožené spárkaté zvěře,¹⁵² která způsobuje řádově větší škody, než vlk obecný lovem hospodářských zvířat.¹⁵³

Na Šumavě byl zaznamenán i výskyt další šelmy, a to kočky divoké. Kočka divoká je poměrně malá kočkovitá šelma, živící se převážně menšími savci. Na území České republiky se jedná se o kriticky ohrožený druh,¹⁵⁴ v globálním hledisku je však málo dotčená.¹⁵⁵ V minulých stoletích se na Šumavě jednalo o běžný druh, v 19. až 20. století byla hubena, a v roce 1970 proběhl neúspěšný pokus o její reintrodukcii na Šumavě. Její současný výskyt na Šumavě je potvrzen fotopastmi, jedná se však o ještě větší raritu, než je například zmíněný los evropský.¹⁵⁶

Výše uvedené druhy jsou na našem území druhy velmi vzácné, což vyplývá i z jejich zařazení mezi ohrožené druhy vyhláškou č. 395/1992 Sb., na Šumavě se však vyskytují i další živočišné druhy, které mezi ohrožené zařazeny nejsou, ale jsou neméně zajímavé. Jako některé z nich lze uvést např. jezevce lesního, kunu lesní, lišku obecnou, prase divoké, jelena evropského, srnce obecného a další.¹⁵⁷

Na Šumavě rovněž žije několik invazních a nepůvodních druhů savců. Invazním druhem je takový živočišný nebo rostlinný druh, který se původně nevyskytoval na daném území, a byl na něj zavlečen člověkem. Nekontrolované šíření nepůvodních invazních druhů může mít za následek devastaci ekosystému.¹⁵⁸ Obrana proti invazním druhům je momentálně řešena na úrovni Poslanecké sněmovny, neboť vláda dne 6. 1. 2020 schválila návrh zákona, který by měl mimo jiných předpisů novelizovat zejména ZOPK. Podle tohoto zákona by

¹⁵² BLÁHA, Jaromír a KOTECKÝ, Vojtěch. *Přemnožená zvěř spásá stromky v českých lesích* [online]. Hnutí DUHA [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: https://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/typo3/premnozena_zver_reseni.pdf

¹⁵³ RAMBOUSKOVÁ, Michaela. *Přemnožená spárkatá zvěř hatí plán obnovy lesů. Posudek říká, že škoda je až 7 miliard* [online]. Seznam Zprávy 8. 9. 2019 [cit. 2020-03-08] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/premnozena-sparkata-zver-hati-plan-obnovy-lesu-posudek-rika-ze-skoda-je-az-7-miliard-78421>

¹⁵⁴ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹⁵⁵ <https://www.iucnredlist.org/species/60354712/50652361>

¹⁵⁶ ŠUSTR, Pavel. *Velcí savci na Šumavě* [online]. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2015, 155 s. ISBN 978-80-87257-24-1. [cit. 2020-03-08] Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/08/velcisavcinasumave-c.pdf>, str. 96 - 102.

¹⁵⁷ Tamtéž, str. 7.

¹⁵⁸ *Nepůvodní a invazní druhy* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/nepuvodni_a_invazni_druhy

orgán ochrany přírody, na území národních parků tedy jejich správy, přijímat opatření k regulaci nepůvodních druhů za účelem ochrany přírody.¹⁵⁹

Mezi nepůvodní druhy z třídy savců na Šumavě patří např. ondatra pižmová nebo psík mývalovitý, který byl však na Šumavě pozorován jen ojedinelé.

Šumava není bohatá pouze na vzácné savce, ale i ptáky. Mezi nejvýznamnější druhy ptáků žijících na Šumavě patří tetřívek obecný, tetřev hlušec, jeřábek lesní, čáp černý,¹⁶⁰ ze zástupců sov lze uvést puštíka bělavého, kulíška nejmenšího, sovu pálenou, sýce rousného, sýčka obecného a naši největší sovu, výra velkého.¹⁶¹

Tetřívek obecný je v ČR kriticky ohroženým druhem,¹⁶² podle červeného seznamu IUCN se jedná o druh málo dotčený, nicméně jeho populace se snižuje.¹⁶³ Primárním zdrojem ohrožení tohoto ptáka je úbytek stanovišť, na jehož změny je tetřívek obecný velmi citlivý, dále je ohrožen predátory, např. liškou obecnou nebo jezevcem lesním.¹⁶⁴

Tetřev hlušec, větší příbuzný tetřívka obecného, je rovněž kriticky ohroženým druhem v ČR,¹⁶⁵ podle červeného listu IUCN je obdobně jako tetřívek obecný považován za druh málo dotčený, avšak ubývající. Jeho globální populace je rovněž několikanásobně nižší, než u tetřívka obecného.¹⁶⁶ Na území NP Šumava jsou za účelem ochrany tetřeva hlušce zřizována klidová území, která

¹⁵⁹PZ 4/2020 - Beck-online. *Invazní a nepůvodní druhy* [online]. Beck-online Copyright © 2009 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembsgbpxa6s7gq&groupIndex=1&rowIndex=0>

¹⁶⁰ *Významné druhy* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/vyznamne-druhy/>

¹⁶¹ *Sovy jsou vzácné a chráněné* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/zajimavost/sovy-jsou-vzacne-a-chranene/>

¹⁶² Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁶³ *Lyrurus tetrix (Black grouse)* [online]. Copyright © International Union for Conservation of Nature. [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.iucnredlist.org/species/22679480/85944601>

¹⁶⁴ *Tetřívek obecný (Tetrao tetrix)* | Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/tetrivek-obecný-tetrao-tetrix>

¹⁶⁵ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁶⁶ *Tetrao urgoallus (Western Capercaillie)* [online]. Copyright © International Union for Conservation of Nature. [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.iucnredlist.org/species/22679487/85942729>

mají za cíl omezit rušivé vlivy, zejména ze strany návštěvníků NP Šumava.¹⁶⁷ V současné době je populace tetřeva hlušce na Šumavě velmi nízká, avšak oproti minulým letům se situace obrací do značné míry k lepšímu.¹⁶⁸ Šumava je naprosto klíčovou oblastí výskytu tetřeva hlušce v ČR, neboť místní populace tvoří až 90% celkové populace v ČR.¹⁶⁹

Dalším významným ptačím druhem je jeřábek lesní, rovněž z čeledi tetřevovitých. Šumava je jednou z jádrových lokalit výskytu tohoto ptáka, jeho populace na našem území je stabilní.¹⁷⁰ Jeřábek lesní je ohrožen zejména hlučnými rekreačními činnostmi v lesích, jako např. provozování čtyřkolek, méně hlučné turistické činnosti, např. pěší turistika, pro něj žádné nebezpečí nepředstavují. Logicky je jeřábek ohrožen i predátory, proto jedním ze základních nástrojů ochrany tohoto druhu je regulace počtu přemnožených predátorů, ale rovněž podpora biotopů, v nichž jeřábek lesní žije. Jedná se zejména o podporu listnatých a jehličnatých stromů.¹⁷¹

Obyvatelem šumavských lesů je rovněž silně ohrožený¹⁷² čáp černý, který zpravidla hnízdí na vysokých stromech. Čáp černý je obecně plašší než jeho příbuzný čáp bílý, nicméně v poslední době hnízdí stále blíže lidským obydlím. Jedná se o migrující druh ptáka, který koncem léta odlétá zimovat do Afriky.¹⁷³ Čáp černý je ohrožen zejména těžební činností v lesích, často hynou rovněž v důsledku kolize s dráty elektrického vedení.¹⁷⁴ V globálním měřítku se jedná o druh málo dotčený, nicméně není známa jeho celková světová populace.¹⁷⁵

Navracejícím se druhem do naší přírody je i puštík bělavý, který byl v minulosti na našem území absentujícím druhem. Jeho populace na Šumavě byla

¹⁶⁷ *Klidová území NPŠ – Otázky a odpovědi* [online]. Správa národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/nova-zonace-a-klidova-uzemi/klidova-uzemi-narodniho-parku-sumava/otazky-a-odpovedi/>

¹⁶⁸ *Na Šumavě a v Bavorském lese přibýlo tetřevů.* [online]. iROZHLAS 18. 11. 2018 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/priroda/sumava-bavorsky-les-tetrev-hlusec-orkan-kyril-klidove-zony-narodni-park_1811181130_gak

¹⁶⁹ *Tetřev hlušec (Tetrao urogallus)* [online]. biomonitring.cz [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.biomonitring.cz/druhy-ptaci.php?druhID=138>

¹⁷⁰ *Jeřábek lesní (Bonasa bonasia)* [online]. biomonitring.cz [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.biomonitring.cz/druhy-ptaci.php?druhID=136>

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁷³ *Čáp černý* [online]. Správa národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/zajimavost/cap-cerny/>

¹⁷⁴ *Čáp černý (Ciconia nigra)* [online]. biomonitring.cz [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.biomonitring.cz/druhy-ptaci.php?druhID=111>

¹⁷⁵ *Black Stork (Ciconia nigra)* [online]. Copyright © International Union for Conservation of Nature. [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.iucnredlist.org/species/22697669/111747857>

posílána zejména reintrodukčními projekty.¹⁷⁶ Puštík bělavý je nejen zajímavým, ale užitečným ptákem, neboť loví drobné hlodavce, kteří na území Šumavy působí značné škody na mladých dřevinách.¹⁷⁷ Tato sova je ohrožena zejména úbytkem hnízdního biotopu v důsledku těžby.¹⁷⁸

Kulíšek nejmenší je nejmenší evropskou sovou. Jeho populace je bez přímého ohrožení.¹⁷⁹ Globálně se jedná o málo dotčený druh, v České republice je řazen mezi silně ohrožené druhy.¹⁸⁰

Sova pálená je dalším druhem sovy, a je rovněž řazena mezi silně ohrožené druhy ptáků v ČR. Populace sovy pálené je ubývající, a vyskytuje se spíše na okraji Šumavy.¹⁸¹ Značným zdroje ohrožení pro sovu pálenou je silniční provoz, uvádí se, že až 74% úmrtí sov pálených nastane v důsledku kolize s automobily.¹⁸² Sova pálená je díky svému způsobu obživy, lovu hlodavců, považována za užitečný živočišný druh, a to ze stejného důvodu, jako puštík bělavý.¹⁸³

Sýc rousný je podobně jako kulíšek nejmenší velmi drobnou sovou, hnízdící zejména v horských polohách na Šumavě.¹⁸⁴ V posledních desetiletích se jeho populace na našem území několásobně zvětšila. Rovněž není bezprostředně ohrožen, přesto je řazen mezi silně ohrožené druhy,¹⁸⁵ podle červeného seznamu IUCN je řazen mezi druhy málo dotčené druhy se stabilní populací.¹⁸⁶

¹⁷⁶ *Teměř vyhubený puštík bělavý je díky vojenským lesníkům opět běžným obyvatelem Šumavy* [online]. Ekolist.cz 12. 5. 2018 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/temer-vyhubeny-pustik-belavy-je-diky-vojenskym-lesnikum-opet-beznym-obyvatelem-sumavy>

¹⁷⁷ Tamtéž.

¹⁷⁸ *Puštík bělavý (Strix uralensis)* [online]. biomonitoring.cz [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.biomonitoring.cz/druhy-ptaci.php?druhID=157>

¹⁷⁹ *Kulíšek nejmenší (Glaucidium passerinum)* [online]. biomonitoring.cz [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.biomonitoring.cz/druhy-ptaci.php?druhID=156>

¹⁸⁰ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁸¹ *Sovy jsou vzácné a chráněné* [online]. Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/zajimavost/sovy-jsou-vzacne-a-chranene/>

¹⁸² *Sova pálená – užitečný lovec se sdrčtým závojem* [online]. Ekolist.cz 24. 1. 2011 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/sova-palena-uzitecny-lovec-se-srdcitym-zavojem>

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ *Sýc rousný* [online]. Hnutí DUHA [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://ceskadivocina.cz/cs/zvire/ptaci/syc-rousny>

¹⁸⁵ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁸⁶ *Boreal Owl (Aegolius funereus)* [online]. Copyright © International Union for Conservation of Nature. [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.iucnredlist.org/species/22689362/60001179>

Sýček obecný je rovněž silně ohroženou sovou v České republice.¹⁸⁷ Ačkoli se dříve jednalo o poměrně hojný druh, v důsledku jeho vázanosti na hospodářskou krajinu a změny ve způsobu jejího obhospodařování se jeho dřívější populace, odhadovaná v řádech tisíců, zmenšila na několik stovek, nebo možná desítek.¹⁸⁸

Další sovou žijící na Šumavě je výr velký, který je naší největší sovou. Mezi zdroje ohrožení výra velkého patří jednak srážky s automobily a dráty elektrického vedení, výr velký je navíc nelegálně odstřelován, a dokonce dochází i k nelegálnímu odběru mlád'at.¹⁸⁹

2.2 Národní park České Švýcarsko

2.2.1 Základní informace o NP České Švýcarsko

NP České Švýcarsko se nachází na severu Čech, a byl vyhlášen k 1. 1. 2000 a to zákonem č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko, ve znění pozdějších předpisů, následně byl pak znovuyhlášen zákonem č. 123/2017 Sb. Jedná se o náš nejmladší národní park, a s rozlohou 79 km² taktéž nejmenší. Území NP České Švýcarsko bylo nejcennější částí dosavadní CHKO Labské Pískovce. CHKO Labské Pískovce v současné době plní funkci ochranného pásma NP České Švýcarsko, a rovněž sousedí s německým Národním parkem Saské Švýcarsko, který dále sousedí s německou Chráněnou krajinnou oblastí Saské Švýcarsko, která rovněž navazuje na NP Saské Švýcarsko, obdobně jako CHKO Labské Pískovce navazuje na NP České Švýcarsko. Nejcennějším předmětem ochrany na území NP České Švýcarsko jsou pískovcová skalní města a celá řada rostlinných a živočišných druhů, které jsou na ně vázány.¹⁹⁰ Souhrnně je území NP České Švýcarsko, CHKO Labské Pískovce, NP Saské Švýcarsko a CHKO Saské Švýcarsko

¹⁸⁷ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁸⁸ ŠÁLEK, Pavel. *Zvoní umíráček naší dříve nejhojnější sově?*. Ochrana přírody [online]. 2015, 2015(3) [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/vyzkum-a-dokumentace/zvoni-umiracek-nasi-drive-nejhojnejsi-sove/>

¹⁸⁹ *Výr velký (Bubo bubo)* [online]. biomonitoring.cz [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.biomonitoring.cz/druhy-ptaci.php?druhID=155>

¹⁹⁰ PATZELT, Zdeněk a SOJKA, Václav. *Národní park České Švýcarsko*. Krásná Lípa: Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, 2008, 158 s. ISBN 978-80-90-37-52-7. Str. 7.

nazýváno Českosaské Švýcarsko nebo Labské Pískovce, jehož celková rozloha je 700 km².¹⁹¹

2.2.2 Předmět ochrany

Charakteristickým krajinným prvkem NP České Švýcarsko jsou kvádrové pískovce, na něž je vázána celá řada druhů, kterým tyto pískovce poskytují ideální životní podmínky. Tyto horniny vznikly již v období křídý, jsou tedy desítky milionů let staré. Území NP České Švýcarsko je jednak minimálně osídlené a velmi hustě zalesněné, čímž jsou dány ideální podmínky pro ochranu přírody na území tohoto národního parku.¹⁹² Na území NP České Švýcarsko se taktéž vyskytuje značné množství vzácných rostlin a živočichů.

2.2.2.1 Krajina NP České Švýcarsko

Jak již bylo výše uvedeno, dominantou krajiny NP České Švýcarsko jsou kvádrové pískovce. Mezi zajímavosti krajiny lze uvést například veřejnosti dobře známou Pravčickou bránu, na území národního parku se však nachází několik dalších geologických zajímavostí, jako je Lužický zlom,¹⁹³ který se nachází na severu národního parku. Celkově lze shrnout, bez zabíhání do detailů z přírodních věd, že NP České Švýcarsko je geologicky velmi významnou oblastí, která si bezpochyby zaslouží status národního parku, a právní ochranu z toho plynoucí.

2.2.2.2 Flóra a fauna NP České Švýcarsko

Charakteristickými zástupci flóry na území Labských pískovců jsou zejména mechorosty, kterých se zde vyskytuje zhruba 300 druhů. Několik desítek druhů mechorostů, které se vyskytují na území NP České Švýcarsko, jsou zařazeny na Červený seznam vzácných mechorostů České republiky.¹⁹⁴ Charakter

¹⁹¹ *Příroda a krajina Českosaského Švýcarska*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/priroda-krajina-ceskosaskeho-svycarska>

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ *Geologie* Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/geologie>

¹⁹⁴ *Mechorosty*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/mechorosty>

krajiny Labských pískovců mechorostům mimořádně prospívá. S ohledem na skutečnost, že se jedná o pískovcovou oblast, je druhová rozmanitost ostatních rostlin poměrně chudá.¹⁹⁵

Labské pískovce jsou domovem řady vzácných bezobratlých, kupříkladu střevlíků, tesaříků, a zejména chrobáka černého, který se nikde jinde v České republice nevyskytuje.

Na území NP České Švýcarsko se vyskytuje celá řada vzácných savců, z nichž některé druhy byly zmíněny již v předchozí kapitole o NP Šumava. Konkrétně se jedná o losa evropského, kočku divokou, vlka obecného (konkrétněji jeho poddruh vlk obecný eurasijský), ryso ostrovida a další. Navíc se zde vyskytuje i medvěd hnědý,¹⁹⁶ největší evropská šelma a v našich podmínkách kriticky ohrožený druh,¹⁹⁷ který se u nás vyskytuje pouze velmi ojediněle.

Vzácným zástupcem řádu hmyzožravců v NP České Švýcarsko je rejsek černý, současně se zde vyskytuje rovněž několik druhů netopýrů, kterým skalnatá krajina poskytuje velmi příznivé podmínky pro existenci.¹⁹⁸ Mezi vzácné hlodavce patří již v předchozí podkapitole zmíněný bobr evropský, ale dále také myšice temnopásá, plch velký a plšík lískový, oba dva silně ohrožené druhy, nebo kriticky ohrožený plch zahradní.¹⁹⁹

NP České Švýcarsko a přiléhající oblasti se pyšní velmi pestrou druhovou paletou ptactva. I zde se vyskytuje již zmíněný čáp černý, z dalších druhů ptáků lze například zmínit sokola stěhovavého, dravého ptáka, který je pokládán za nejrychlejšího živočicha na světě, a který je u nás kriticky ohrožen.²⁰⁰ Populace sokola stěhovavého v NP České Švýcarsko je pokládána za jednu z nejvýznamnějších v Evropě.²⁰¹ Dále se v NP České Švýcarsko vyskytuje například ohrožený krkavec velký či rovněž ohrožený rorýs obecný, vzácně se zde

¹⁹⁵ *Rostlinstvo Českosaského Švýcarska*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/rostlinstvo-ceskosaskeho-svycarska>

¹⁹⁶ *Savci*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/obratlovci#savci>

¹⁹⁷ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹⁹⁸ *Savci*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/obratlovci#savci>

¹⁹⁹ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ *Sokol stěhovavý (Falco peregrinus)*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/sokol-stehovavy-falco-peregrinus>

vyskytuje také pisík obecný, který je řazen mezi silně ohrožené druhy.²⁰² Podobně jako na Šumavě si v NP České Švýcarsko vyskytuje několik druhů sov.²⁰³ Pro úplnost dodávám, že žádný z výše uvedených druhů savců ani ptáků není na červeném seznamu IUCN řazen mezi ohrožené.

2.3 Národní park Podyjí

2.3.1 Základní informace o NP Podyjí

NP Podyjí je náš nejmenší národní park o rozloze 63 km², který byl vyhlášen v roce 1991, a to nařízením vlády č. 164/1991 Sb., a to v režimu starého ZOSOP. NP Podyjí byl následně znovuyhlášen zákonem č. 123/2017 Sb., tedy tzv. velkou novelou ZOPK. NP Podyjí je spravován Správou národního parku Podyjí, která sídlí ve Znojmě, a její nejvýznamnější agendou je zajištění ochrany přírody v NP Podyjí a v jeho ochranném pásmu. NP Podyjí leží v Jihomoravském kraji, a to konkrétně na území okresu Znojmo.²⁰⁴ Stejně jako všechny ostatní naše národní parky i NP Podyjí sousedí se zahraničním národním parkem, a to s rakouským Národním parkem Thayatal.

2.3.2 Předmět ochrany

Předmětem ochrany NP Podyjí je jednak jeho typická krajina, tvořená zejména unikátními skalními útvary, dále vzácné, ohrožené a zejména endemité biotopy, a analogicky vzácné, ohrožené a endemité rostlinné a živočišné druhy.²⁰⁵

²⁰² Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

²⁰³ *Ptáci*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.npcs.cz/obratlovci#ptaci>

²⁰⁴ *Příroda a péče o území*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/pece-o-uzemi>

²⁰⁵ Plán péče o Národní park Podyjí a jeho ochranné pásmo 2012 – 2020 [online]. Národní park Podyjí, 2012 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: https://www.nppodyji.cz/uploads/dokumenty/PP_Podyji2012_2020.pdf, str. 14.

2.3.2.1 Krajina NP Podyjí

Jedním z charakteristických rysů NP Podyjí je jednak jeho geologické podloží, tvořené kyselými horninami moravika, a zachovalá ukázka říčního údolí, velmi specifické jsou zejména meandry Dyje, a další nejrůznější skalní útvary, které byly v jiných oblastech mnohdy poničeny výstavbou přehrad, silnic a dalších objektů.²⁰⁶

2.3.2.2 Flóra a fauna NP Podyjí

Z hlediska flóry je NP Podyjí jednou z nejzajímavějších lokalit ve Střední Evropě a jednu z nejbohatších botanických lokalit v České republice. Podle údajů z roku 2008 se na území NP Podyjí vyskytuje 12 kriticky ohrožených, 26 druhů silně ohrožených a 37 ohrožených rostlinných druhů.²⁰⁷ Problémem jsou invazní a expanzivní druhy rostlin, mezi něž patří například trnovník akát či bolševník velkolepý, tyto rostliny bývají zpravidla okamžitě likvidovány, aby nepředstavovaly ohrožení pro přirozené porosty na území národního parku.²⁰⁸

Neméně zajímavá je i fauna NP Podyjí. Vyskytuje se zde na 65 druhů savců, z nichž lze jmenovat například bělozubku šedou a bělozubku bělobřichou,²⁰⁹ drobné savce z řádu hmyzožravců, z nichž první uvedený patří mezi druhy ohrožené podle českého právního řádu.²¹⁰ Dalšími zajímavými savčími druhy v NP Podyjí jsou ježci, a to ježek východní a ježek západní. I na území NP Podyjí se vyskytují netopýři, a to například netopýr brvitý nebo netopýr černý, mezi další druhy z řádu letounů patří vrápenec malý, který je kriticky ohrožený.²¹¹ Oproti výše uvedeným národním parkům se na území NP Podyjí nevyskytují velké šelmy, jako např. rys ostrovid (byť u tohoto druhu proběhl v devadesátých letech

²⁰⁶ *Příroda a péče o území*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/pece-o-uzemi>

²⁰⁷ MUSIL, Zdeněk. *Zvláště chráněné druhy cévnatých rostlin Národního parku Podyjí* [online]. Správa Národního parku Podyjí, 2008 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: https://www.nppodyji.cz/uploads/soubory/Botanika/chrane_druhy_rostlin.pdf

²⁰⁸ *Invazní a expanzivní rostliny*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/invazni-druhy-rostlin>

²⁰⁹ *Živočichové*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/zoologie>

²¹⁰ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

²¹¹ Tamtéž.

ilegální pokus o jeho reintrodukcii)²¹² či vlk obecný. Běžní sudokopytníci, jako např. prase divoké či jelen evropský, jsou naopak v Podyjí hojně rozšířeni. I v NP Podyjí se vyskytují nepůvodní druhy savců, a to např. muflon evropský, jehož populace byla v posledních letech silně zredukována, nebo norek americký.²¹³

NP Podyjí je poměrně bohatý i na ptačí faunu, vyskytuje se zde 199 ptačích druhů, mezi které patří například čáp černý, silně ohrožený dravec včelojed lesní, holub doupňák, datel černý a další. Mezi nejvzácnější druhy ptáků v NP Podyjí patří zejména zedníček lesní a silně ohrožená pěvuška podhorní.²¹⁴

Mnohem skromnější je paleta plazů, kterých se v NP Podyjí vyskytuje jen 7 druhů, a to kriticky ohrožená užovka stromová, užovka podplamatá, užovka hladká, kriticky ohrožená zmije obecná, silně ohrožená ještěrka zelená, rovněž silně ohrožená ještěrka obecná a slepýš křehký, který je taktéž řazen mezi druhy silně ohrožené.²¹⁵ NP Podyjí je rovněž domovem celkem 13 druhů obojživelníků, z nichž lze uvést zejména tři druhy čolků: čolka obecného, čolka velkého a čolka dravého, kteří patří mezi druhy silně až kriticky ohrožené. Mimo čolků se v Podyjí vyskytuje i celá řada druhů žab, například ropucha obecná, o poznání vzácnější ropucha zelená, a také několik druhů z rodu skokanů. Velmi vhodné životní podmínky, zejména díky dostatku potravy, má v Podyjí pestře zbarvený mlok skrvnitý, který patří mezi silně ohrožené živočišné druhy. Je nutné dodat, že druhová rozmanitost obojživelníků v Podyjí je omezena nedostatkem stojatých vod, na nichž jsou tato zvířata závislá. Zoologicky zanedbatelné nejsou ani vody NP Podyjí, nicméně druhová rozmanitost ryb byla výrazně ovlivněna výstavbou vodní nádrže ve Vranově nad Dyjí. Největší vliv na druhovou skladbu ryb v Podyjí má zejména umělé vysazování ryb, rybolov a také působení ptačích predátorů ryb, zejména pak kormorána velkého. Mezi zoologicky nejvýznamnější druhy ryb v Podyjí patří hrouzek obecný, sekavec písečný, ježdík obecný a mřenka mramorová.²¹⁶

²¹² Plán péče o Národní park Podyjí a jeho ochranné pásmo 2012 – 2020 [online]. Národní park Podyjí, 2012 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: https://www.nppodyji.cz/uploads/dokumenty/PP_Podyji2012_2020.pdf

²¹³ Živočichové. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/zoologie>

²¹⁴ Živočichové. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/zoologie>

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Tamtéž.

Ačkoliv výše uvedení živočichové nejsou nijak zoologicky zanedbatelní, dominantou fauny v NP Podyjí jsou bezobratlí. Co se bezobratlé fauny týče, patří NP Podyjí mezi nejbohatší a nejvýznamnější lokality v rámci České republiky, přičemž rozsah tohoto významu není dodnes zcela potvrzen, neboť výzkumy v příslušných vědních oborech přinášejí neustále nové a nové poznatky.²¹⁷ V těchto skutečnostech lze velmi dobře spatřovat unikátnost každého českého národního parku, která spočívá zejména ve faktické odlišnosti předmětů ochrany každého z nich.

Velmi početná je řada zástupců z třídy hmyzu. Z hmyzích druhů se v NP Podyjí vyskytuje například kudlanka nábožná, což je jediný druh kudlanky, který se vyskytuje na našem území. V NP Podyjí lze rovněž nalézt značné množství druhů motýlů, například hnědáka podunajského a několik druhů vřetenušek, z brouků pak lze uvést například několik druhů z rodu zlatohlávků, střevlíků, nosatců a dalších.²¹⁸

Kromě hmyzu se v NP Podyjí vyskytuje i velké množství druhů pavouků, z nichž patrně největším klenotem jsou stepníci z rodu *Eresus*,²¹⁹ kteří se mimo poměrně pestrého zbarvení vyznačují rovněž, na tuzemské poměry, relativně vysokou toxicitou.

2.4 Krkonošský národní park

2.4.1 Základní informace o KRNAP

KRNAP vznikl v roce 1963 v režimu ZOSOP jako náš první národní park, a primárním motivem pro jeho vyhlášení bylo zachování do té doby bezohledně devastované krkonošské přírody a krajiny. Vyhlášení KRNAP předcházelo vyhlášení polského *Karkonoskiego Parku Narodowego* (Krkonošského národního parku) v roce 1959, což je území na polské straně Krkonoš. Základním zřizovacím právním předpisem bylo nařízení vlády č. 41/1963 Sb., o zřízení Krkonošského národního parku, následně nařízení vlády č. 165/1963 Sb., kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany, a nakonec v současné

²¹⁷ *Živočichové*. Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce [online]. Copyright © Správa Národního parku České Švýcarsko [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/zoologie>

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž.

době platný zákon č. 123/2017 Sb., kterým byly znovuvyhlášeny všechny české národní parky.²²⁰

Území Krkonoš bylo po několik staletí zasaženo škodlivou lidskou činností, a to zejména těžbou nerostů a později horskou turistikou, což mělo velmi neblahé následky na zdejší přírodu a krajinu, a vyvolalo potřebu k přijetí opatření k ochraně přírody, která nakonec vyvrcholila do dnešní podoby.²²¹

2.4.2 Předmět ochrany

Předmětem ochrany KRNAP je podobně jako u ostatních národních parků jednak unikátní neživá příroda, tvořená zejména v pravěku vzniknuvším masivem zvaným Krkonošsko-jizerské krystalinikum,²²² a taktéž vzácná flóra, čítající několik stovek taxonů cévnatých rostlin a hub,²²³ a fauna, která je tvořena nejméně 400 druhy obratlovců a 15 tisíci druhů bezobratlých.²²⁴

2.4.2.1 Krajina KRNAP

Krajina KRNAP je tvořena zejména nejvyšším pohořím České republiky, Krkonošemi, které jsou součástí výše zmíněného Krkonošsko-jizerské krystalinika, a jejich současná podoba je dána zejména působením člověka v průběhu minulého tisíciletí.²²⁵

KRNAP je zejména zajímavý poměrně pestrým zastoupením ekosystémů, od listnatých, smíšených a jehličnatých lesů (zejména horských smrčín), přes podzemní komplexy, ať už přírodních jeskyně, nebo lidskou činností vytvořená důlní díla, až po horské louky a tundry.²²⁶

²²⁰ *Významná data Krkonošského národního parku* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/vyznamna-data-krnap/>

²²¹ *Vliv člověka na přírodu a krajinu* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/vliv-cloveka-na-prirodu-a-krajinu/>

²²² *Geohistorický vývoj Krkonoš* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/geohistoricky-vyvoj/>

²²³ *Flóra a vegetace* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/flora-a-vegetace/>

²²⁴ *Fauna Krkonoš* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/fauna/>

²²⁵ *Geologie* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/geologie/>

²²⁶ *Druhové bohatství vybraných ekosystémů Krkonoš* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/druhove-bohatstvi-ekosystemu/>

2.4.2.2 Flóra a fauna KRNAP

Botanickými raritami KRNAP jsou zejména tzv. glaciální relikty, tj. takové rostlinné a živočišné druhy, které jsou pozůstatky doby ledové,²²⁷ jedná se konkrétně o ostružiník morušku, všivce krkonošského, lomikámen sněžný a jiné. Řada krkonošských rostlinných druhů jsou krkonošské endemity, z nichž lze zmínit například jeřáb krkonošský, zvonek krkonošský a jiné.²²⁸ Téměř polovina (44 %) přirozené krkonošské flóry je zařazena na červené seznamy, protože se jedná o v různém stupni ohrožené druhy.²²⁹

Bohatá je i druhová rozmanitost krkonošské fauny, nicméně ta je do značné míry zasažena lidskými zásahy. Podle dostupných údajů se v KRNAP vyskytuje 76 druhů savců, z nichž však 7 je považováno na vyhynulé, a to zejména šelmy jako je medvěd hnědý, vlk obecný, kočka divoká, rys ostrovid a hlodavci sysel obecný, který je současně kriticky ohroženým druhem,²³⁰ a křeček obecný.²³¹ Díky již zmíněným přírodním i umělým podzemním komplexům poskytuje KRNAP velmi dobré životní podmínky pro netopýry, kterých se v něm vyskytuje na dvě desítky druhů. I v KRNAP se vyskytují invazní druhy savců, celkem se jedná o 12 taxonů. I mezi krkonošskými živočichy lze nalézt tzv. glaciální relikty, a to kulíka hnědé z třídy ptáků nebo drobného hlodavce hraboše mokřadního.²³² Zajímavá je i fauna bezobratlých, nicméně oproti endemickým rostlinám se v KRNAP vyskytují pouze dva endemické druhy bezobratlých, a to vřetenovka utajená krkonošská z třídy plžů a huňatec žlutopásný krkonošský z řádu motýlů.²³³

2.5 Možné budoucí národní parky v ČR

Už v roce 2008 se ve veřejném prostoru objevila myšlenka na zřízení nových národních parků v ČR, a to Národního parku Jeseníky (dále jen „NP Jeseníky“), který měl být tvořen nejcennějšími částmi Chráněné krajinné oblasti

²²⁷ Zajímavostí je, že naučná stezka KRNAP byla nazvána „Dědictví doby ledové“.

²²⁸ *Krkonošská flóra* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20110420010604/http://www.krn timer.cz/flora/>

²²⁹ *Červené seznamy* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krn timer.cz/cervene-seznamy/>

²³⁰ Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²³¹ *Fauna Krkonoš* [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.krn timer.cz/fauna/>

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž.

Jeseníky (dále jen „CHKO Jeseníky“),²³⁴ tedy celkově asi jednou pětinou území CHKO,²³⁵ a Národního parku Křivoklátsko (dále jen „NP Křivoklátsko“), který by byl tvořen nejcennější částí územní dosavadní Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko (dále jen „CHKO Křivoklátsko“), jenž se nachází ve středních Čechách. Obě oblasti se vyznačují velmi unikátní přírodou.

Na podporu vzniku NP Jeseníky vznikla i petice, která byla podepsána asi 15.000 osob,²³⁶ mezi něž patřily i osoby známé ve veřejném prostoru. Motivem návrhu bylo zjednodušeně zvýšení úrovně ochrany přírody v CHKO Jeseníky.²³⁷ Návrh se těšil podpoře tehdejšího ministra životního prostředí Ladislava Mika, který současně konstatoval, že návrh se neobejde bez podpory dotčených obcí.²³⁸

Samotný záměr NP Jeseníky byl připraven v roce 2009 MŽP, a byl navržen mimo zastavěná území obcí, aby byl běžný život jejich občanů minimálně zasažen.²³⁹ Záměr je v současné době podporován zejména zapsaným spolkem Společnost přátel Jeseníků, z. s., jehož webové stránky k tomuto tématu rovněž poskytují nejpodrobnější informace.²⁴⁰ V současné době je zřejmé, že záměr je stále ve fázi příprav, nebo dokonce zcela opuštěn, což lze vyvodit i z absence tiskových prohlášení současného ministra životního prostředí.

Podobná situace jako u záměru NP Jeseníky panuje i u záměru NP Křivoklátsko, který byl prezentován na veřejnosti ve stejné době. NP Křivoklátsko měl už dokonce vymezeny hranice, které MŽP rovněž veřejně prezentovalo, a mapa se objevila i v hromadných sdělovacích prostředcích.²⁴¹ Zásadním pozitivem je, že podle tohoto územního vymezení NP Křivoklátsko by zasahoval

²³⁴ *Stát chystá nové národní parky: Jeseníky a Křivoklátsko* [online]. Aktuálně.cz [cit. 2020-03-16]. 8. 9. 2008 Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/stat-chysta-nove-narodni-parky-krivoklatsko-a-jeseniky/r~i:article:615585/>

²³⁵ *Národní park Jeseníky je před zrozením* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-16]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/stat-chysta-nove-narodni-parky-krivoklatsko-a-jeseniky/r~i:article:615585/>

²³⁶ *Ministr Chalupa dostane v Jeseníku petici za vznik NP Jeseníky* [online]. iROZHLAS [cit. 2020-03-16]. 2. 5. 2011 Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/regiony/ministr-chalupa-dostane-v-jeseniku-petici-za-vznik-np-jeseniky_201105020947_kbrezovska

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ *Pro Národní park Jeseníky je třeba podpory místních obcí (Bruntálský a krnovský deník)* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-16]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/articles_bruntalsky_denik090916jeseniky

²³⁹ *Základní informace k záměru Národního parku Jeseníky (NPJ)* [online]. Národní park Jeseníky [cit. 2020-03-16]. Dostupné z: <https://www.npjeseniky.info/narodni-park-jeseniky/zakladni-informace/>

²⁴⁰ *Národní park Jeseníky: místo pro přírodu i pro lidi* [online]. Národní park Jeseníky [cit. 2020-03-16]. Dostupné z: <https://www.npjeseniky.info/narodni-park-jeseniky/>

²⁴¹ BAROCH, Pavel. *Stát poprvé ukázal hranice Národního parku Křivoklátsko* [online]. Aktuálně.cz [cit. 2020-03-16]. 16. 8. 2008 Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/stat-poprve-ukazal-hranice-narodniho-parku-krivoklatsko/r~i:article:644773/>

jen na území jediné obce, a proto by došlo ke zcela minimálním omezením vůči občanům obcí ležících v současné CHKO Křivoklátsko. MŽP rovněž za účelem informování dotčené veřejnosti o záměru ke zřízení národního parku vydalo velmi přehledný informační leták.²⁴²

Je pravděpodobné, že podobně jako záměr NP Jeseníky se i záměr NP Křivoklátsko stal pomyslnou obětí politických změn,²⁴³ a současnou situaci lze zhodnotit tak, že jeho zřízení je v nedohlednu, ačkoli některé zprávy v tisku již v minulosti deklarovaly, že NP Křivoklátsko je na prahu vzniku.²⁴⁴ Záměr NP Křivoklátsko se nsetkal s podporou některých skupin, proti němu jsou například Lesy ČR a myslivci, kteří se obávají, že zvýšení úrovně ochrany přírody by mělo negativní vliv na jejich zisky.²⁴⁵ Shoda ohledně záměru NP Křivoklátsko nepanuje ani dnes, což vzhledem k tomu, že vyhlášení národního parku není proces, který by se dal označit za jednoduchý či rychlý, svědčí spíše pro skutečnost, že vznik NP Křivoklátsko, podobně jako NP Jeseníky, nelze v dohledné době očekávat, jestliže tyto záměry nebudou prioritou MŽP.

3 Instituce v národních parcích

Ochrana přírody v národních parcích ke své efektivitě potřebuje institucionální zajištění. Na ochraně národních parků není zúčastněn pouze stát prostřednictvím svých orgánů, ale i základní územní samosprávné celky (dále jen „ZÚSC“ nebo „obce“) a vyšší územní samosprávné celky (dále jen „VÚSC“ nebo „kraje“), které jsou dotčeny opatřeními sloužícími k ochraně přírody na území národního parku.

²⁴² Křivoklátsko si národní park zaslouží (otázky a odpovědi). [online]. Ministerstvo životního prostředí. [cit. 2020-03-16]. Dostupné z: <http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/res/archive/174/022640.pdf?seek=1404716016>

²⁴³ HAVRÁNKOVÁ, Kateřina. Národní park Křivoklátsko zřejmě bude, ačkoli obce už rezignovaly. [online]. iDnes [cit. 2020-03-16]. 26. 7. 2013 Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/narodni-park-krivoklatsko-zrejme-bude.A130726_1956281_praha-zpravy_bur

²⁴⁴ JIŘIČKA, Jan. Křivoklátsko je blíž národnímu parku. Zákon finišuje, proti jsou myslivci. [online]. iDnes [cit. 2020-03-16]. 6. 4. 2013 Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/priblizil-se-vznik-narodniho-parku-krivoklatsko.A130404_182707_domaci_jj

²⁴⁵ HAVRÁNKOVÁ, Kateřina. Proti Národnímu parku Křivoklátsko jsou myslivci a Lesy ČR, obce se mají vyjádřit do konce roku. [online]. iRozhlas [cit. 2020-03-16]. 19. 2. 2015 Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/narodni-park-krivoklatsko-zrejme-bude.A130726_1956281_praha-zpravy_bur

3.1 Ministerstvo životního prostředí

MŽP je ústředním orgánem státní správy (ústředním správním úřadem v institucionálním pojetí) ve smyslu zákona č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (dále jen „kompetenční zákon“), a tradičně je jakožto organizační složka státu řazeno správněprávní teorií mezi vykonavatele veřejné správy, stejně jako ostatní ministerstva.²⁴⁶ Podle kompetenčního zákona je MŽP orgánem vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí,²⁴⁷ dále ústředním orgánem státní správy pro ochranu přírody a krajiny, a rovněž ústřední orgánem státní správy pro myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích.²⁴⁸ Činnost MŽP je řízena, kontrolována a sjednocována vládou.²⁴⁹ MŽP jakožto orgán vrchního státního dozoru ochrany přírody řídí činnost správ národních parků, AOPK a ČIŽP.²⁵⁰

MŽP je rovněž orgánem ochrany přírody ve smyslu ZOPK, což je takový orgán, který vykonává státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny podle ZOPK²⁵¹, a z logiky věci je MŽP vrcholným orgánem ochrany přírody v ČR, a tím pádem i vrcholným orgánem v oblasti ochrany národních parků.

Co se týče samotné činnosti, MŽP působí jako druhostupňový orgán ochrany přírody vůči orgánům krajů v přenesené působnosti, AOPK, správám národních parků a ČIŽP, schvaluje zásady péče o národní parky a jejich ochranná pásma, a vydává podzákonné právní předpisy, kterými například vymezuje zóny ochrany přírody národních parků.²⁵² MŽP je rovněž správcem ústředního seznamu.²⁵³

²⁴⁶ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část. 9. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2016, 599 s., str. 66.

²⁴⁷ Ust. §19, odst. 2 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁸ Tím je mimo území národních parků Ministerstvo zemědělství.

²⁴⁹ Ust. §28, odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů

²⁵⁰ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 581.

²⁵¹ Ust. §75, odst. 1, odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵² VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 582.

²⁵³ Ust. §42 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

3.2 Správa národního parku

Správy národních parků jsou specializované organizační složky státu (nikoli však správní úřady), které vykonávají státní správu na území národních parků, jejich ochranných pásem,²⁵⁴ a v jednotlivých případech i na území CHKO, jestliže tyto CHKO plní funkci ochranného pásma národního parku.²⁵⁵ Mimoto vystupují rovněž jako subjekty, které hospodaří se státním majetkem na území národních parků, jejich ochranných pásem a CHKO, které plní funkci ochranných pásem národního parku, a současně provádějí na těchto územích činnosti odborné a vědecké.²⁵⁶ Mezi jejich nejvýznamnější funkce patří vydávání stavebních povolení.²⁵⁷

Před novelou ZOPK zákonem č. 123/2017 Sb. panovala poměrně kuriózní situace, kdy jednotlivé správy národních parků neměly jednotné postavení, neboť pouze jediná z nich, a to správa NP České Švýcarsko, byla organizační složkou státu, zatímco zbývající tři byly právními osobami, a to konkrétně státními příspěvkovými organizacemi, a byly tedy nadány právní subjektivitou.²⁵⁸

Správy národních parků na příslušném území, které bylo vymezeno výše, vykonávají státní správu v působnosti obecních úřadů obcí s běžným obecním úřadem, s pověřeným obecním úřadem a úřadem s rozšířenou působností, krajských úřadů a AOPK, dále působí jako druhostupňový orgán v řízení, kde v prvním stupni rozhodují orgány obcí, které se nachází na území národního parku, a současně udělují souhlas k činnostem, které jsou jinak na území národních parků zakázány či omezeny. Správy národních parků mají rovněž pravomoci v oblasti výkonu práva rybářství a myslivosti na území národního parku,²⁵⁹ a teoreticky vykonávají rovněž státní správu lesů na území národních parků,²⁶⁰ ačkoliv na ně

²⁵⁴ MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2007, 607 s., str. 296.

²⁵⁵ Tamtéž. Str. 572.

²⁵⁶ Tamtéž. Str. 573.

²⁵⁷ MAZANCOVÁ, Eva. *Velkoplošná územní ochrana přírody v České republice a vybraných evropských zemích z právního pohledu*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2018, roč. 18, č. 48, s. 10 a n. [cit. 2020-04.05] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_48.pdf

²⁵⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 571.

²⁵⁹ Tamtéž. Str. 572.

²⁶⁰ Ust. §47 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

nebyla dosud přenesena,²⁶¹ dále je také orgánem ochrany zemědělského půdního fondu na příslušných územích.

Jak již bylo řečeno v úvodní kapitole, správa národního parku je rovněž příslušná ke zřízení rady NP. Současně je správa národního parku orgánem příslušným k poskytnutí náhrady za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření na území národních parků, popř. jeho ochranných pásem nebo těch CHKO, které plní funkci ochranného pásma národního parku.²⁶² Správa národního parku rovněž vypracovává zásady péče o národní park,²⁶³ neboť je zcela nepochybně orgánem, který je k tomu nejlépe odborně vybaven. Pro úplnost dodávám, že tato trojí úloha správ národních parků je některými autory označována za problematickou.²⁶⁴

3.3 Rada národního parku

Rada NP je iniciativní a konzultační orgán, který působí při projednávání a posuzování významných dokumentů ochrany a řízení národního parku a jeho ochranného pásma. Mezi takové významné dokumenty patří především zásady péče o národní park, co se týče řízení národního parku, je velmi významná role rady NP především při členění územní národního parku na zóny, o nichž bude podrobněji pojednáno v následující kapitole. Rada NP je obligatorně zřizována příslušnou správou národního parku.²⁶⁵ Rada se skládá ze zástupců ÚSC ležících na území národního parku, zástupců horské služby, jejichž účast v radě NP je jejich povinností, a významných odborníků z odpovídajících oborů, kteří jsou jmenováni ředitelem příslušné správy národního parku, a to bez jakýchkoli teritoriálních omezení.²⁶⁶ Na členském složení rady NP je velmi patrné, že zákonodárce ctí právo na samosprávu i v oblasti ochrany přírody.

Rada NP může mít dále své vlastní orgány, ZOPK jim však nic takového neukládá, proto je v zásadě ponecháno na konkrétní radě NP, jaké orgány si zřídí,

²⁶¹ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 572.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ Tamtéž. Str. 573.

²⁶⁵ Ust. §20, odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁶ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 210.

zpravidla se však jedná o plénum, předsedu, místopředsedu a další orgány a sekce. Toto členění je v zásadě individuální u každé rady NP.²⁶⁷ Jednání a činnost rady jsou upraveny interními předpisy, jednacími řády, které upravují průběh jednání, a organizačním řády, které upravují členění rady NP na orgány a vymezuje jejich agendu.²⁶⁸

Velmi zásadní je postavení rady NP při projednávání návrhu zón národního parku, návrhu klidových území národního parku, cest a trasy navržených k vyhrazení klidových území národního parku a míst navržených k vyhrazení, které je správa národního parku povinna s radou NP dohodnout, tj. je vyžadován souhlas rady NP. V případě rozporu stanoviska rady NP a správy národního parku, řeší rozpor návrhů MŽP, které může návrh upravit, a radu NP o této úpravě vyrozumí, nesmí však jít o změny podstatné.²⁶⁹

3.4 Česká inspekce životního prostředí

ČIŽP je orgán státní správy podřízen MŽP, který byl zřízen zákonem o ČIŽP. Tento právní předpis současně upravuje její působnost a pravomoci v ochraně lesa. Zákon o ČIŽP mimo samotného zřízení ČIŽP rovněž řeší i její organizační strukturu, a člení ji na ústředí a oblastní inspektoráty, dále stanovuje, že v jejím čele stojí ředitel, jehož výběr, jmenování a odvolání podléhá režimu služebního zákona, a totéž platí i pro vedoucí oblastních inspektorátů. Osoby, které úkoly ČIŽP fakticky plní, se nazývají inspektoři, kteří se při plnění svých úkolů prokazují průkazem inspekce, který je jejich pověřením ke kontrole ve smyslu zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kontrolní řád“). Zákon o ČIŽP současně předpokládá, že působnost ČIŽP bude upravena i zvláštními zákony,²⁷⁰ a jedním z těchto zvláštních zákonů je ZOPK, který upravuje její působnost na úseku ochrany přírody.

Působnost ČIŽP podle ZOPK již byla nastíněna v úvodní kapitole. Jedná se o kontrolní orgán, což koneckonců napovídá i jeho název, který dohlíží na to, jak subjekty a orgány veřejné správy dodržují příslušná ustanovení ZOPK. Z této působnosti ZOPK jsou vyňaty všechny ústřední správní úřady, tj. ministerstva a

²⁶⁷ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 209

²⁶⁸ Tamtéž. Str. 210.

²⁶⁹ Tamtéž. Str. 212.

²⁷⁰ Ust. §1 zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů.

další úřady, které jsou uvedeny v kompetenčním zákoně. V pozici kontrolovaného se v těchto případech mohou stát i správy národních parků. ČIŽP mimo výše zmíněného dohledu ČIŽP rovněž zjišťuje a eviduje případy ohrožení a poškození přírody, jejich příčiny a osoby odpovědné za jejich vznik či trvání.

Mezi pravomoci ČIŽP ve vztahu k ochraně národních parků patří zejména oprávnění stanovovat subjektům podmínky pro výkon určitých činností, které by mohly mít za následek jejich poškození, případně takovou činnost zakázat,²⁷¹ a rozhodovat o možnosti a podmínkách odstranění neoprávněných zásahů do částí přírody a krajiny, které ZOPK chrání.²⁷² ČIŽP je současně příslušná k projednávání přestupků podle ZOPK, přičemž vztah mezi správami národních parků a ČIŽP je v této oblasti upraven tak, že ČIŽP může řízení zahájit pouze tehdy, jestliže již nebylo řízení zahájeno příslušnou správou národního parku, a v případě, že bylo řízení zahájeno v tentýž den, vede jej správa národního parku. ZOPK ukládá těmto orgánům povinnost vzájemně se informovat v případě, kdy takové řízení zahájí. O odvolání ČIŽP v přestupkovém řízení podle ZOPK je příslušné rozhodovat MŽP.²⁷³

3.5 Stráž přírody

Správy národního parku mají možnost z řad svých zaměstnanců, nebo z řad dobrovolných spolupracovníků, ustanovit stráž přírody. Fyzická osoba, která vykonává tuto funkci, v terénu dohlíží na dodržování ZOPK na území národního parku. Stráž přírody zajišťuje strážní, kontrolní, informační a případně odborné činnosti v území působnosti orgánu, který je ustanovil, v případě správy národního parku se tedy bude jednat o území národního parku, jeho ochranných pásem, a popř. CHKO, které plní funkci ochranného pásma národních parků. Členy stráže přírody jsou strážci a zpravodajové. Podmínkami výkonu funkce člena stráže přírody je české státní občanství, dovršení věku 21 let, bezúhonnost, způsobilost k právním úkonům, zdravotní způsobilost, prokázání příslušných znalostí práv a povinností stráže přírody a znalostí příslušných právních předpisů a složení slibu. V případě, že v průběhu funkce člen stráže přírody pozbyde jednu z uvedených podmínek, jeho funkce zaniká. Funkce člena stráže přírody zaniká rovněž v případech, kdy člen stráže přírody tuto funkci přestal vykonávat, byl do

²⁷¹ Ust. §66 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷² Ust. §86 téhož předpisu.

²⁷³ Ust. §80 téhož předpisu

funkce ustanoven na základě nepravdivých či chybných údajů, člen stráže přírody příslušnou správu národního parku o zánik funkce sám požádal, nebo naopak správa národního parku ustanovené do funkce zrušila z vlastního podnětu z jiných důvodů, které ZOPK nespecifikuje.²⁷⁴

Strážce přírody k plnění svých disponuje odpovídajícími pravomocemi, které jsou taxativně uvedeny v ZOPK. V případě, že člen stráže přírody zjistí, že daná osoba porušuje příslušné předpisy na ochranu přírody, je oprávněn zjistit totožnost této osoby, v případě spáchání přestupku je rovněž oprávněn tento projednat příkazem na místě, a to v případech, kdy pachatel přestupku souhlasí se zjištěným skutkovým stavem, s právní kvalifikací přestupku, s uložením pokuty a s její výší. V takovémto řízení lze přestupci uložit správní trest, a to napomenutí, pokutu, zákaz činnosti, nebo propadnutí věci či náhradní hodnoty. V případě, kdy strážce přírody rozhoduje příkazem na místě, může uložit přestupci pokutu v maximální výši 10.000 Kč, popř. 2.500 Kč, je-li přestupcem mladistvý. Podpisem příkazového bloku se rozhodnutí stává pravomocným a vykonatelným.²⁷⁵ Dalším řešením porušování předpisů o ochraně přírody je zadržení osoby ke zjištění totožnosti a její následné předání orgánům Policie ČR, k čemuž strážce přírody může, stejně jako i k jiným svým povinnostem, požadovat součinnost od Policie ČR či obecní policie. Strážce přírody rovněž může v nezbytných případech vstupovat na cizí pozemky za účelem plnění svých úkolů.²⁷⁶

Členové stráže přírody se prokazují průkazy, odznaky a služebními razítky,²⁷⁷ jejichž provedení je podrobně upraveno vyhláškou č. 395/1992 Sb., konkrétně v příloze IV. Strážce přírody musí k výkonu své funkce jednak znát příslušné právní předpisy, zejména z odvětví práva životního prostředí a práva ochrany přírody a krajiny, stejně tak musí znát i území, na němž vykonává svou působnost. Tyto znalosti jsou ověřovány v rámci kvalifikačních zkoušek, u zpravodajů postačí k jejich ověření ústní pohovor, který zajišťuje příslušná správa národního parku. Správy národních parků rovněž zajišťují průběžnou edukaci členů stráže přírody. Dobrovolní členové stráže přírody tuto funkci vykonávají čestně, a jsou jim hrazeny pouze náklady vynaložené v souvislosti s výkonem funkce. Není vyloučeno, aby člen stráže přírody, který byl ustanoven správou

²⁷⁴ Ust. §81 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁵ Ust. §90 – 92 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

²⁷⁶ Ust. §81 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁷ Ust. §81a téhož předpisu.

národního parku či jiným orgánem ochrany přírody, vykonával svou funkci na území v působnosti jiného orgánu ochrany přírody, jehož obvod působnosti sousedí s obvodem působnosti ustanovujícího úřadu, přičemž tato skutečnost je členu strážce přírody vyznačena do průkazu. Podmínkou pro výkon funkce tímto způsobem je pouze složení výše uvedených kvalifikačních zkoušek, a splnění obecných podmínek pro výkon funkce člena strážce přírody.²⁷⁸

3.6 Role územních samosprávných celků v ochraně národních parků

Účast ÚSC je zakotvena již v účelu ZOPK, současně je deklarováno, že při ochraně přírody je nutné dbát hospodářských, sociálních a kulturních potřeb dotčených obyvatel,²⁷⁹ proto je vyloučen přístup, při kterém by byla chráněna příroda bez ohledu na postoj obcí, krajů a jejich občanů. Toto je další projev značného významu územní samosprávy, jakožto jediné samosprávy, která je zakotvena v Ústavě, a která se týká každého občana České republiky.

Jedním ze způsobů, jak mohou obce a kraje zasahovat do činnosti správ národních parků, je prostřednictvím svých delegovaných zástupců ve výše zmíněné radě NP, jejíž poměrně rozsáhlé kompetence při přijímání zásadních dokumentů národních parků byly popsány v příslušné podkapitole.

Na obce a kraje zákonodárce myslel i při tvorbě koncepce vyhlášení zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem (mezi něž patří i národní parky, jak již bylo v této práci nesčetněkrát zmíněno), kdy záměr takovéto území vyhlásit musí být zaslán MŽP dotčeným obcím a krajům, které se proti němu mohou bránit formou námitek.²⁸⁰

4 Nástroje ochrany národních parků v českém právním řádu

Tématem této kapitoly jsou nástroje právní ochrany přispívající či bezprostředně sloužící k ochraně národních parků, které český právní řád v současné době obsahuje. V tomto směru budou převažovat zejména prostředky obsažené v ZOPK jakožto primárního pramenu právní úpravy národních parků v našem právním řádu, letmo však budou v rámci těchto zmíněny i prostředky

²⁷⁸ Ust. §20 vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

²⁷⁹ Ust. §1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁰ Ust. §40, odst. 3, odst. 4 téhož předpisu.

ochrany národních parků z jiných právních předpisů, zejména pak z lesního zákona.

4.1 Základní ochranné podmínky národních parků

Základní ochranné podmínky národních parků by se daly charakterizovat jako uzavřený výčet relativně zakázaných činností, které nelze provozovat na území žádného z našich národních parků, ledaže by příslušný orgán ochrany přírody udělil výjimku ze zákazu ve zvláště chráněných územích.²⁸¹ Základní ochranné podmínky lze rozdělit do dvou skupin na ty činnosti, které jsou zakázány na celém území národního parku, a na ty činnosti, které jsou zakázány pouze mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí v národních parcích. Orgán ochrany přírody takto učiní v případech, kdy veřejný zájem na ochraně přírody je upozaděn jiným veřejným zájmem, dále když povolení výjimky svědčí zájmu ochrany přírody, nebo když provozování takové činnosti v daném konkrétním případě nijak zásadně neovlivní stav předmětu ochrany národního parku.²⁸² Povolení může být vydáno buď formou rozhodnutí, tj. správním úkonem, který zasahuje do právních poměrů jmenovitě určených osob,²⁸³ nebo opatřením obecné povahy, které je legálně definováno jako taková forma činnosti veřejné správy, která není ani předpisem, ani rozhodnutím, a správní orgány touto formou rozhodují v těch případech, kdy jim to zvláštní zákon ukládá.²⁸⁴ Opatření obecné povahy se vyznačuje zejména tím, že se pohybuje, jak již z výše uvedené definice vyplývá, na pomezí konkrétních a abstraktních správních aktů, tedy je obecné co do okruhu adresátů, ale konkrétní co do předmětu své úpravy.²⁸⁵

První takto zakázanou činností na území národních parků, kterou zná ZOPK, je umisťovat nebo povolovat důlní díla, včetně souvisejících důlních staveb nebo zařízení, kromě zajištění a likvidace stávajících důlních děl. Český právní řád na žádném místě nedefinuje pojem důlní dílo, lze je však definovat jako „*podzemní a povrchové prostory, které jsou vytvářeny za účelem vyhledávání, průzkumu a využití ložiska, jakož i prostory, které jsou nutné pro*

²⁸¹ MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, 607 s., str. 139.

²⁸² Ust. §43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸³ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*, 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 599 s., str. 133.

²⁸⁴ Ust. §171 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁵ JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D.: *Správní řád. Komentář*, 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1047 s., str. 905.

likvidaci nebo zabezpečení jiných důlních děl.“²⁸⁶ Zajištění a likvidace stávajících důlních děl je povolena z toho důvodu, že v minulosti na území našich národních parků docházelo k těžbě nerostů, přičemž pozůstatky po těchto činnostech (tj. opuštěné lomy) často v současnosti fungují jako stanoviště některých živočišných a rostlinných druhů.²⁸⁷ Na závěr dodávám, že těžba nerostů na území národních parků aktuálně neprobíhá, a to už od roku 1989,²⁸⁸ což lze vyhodnotit jako velmi kladný posun od politiky minulého režimu v oblasti ochrany přírody.

Další činností zakázanou na území národních parků je vymezení nových průmyslových zón. Tento zákaz byl zaveden novelou ZOPK zákonem č. 123/2017 Sb. Průmyslová zóna rovněž nemá legální definice, podle Agentury CzechInvest ji však lze definovat jako „*ucelené souvislé území přibližně obdélníkového tvaru, vymezené v závazné části schváleného územního plánu velkého územního celku či schváleného územního plánu obce jako území současně zastavěné převážně objekty pro průmyslovou výrobu, obchod, služby nebo jako zastavitelné území vhodné převážně pro umístování průmyslové výroby, obchodu, služeb*“.²⁸⁹ Zákaz vymezení průmyslových zón spočívá v zákazu vymežit v územně plánovací dokumentaci plochu, která by umožňovala realizaci průmyslové zóny podle výše uvedené definice.²⁹⁰

Mezi základní ochranné podmínky národních parků patří dále zákaz stanovení průzkumných území. Tento zákaz velmi úzce souvisí se zákazem povolování a provádění geologických prací, což patří mezi zakázané činnosti mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, a proto o tomto zákazu bude pojednáno souhrnně dále.

Zákaz těžit nerosty, rašelinu nebo slatinu, kromě těžby stavebního kamene a písku pro stavby na území národního parku, spočívá v tom, že těžba nerostů, rašeliny a slatiny je vázána na povolení výjimky orgánem ochrany přírody. Velmi kuriózní je však druhá část tohoto zákazu, kdy je stanovena výjimka ze zákazu v případě těžby stavebního kamene a písku pro stavby na území národního parku, neboť tato činnost musí být prováděna prostřednictvím důlních děl, jejichž zákaz

²⁸⁶ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 170.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ Tamtéž. Str. 169.

²⁸⁹ *Informační systém Mendelovy univerzity v Brně* [online]. Mendelova univerzita v Brně [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=57125

²⁹⁰ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 171.

umísťování a povolování je první základní ochrannou podmínkou národních parků, proto osoba, která by měla v úmyslu těžít stavební kámen a písek pro účely stavby v národním parku, by musela nejprve získat povolení o výjimce ze zákazu od orgánu ochrany přírody, jako velmi problematické se pak jeví, jakým způsobem by v praxi příslušný orgán ochrany přírody zjišťoval, zda takto vytěžený stavební kámen a písek byl skutečně použit pro účely stavby v národním parku.²⁹¹

Na území národních parků je dále zakázáno odstraňování odpadů, které mají původ mimo území národního parku. Odstraňováním odpadů se rozumí „*taková činnost, která není využitím odpadů, a to i v případě, že tato činnost má jako druhotný výsledek znovuzískání látek nebo energie.*“²⁹² Demonstrativní výčet těchto činností je uveden v příloze č. 4 k zákonu č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o odpadech“), a jde například o skládkování, vypouštění do vodních těles, moří, oceánů aj.²⁹³ Účelem tohoto zákazu je zabránit vytváření např. skládek na území národního parku, neboť ty by mohly mít velmi negativní vliv na jeho předmět ochrany. S ohledem na účel národního parku je zcela logické, že existence skládek odpadu vzniklého mimo jeho území by byla v přímém rozporu s účelem existence národního parku, to však neznamená, že se ilegální skládky v národních parcích nevyskytují. Odpad vzniklý na území národního parku je v ideálních případech odstraňován buď v zastavěném území obcí a zastavitelných plochách obcí, případně na místech, která k tomu orgán ochrany přírody určil opatřením obecné povahy.²⁹⁴

Další ze základních ochranných podmínek národních parků je zákaz povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin. Motiv tohoto zákazu je zjevný, a je jím omezení rozšiřování invazních druhů rostlin. Problematika invazních druhů rostlin a živočichů je

²⁹¹ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 169.

²⁹² Ust. §4, odst. 1 písm. v) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹³ Příloha č. 4 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁴ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 172 - 173.

řešena nejen na vnitrostátní, ale i na evropské úrovni.²⁹⁵ Invazní druhy mohou mít devastující vliv na biodiverzitu v dané lokalitě.²⁹⁶

V národních parcích je taktéž zakázáno zavádět intenzivní chovy zvěře, jako jsou obory, farmové chovy nebo bažantnice. Jazykovým výkladem lze snadno vyvodit, že se jedná o výčet demonstrativní. Zvěří se rozumí obnovitelné přírodní druhů, které je představováno taxativně vypočtenými druhy živočichů v ust. §2 písm. c) a d) mysliveckého zákona, a patří sem kupříkladu daněk skvrnitý, jelen evropský, vlk obecný, prase divoké a celá řada dalších živočišných druhů z podkmenu obratlovců. Obora je druh honitby, kde je intenzivní chov zvěře prováděn, bažantnice je pak ta část honitby, kde je prováděn intenzivní chov bažantů.²⁹⁷ Dalším typem chovu zvěře je farmový chov, který se vyznačuje zejména rozdílným účelem od intenzivního chovu zvěře. Tímto účelem je zpravidla živočišná produkce například masa nebo kožešiny, a tyto chovy se neřídí mysliveckým zákonem, ale zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „veterinární zákon“),²⁹⁸ neboť se jedná o hospodářská zvířata, tedy zvířata využívána zejména k hospodářským účelům,²⁹⁹ na něž se myslivecký zákon výslovně nevztahuje.³⁰⁰

Další zákaz se vztahuje na změnu stávajícího vodního režimu pozemků. Za změnu stávajícího vodního režimu pozemků lze považovat „*takový zásah člověka do vodního režimu daného území, v jehož důsledku dojde nebo může dojít ke změně biologické rozmanitosti přírodních společenstev vodních nebo vodou ovlivněných ekosystémů.*“³⁰¹ Účelem ustanovení je zabránit zásahům člověka, které by mohly mít negativní vliv na množství vody v daném území, což je v současné době mimořádně aktuální téma, a to zejména s ohledem na nynější

²⁹⁵ Viz Nařízení EP a Rady č. 1143/2014, o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních a nepůvodních druhů

²⁹⁶ *Nepůvodní a invazní druhy* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/nepuvodni_a_invazni_druhy

²⁹⁷ Ust. §2 písm. j), písm. k) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 174.

²⁹⁹ Ust. §3, odst. 1 písm. c) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁰ Ust. §1 odst. 2 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰¹ MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2007, 607 s., str. 144.

velmi nepříznivou hydrologickou situací.³⁰² Důsledkem necitlivých zásahů tohoto typu by mohlo být poškození či zničení populací rostlinných a živočišných druhů, které jsou na vodě závislé, nemluvě o potenciálně katastrofálních důsledcích na život místních obyvatel.

Zákaz vypouštět živočichy, kromě vypouštění živočichů na základě schválených záchranných programů nebo živočichů vyléčených záchrannými stanicemi v místě jejich nálezu. Živočicha ZOPK definuje, jako „jedince živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody“ a současně stanovuje, že „živočichem se rozumí všechna vývojová stadia daného jedince“ a že „jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepovažuje.“³⁰³ ZOPK současně poskytuje i definici záchranné stanice: „záchranná stanice je zařízení, které na konkrétně vymezeném území působnosti zajišťuje komplexní péči o všechny živočichy dočasně neschopné přežít ve volné přírodě s cílem navrátit je do přírody, živočichům trvale neschopným přežít ve volné přírodě poskytuje, je-li to vhodné a účelné vzhledem k jejich zdravotnímu stavu, odpovídající dlouhodobou péči, poskytuje informace o příčinách ohrožení a vhodných způsobech ochrany živočichů a může spolupracovat při provádění opatření k předcházení zraňování nebo úhynu živočichů.“³⁰⁴ Záchranné stanice zejména poskytují léčbu raněných živočichů, a usilují o úspěšný návrat takto postižených jedinců do volné přírody, a současně se podílejí i na prevenci zraňování nebo úhynu živočichů. Záchranné stanice jsou provozovány na základě povolení MŽP.³⁰⁵ ZOPK logicky připouští výjimku ze zákazu, a to při vypouštění živočichů v rámci záchranných programů. Cílem záchranných programů živočichů je reintrodukce ohrožených druhů živočichů, jejichž populace v našich podmínkách buď zcela vymizely, nebo jsou ve velmi špatném stavu, a pomocí řady opatření je usilováno o zvýšení populací vybraných druhů.³⁰⁶

³⁰² Portál ČHMÚ: Aktuální situace: Monitoring sucha. [online]. Český hydrometeorologický ústav [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/aktualni-situace/sucho>

³⁰³ Ust. §3, odst. 1 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁴ Ust. §3, odst. 1 písm. f) téhož předpisu.

³⁰⁵ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 29.

³⁰⁶ *O záchranných programech*. [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.zachranneprogramy.cz/o-zachrannych-programech/>

V reakci na světelné znečištění byl novelou provedenou zákonem č. 123/2017 Sb. zaveden zákaz umisťovat světelné zdroje mimo uzavřené objekty, které směřují světelný tok nad vodorovnou rovinu procházející středem světelného zdroje. Cílem tohoto omezení je zabránit mnohdy zcela zbytečným rušivým vlivům různých reklamních a jiných billboardů a dalších obdobných zařízení, která mají vliv na život na světlo citlivých živočišných druhů.³⁰⁷

V podobném duchu se nese i další omezení, a to zákaz provádět ohňostroje nebo používat zábavní pyrotechniku. Dle mého názoru se jedná o velmi žádoucí opatření, které zcela jistě uvítají nejen živočichové, ale i lidé žijící v národních parcích (osobně bych takové omezení uvítal nejen na území národních parků, ale plošně po celé České republice). O vlivu hluku, způsobeného nejen zábavní pyrotechnikou, na některé živočišné druhy bylo pojednáno v kapitole číslo II., kde bylo uvedeno a popsáno, jakým způsobem může hluk působit na některé konkrétní druhy živočichů (vzpomeňme si například na tetřívka obecného). Mezi důsledky používání zábavní pyrotechniky však nepatří pouze hluk, ale i další průvodní efekty, jako je světelné znečištění a vypouštění toxických látek do ovzduší. Hlasité efekty ohňostrojů aj. způsobují mnohdy i velký strach ve volně žijících zvířatech (ale nejen u nich, stejným způsobem jsou zasaženy i zvířata domácí a zvířata v zoologických zahradách), která se v reakci na tuto činnost chovají mnohdy tak, že si sama způsobí zranění, v jejichž důsledku často dochází k jejich zcela zbytečnému úhynu.³⁰⁸ Domnívám se, že v současnosti dochází k poklesu oblíbenosti zábavní pyrotechniky mezi veřejností, o čemž svědčí i petice požadující regulaci zábavní pyrotechniky.³⁰⁹

Posledním zákazem, který platí plošně na celém území národního parku, je zákaz létat v rozporu s podmínkami stanovenými v opatření obecné povahy vydaném podle jiného právního předpisu, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob, majetku nebo veřejného pořádku, a letů pro potřeby orgánů ochrany přírody. Jiným právním předpisem je v tomto smyslu myšlen zákon č. 49/1997 Sb, o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o

³⁰⁷ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 176.

³⁰⁸ JAŠKA, Pavel; SIKORA, Jiří; SYCHROVÁ, Věra. *Vliv zábavní pyrotechniky a ohňostrojů na ptáky. Ochrana přírody* [online]. 2019, 2019(6) [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/vliv-zabavni-pyrotechniky-a-ohnostroju-na-ptaky/>

³⁰⁹ *Regulace zábavní pyrotechniky* [online]. Petice.com [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: https://www.petice.com/regulace_zabavni_pyrotechniky

živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o civilním letectví“). Podle zákona o civilním letectví může Úřad pro civilní letectví, po dohodě s Ministerstvem obrany a po projednání s osobou pověřenou výkonem státní správy ve věcech sportovních létajících zařízení (Aeroklub České republiky³¹⁰), opatřením obecné povahy na dobu nezbytně nutnou nebo trvale zakázat či omezit užívání vzdušného prostoru České republiky nad určitými oblastmi, a to mj. z důvodu ochrany životního prostředí.³¹¹ Výjimkami *ex lege* jsou lety za účelem zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob, majetku veřejného pořádku a letů pro účely orgánů ochrany přírody.³¹² Účelem letu pro účely orgánu ochrany přírody může být například letecký monitoring lesů, jak bylo činěno Správou Národního parku Šumava v souvislosti s napadením lesa lýkožroutem smrkovým.³¹³

Druhou skupinou základních ochranných podmínek jsou zákazy na území národních parků s výjimkou zastavěných území obcí a zastavitelných ploch obcí. Zastavěné území obcí je „území vymezené územním plánem nebo postupem podle stavebního zákona,“ případně (pokud obec takto vymezené území nemá) se jedná o tzv. intravilán, tedy „zastavěnou část obce vymezenou k 1. 9. 1966 a vyznačenou v mapách evidence nemovitostí.“ Stavební zákon mimo zastavěného území obce definuje i zastavitelnou plochu obce, kterou je „plocha vymezená k zastavění v územním plánu nebo zásadách územního rozvoje.“³¹⁴ Lze tedy shrnout, že omezení, která budou uvedena v následujících odstavcích, platí na území národního parku, kromě těch ploch v obcích, které jsou buď zastavěné, nebo jsou k zastavění určité.

Mimo výše uvedená území je v národním parku zakázáno používat prostředky nebo vykonávat činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů v rozporu s cíli ochrany

³¹⁰ Blíže viz Sdělení Ministerstva dopravy o vydání rozhodnutí o pověření Aeroklubu České republiky výkonem státní správy ve věcech sportovních létajících zařízení (č. j. 94/2010-220-SP/3). Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=262&r=2010>

³¹¹ Ust. §44, odst. 3 zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³¹² VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 177.

³¹³ FUCHS, Miroslav. Lesníci vyhledávali stromy napadené kůrovcem z vrtulníku. [online]. Prachatickýdeník.cz [cit. 2020-03-22]. 25. 9. 2013 Dostupné z: https://prachaticky.denik.cz/zpravy_region/lesnici-vyhledavali-stromy-napadene-kurovcem-z-vrtulniku-20130925.html

³¹⁴ Ust. §2, odst. 1, písm. d), písm. j) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

zón národního parku nebo s režimem zón národního parku. Pojem biologická rozmanitost, nebo také biodiverzita, je pojem primárně přírodovědný, velmi obtížně definovatelný, a proto v ZOPK jeho definici nenalezneme, byť je zde poměrně hojně užíván. Biologická rozmanitost je však definována v CBD, a to jako „*variabilita všech žijících organismů včetně, mezi jiným, suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí; zahrnuje různorodost v rámci druhů, mezi druhy i mezi ekosystémy.*“³¹⁵ Biologická rozmanitost je, stručně a zjednodušeně řečeno, rozmanitost živých organismů a ekosystému, kterou lze chápat ve dvou smyslech, a to jednak jako biodiverzitu kvalitativní, určenou kupříkladu počtem živočišných a rostlinných druhů v daném společenstvu, a jednak jako biodiverzitu kvantitativní, danou zpravidla rozsahem populace určitého druhu. Biodiverzita je často určována rozmanitostí druhů na určitém území.³¹⁶ Co se týče pojmu ekosystém, ten již legální definici má, a to v ZŽP, kde je definován jako „*funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.*“³¹⁷ Tato definice je, zejména pro laiky, poměrně obtížně uchopitelná, a to v závislosti na znalostech adresáta v oblasti přírodních věd a příbuzných oborů. Definici uvedenou v CBD osobně považuji za srozumitelnější: „*(Ekosystém) znamená dynamický komplex společenstev mikroorganismů, rostlin a živočichů a jejich neživého prostředí, působící ve vzájemných vazbách jako funkční jednotka.*“³¹⁸ Pro lepší ilustraci výkladu tohoto pojmu lze uvést, že ekosystém je množina živočichů, rostlin a přírodních procesů.³¹⁹ Jako příklad ekosystému lze uvést například les, rybník, pole, ale i město. Základní funkcí ekosystému je koloběh látek, tok energie a informací. Energie do ekosystému vstupuje buď přirozeným způsobem, a to například ze slunečního záření, větru, vodního proudu aj., nebo způsobem umělým, tedy činností člověka, kde jako příklad lze uvést hnojení, vypouštění odpadních vod a

³¹⁵ Čl. 2, Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti č. 134/1999 Sb.

³¹⁶ ROUDNÁ, Milena. *Biologická rozmanitost a otázky biologické bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2003, 66 s. ISBN 80-7212-275-4. Str. 4 - 6.

³¹⁷ Ust. §17 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁸ Čl. 2, Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti č. 134/1999 Sb.

³¹⁹ PRIMACK, Richard B., KINDLMANN, Pavel, JERSÁKOVÁ, Jana. *Biologické principy ochrany přírody*. Praha: Portál, 2001, 349 s. ISBN 80-7178-552-0. Str. 25.

celou řadu dalších činností.³²⁰ Z výše uvedeného vyplývá, že člověk může svou činností do velmi značné míry ovlivnit jak biodiverzitu na daném území, tak i ekosystémy a jejich funkci, a to jak pozitivně, tak negativně. Z tohoto důvodu je na místě, aby negativním zásahům bylo zabráněno, a to o to více, jedná-li se o biodiverzitu a ekosystémy na území národních parků, neboť tyto dvě složky patří mezi velmi významné součásti jejich předmětu ochrany. Co se týče prostředků, které mají, nebo by mohly mít, negativní vliv na biodiverzitu a ekosystémy, může se jednat o prostředky technické, chemické, u činností lze uvést postupy a zásahy, které mohou být činěny za použití uvedených prostředků, ale i bez nich.³²¹

Další z palety základních ochranných podmínek národních parků je zákaz umisťovat, povolovat nebo provádět stavby, mimo staveb nevyžadujících územní rozhodnutí nebo územní souhlas a určených pro účely ochrany přírody, péče o zemědělské pozemky a lesy, turistiky, správy vodních toků, požární ochrany a záchranných prací, obrany státu, ochrany státních hranic nebo památkové ochrany. Stavba je takové stavební dílo, které vzniklo za použití stavební či montážní technologie, a nezáleží na jejím provedení, použitých materiálech, či konstrukci, ani na jejím účelu a dobu trvání, stavbou je současně i za určitých okolností i její část nebo změna dokončené stavby.³²² Stavební zákon vymezuje celou řadu staveb, které nevyžadují územní souhlas nebo územní rozhodnutí, a jedná se například o opěrné zdi do výšky 1 m nebo oplocení do výšky 2 m, které nehraničí s veřejně přístupnými pozemními komunikacemi nebo s veřejným prostranstvím a které se nacházejí v zastavěném území či v zastavitelné ploše, nebo bazén do 40 m² zastavěné plochy na zastavěném stavebním pozemku rodinného domu nebo stavby pro rodinnou rekreaci v zastavěném území nebo v zastavitelné ploše umístěný v odstupové vzdálenosti nejméně 2 m od hranice pozemku, a jeho související technické zařízení, územní rozhodnutí ani územní souhlas dále nevyžadují stavební úpravy, tedy takové úpravy, při nichž je zachován půdorys i výška stavby,³²³ a udržovací práce, tedy takové práce, které

³²⁰ *Informační systém Mendelovy univerzity v Brně* [online]. Mendelova univerzita v Brně [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=64910

³²¹ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 178.

³²² Ust. §2, odst. 3, odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³²³ Ust. §2, odst. 5 písm. c) téhož předpisu.

zajišťují dobrý stav stavby.³²⁴ Zákaz umístování staveb, i těch nevyžadujících územní rozhodnutí, nebo územní souhlas, se však vztahuje i na tyto stavby, neboť je nutné, aby zároveň splňovaly i podmínku jejich účelu. Bez rozhodnutí o výjimce lze tedy v národních parcích, mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí umísťovat pouze ty stavby a provádět takové činnosti, které jednak nevyžadují územní rozhodnutí nebo územní souhlas, a současně slouží účelu ochrany přírody a dalším výše uvedeným účelům.³²⁵

Mimo zastavěná území obcí a zastavitelných ploch obcí je dále v národních parcích zakázáno odstraňovat svrchní vrstvu půdy nebo provádět terénní úpravy, mimo staveb nevyžadujících územní rozhodnutí nebo územní souhlas a určených pro účely ochrany přírody, péče o zemědělské pozemky a lesy, turistiky, správy vodních toků, požární ochrany a záchranných prací, obrany státu a ochrany státních hranic, nebo mimo provádění údržby kulturních památek. Toto ustanovení má zejména za cíl ochranu půdy a jejího povrchu. Půda je obecně chráněna zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ZPF“), který zejména zakotvuje zásady ochrany zemědělské půdy.³²⁶ Co se týče terénních úprav, jedná se o činnost upravenou ve stavebním zákoně, který terénní úpravy definuje jako „zemní práce a změny terénu, jimiž se podstatně mění vzhled prostředí nebo odtokové poměry, těžební a jim podobné a s nimi související práce, nejedná-li se o hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem, například skladovací a odstavné plochy, násypy, závážky, úpravy pozemků pro zřízení hřišť a sportovišť, těžební práce na povrchu.“³²⁷ Výše uvedené ustanovení ZOPK je však poměrně problematické, a to s ohledem na příslušná ustanovení stavebního zákona.³²⁸ Stavební zákon sice stanovuje, že územní souhlas ani územní rozhodnutí není vyžadováno v případech, kdy se jedná například o terénní úpravy do 1,5 m výšky nebo hloubky o výměře do 300 m² na pozemcích, které nemají společnou hranici s veřejnou pozemní komunikací nebo veřejným prostranstvím,

³²⁴ Ust. §79 odst. 2, odst. 6 a ust. §3 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³²⁵ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 179 - 180.

³²⁶ Tamtéž. Str. 180.

³²⁷ Ust. §3, odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³²⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 181.

pokud nedochází k nakládání s odpady, terénní úpravy v přirozených korytech vodních toků a na pozemcích sousedících s nimi, jimiž se podstatně nemění přirozená koryta vodních toků, úpravy pozemků, které mají vliv na schopnost vsakování vody, provedené na pozemku rodinného domu nebo na pozemku stavby pro rodinnou rekreaci, které souvisí nebo podmiňují bydlení nebo rodinnou rekreaci, neslouží ke skladování hořlavých látek nebo výbušnin, není v rozporu s územně plánovací dokumentací, a plocha části pozemku schopného vsakovat dešťové vody po jejich provedení bude nejméně 50 % z celkové plochy pozemku rodinného domu nebo stavby pro rodinnou rekreaci a další,³²⁹ ale současně stanovuje, že toto ustanovení se nevztahuje na záměry ve zvláště chráněných územích, mezi něž patří i národní parky.³³⁰

Následující zákaz, zákaz povolovat nebo provádět geologické práce, se velmi úzce pojí se zákazem stanovení průzkumných území, který patří do první skupiny základních ochranných podmínek národních parků, jenž byl zmíněn v předchozích odstavcích této podkapitoly. Geologické práce jsou definovány zákonem č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a Českém geologickém úřadu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o GP“). Jedná se geologický výzkum a průzkum na území České republiky, a s ním související činnosti.³³¹ Je vhodné podotknout, že ne všechny geologické práce mají stejný vliv na životní prostředí, některé činnosti zahrnuté pod geologické práce dokonce vůbec fyzicky nezasahují do pozemků na území národního parku, proto někteří autoři uvádí, že by bylo vhodnější mezi základní ochranné podmínky zařadit pouze ty geologické práce, které potenciálně škodlivý vliv na předmět ochrany národních parků mají.³³² Je patrné, že geologické práce na zastavěných územích obcí a zastavitelných plochách obcí jsou i bez výjimky povoleny, proto tedy není např. zakázáno vrtat studny na zahradách rodinných domů.³³³ Na celém území národního parku je zakázáno stanovovat průzkumná území, což jsou taková území, na nichž je možné provádět geologické práce za účelem vyhledávání a průzkum ložisek vyhrazených nerostů, které jsou vymezeny v ust. §3 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití

³²⁹ Ust. §80, odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³³⁰ Ust. §80, odst. 5 téhož předpisu.

³³¹ Ust. §2 zákona č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a Českém geologickém úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

³³² VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 172.

³³³ Tamtéž.

nerostného bohatství (dále jen „horní zákon“), a průzkum výhradních ložisek nevyhrazených nerostů.³³⁴

Podle ZOPK je dále zakázáno sbírat nerosty, rostliny nebo odchyťovat živočichy, s výjimkou běžného obhospodařování pozemků, výzkumu povoleného nebo organizovaného orgánem ochrany přírody, výkonu práva myslivosti, práva rybářství nebo práva obecného užívání lesů podle jiného právního předpisu. Sběrem je taková záměrná činnost, kdy osoba vlastnoručně či za použití nástrojů něco sbírá.³³⁵ Příkladem sběru rostliny tak může být například utržení květiny a její následné odnesení z místa sběru, sběr nerostu pak může spočívat například v sebrání nerostu a jeho následném odnesení.³³⁶ Odchyt živočicha naproti tomu může spočívat v tom, že osoba, která odchyt provádí, živočicha za pomoci vlastních končetin či nástrojů znehybní, a poté jej odnese z místa odchyty.³³⁷ Tyto pojmy nejsou zákonem definovány, nicméně jsem přesvědčen, že to ani není nutné, neboť každá dospělá osoba intuitivně tuší, jaký význam tyto pojmy mají. Zákonná výjimka se na tyto činnosti vztahuje, jestliže se jedná o výzkum, který byl orgánem ochrany přírody povolen či přímo zorganizován.³³⁸ Záměr výzkumu musí být oznámen orgánu ochrany přírody 30 dnů předem, ten má možnost výzkum zakázat či omezit v případech, kdy by mohlo dojít k poškození předmětu ochrany národního parku.³³⁹ Za důležitou skutečnost považuji, že každý je oprávněn vstupovat do lesa za účelem sběru lesních plodů pro vlastní potřebu, proto se tento zákaz sběru rostlin na tuto činnost nevztahuje,³⁴⁰ neboť se jedná o výkon práva obecného užívání lesů.³⁴¹ Lesní zákon pojem lesního plodu nijak

³³⁴ Ust. §4 zákona č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a Českém geologickém úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

³³⁵ *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Ústav pro jazyk český [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=sb%C4%9Br&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

³³⁶ MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2007, 607 s., str. 143.

³³⁷ Tamtéž.

³³⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 181.

³³⁹ Ust. §73, odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁰ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 182.

³⁴¹ Ust. §19 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

nespecifikuje.³⁴² K pojmu běžného obhospodařování pozemků lze uvést, že se jedná o takové obhospodařování pozemků, při němž nedochází ke změně hydrologických půdních poměrů, půdního povrchu, či chemických vlastností prostředí.³⁴³ Právo myslivosti a právo rybářství byly již vysvětleny na jiných místech této práce (s. 16).

Zákaz používat na pozemcích mimo zahrady umělá hnojiva, kejdu, silážní šťávy nebo pozemky vápnit. Hnojivo je „látko způsobila poskytnout účinné množství živin pro výživu kulturních rostlin a lesních dřevin, pro udržení nebo zlepšení půdní úrodnosti a pro příznivé ovlivnění výnosu či kvality produkce,“³⁴⁴ aplikace těchto látek do živného prostředí se nazývá hnojení.³⁴⁵ K jednotlivým pojmům uvedeným v ZOPK lze uvést, že umělá hnojiva, také minerální, chemická či průmyslová, jsou většinou výrobky chemického, stavebního či hutnického průmyslu, obecně tedy taková hnojiva, která jsou opakem hnojiv organických,³⁴⁶ kejda je prokvašená směs vody a výkalů hospodářských zvířat,³⁴⁷ a silážní šťávy jsou kyselé tekutiny unikající při silážování, které jsou používány jako hnojivo.³⁴⁸ Vápnění je činnost, při níž je půda upravována tak, aby byl zvýšen obsah vápníku v ní,³⁴⁹ a to za účelem vytvoření dobrých podmínek pro pěstování, zejména pak odkyselením půdy.³⁵⁰ V praxi se obvykle jedná o poprášení půdy vápnem.

V národních parcích mimo daná území obcí je rovněž zakázáno vysévat nebo vysazovat rostliny mimo zahrady. Výjimka *ex lege* platí pro vysazování nebo vysévání stanovištně původních dřevin nebo místních odrůd ovocných

³⁴² DROBNÍK, Jaroslav a DVOŘÁK, Petr. §19. *Lesní zákon: komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-03-25]. ASPI_ID KO289_1995CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7357-425-3.

³⁴³ TUHÁČEK, Miloš. *Právo životního prostředí - Praktický průvodce*. Grada, 2015, 288 s. ISBN 978-80-247-5464-2. Str. 121.

³⁴⁴ Ust. §2 písm. a) zákona č. 156/1998 Sb., o o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁵ *Hnojiva*. [online]. Osobní stránky zaměstnanců ČZU [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: https://home.czu.cz/storage/78834_HK%20Hnojiva.pdf

³⁴⁶ Tamtéž.

³⁴⁷ *Organická hnojiva stájová* [online]. Mendelova univerzita v Brně [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_291_projekty2/vseo/print.php?page=1426&typ=html

³⁴⁸ KODADOVÁ, Lenka. *Hodnocení kvality konzervované objemné píče při různých způsobech konzervace a skladování*. 81 s. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Ing. Milan Kobes, Ph.D. Str. 34.

³⁴⁹ KULOVANÁ, Eliška. *Význam vápnění ve vztahu k půdní úrodnosti* [online]. Časopis Úroda 11. 1. 2001 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.uroda.cz/vyznam-vapneni-ve-vztahu-k-pudni-urodnosti/>

³⁵⁰ HLUŠEK, Jaroslav. *Zásady vápnění půd* [online]. Mendelova univerzita v Brně [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_221_multitext/vyziva_rostlin/html/hnojiva/mineralni/czasady.htm

dřevin.³⁵¹ Definici pojmu „zahrada“ lze nalézt v příloze vyhlášky č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (dále jen „katastrální vyhláška“),³⁵² v níž je uvedeno, že zahrada je takový pozemek, na němž je zpravidla pro vlastní potřebu pěstována zelenina a jiné zahradní plodiny, nebo je souvisle osázen ovocnými stromy či keři, popřípadě takový pozemek, který je funkčně spjat s budovou, má charakter okrasné zahrady, je na něm převládající travnatá plocha s porosty okrasného charakteru, ke kterým lze přiřadit i ovocné a lesní porosty.³⁵³

Navazujícím zákazem je zákaz používat biocidy mimo budovy. Biocid je látka užívaná v zemědělství ke zneškodnění škodlivých organismů.³⁵⁴ Budova je nadzemní stavba se střešní konstrukcí, která je uzavřena bočními stěnami a je spjata pevně se zemí.³⁵⁵

Zákaz skladovat pohonné hmoty nebo chemické přípravky mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody na časově omezené období je poměrně jednoznačný, postačí pouze konstatovat, že orgán ochrany přírody formou opatření obecné povahy určí místa, kde lze dané látky skladovat.³⁵⁶

Zákaz odstraňovat odpady, které mají původ na území národního parku, mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, byl popsán souhrnně se zákazem odstraňovat odpady, které mají původ mimo území národního parku.

Zákaz upravovat přirozená koryta vodních toků nebo odstraňovat z přirozených koryt vodních toků splaveniny nebo jiné přirozeně vzniklé překážky, s výjimkou případů bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob nebo hrozby vzniku značných škod na majetku spočívá v tom, že bez výjimky dané orgánem ochrany přírody není povoleno, aby kdokoli upravoval přirozená koryta vodních toků, jakožto koryta nebo jeho části, které vzniklo v důsledku přirozených vlivů,³⁵⁷ a to například formou různých staveb, terénních úprav a vodních děl, leda by nastaly podmínky, za nichž je takové jednání *ex lege*

³⁵¹ Ust. §16, odst. 2 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵² VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 182.

³⁵³ Příloha vyhlášky č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška).

³⁵⁴ Čl. 3 odst. 1 písm. a) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012 ze dne 22. května 2012 o dodávání biocidních přípravků na trh a jejich používání.

³⁵⁵ Ust. §2 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁵⁶ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 183.

³⁵⁷ Ust. §44, odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

povoleno, tedy situace, kdy dojde k bezprostřednímu ohrožení zdraví či života osoby či osob, případně situace, kdy hrozí značná škoda na majetku ve smyslu trestního zákoníku.³⁵⁸ Značnou škodou na majetku je myšlena škoda na majetku ve výši nejméně 500.000 Kč.³⁵⁹

Další zákaz se vztahuje na provoz motorových vozidel na území národního parku. Zákaz vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, s výjimkou vjezdu a setrávání vozidel základních složek integrovaného záchranného systému, obecní policie, ozbrojených sil České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, dalších orgánů veřejné moci, veterinární služby, vozidel správců vodních toků, provozovatelů vodovodů a kanalizací, energetických soustav, ropovodů, produktovodů a veřejných komunikačních sítí při plnění jejich úkolů nebo vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření v národním parku a vozidel vlastníků a nájemců nemovitých věcí v souvislosti s jejich užíváním spočívá v tom, že je zakázáno vjíždět a setrvávat s nekolejovými vozidly poháněné vlastní pohonnou jednotkou³⁶⁰ mimo místa vyhrazená buď přímo zákonem, nebo orgánem ochrany přírody formou opatření obecné povahy. Mimo určená území obcí je tedy zakázáno vjíždět a setrvávat mimo silnice, jakožto veřejně přístupné komunikace určené pro užívání motorovými vozidly a chodci,³⁶¹ mimo místní komunikace, tedy takové veřejně přístupné veřejné komunikace, které jsou určeny zpravidla pro dopravu v rámci obce,³⁶² a mimo již zmíněná místa určená orgánem ochrany přírody opatřením obecné povahy. Ačkoli z formulace tohoto zákazu lze nabýt dojmu, že k porušení tohoto zákazu je nutné vjet a následně setrvat mimo určená místa, k jeho porušení postačí pouze jedna z těchto činností, tedy buď vjetí, nebo setrvání. Zákonná výjimka z tohoto zákazu se vztahuje na poměrně široký okruh subjektů, které mohou vykonávat výše popsané činnosti, aniž by porušovali ZOPK.³⁶³ V podobném duchu se nese i zákaz jezdit na kole nebo na koni mimo

³⁵⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 183 - 184.

³⁵⁹ Ust. §138 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶⁰ Ust. §2, písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶¹ Ust. §5 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶² Ust. §6 téhož předpisu.

³⁶³ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 185.

silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, s výjimkou jízdy prováděné členy základních složek integrovaného záchranného systému, obecní policie, ozbrojených sil České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, pracovníky dalších orgánů veřejné moci, pracovníky veterinární služby a pracovníky správce vodního toku při plnění jejich úkolů nebo vlastníky a nájemci nemovitých věcí v souvislosti s jejich užíváním, který se rovněž nevztahuje na vybrané subjekty.

Dalším zákazem je zákaz provozovat horolezecké sporty, splouvání vodních toků nebo jiné vodní sporty mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Účelem tohoto zákazu je zejména prevence poškození přírody vlivem uvedených sportů.³⁶⁴

Z mého pohledu je poměrně aktuální zákaz tábořit mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, neboť se věnuji aktivitě, které je v současnosti nazývána „*bushcraft*“, tradičněji čundrování nebo „*tramping*.“ Osobně tento zákaz považuji za poměrně problematický, ačkoliv plně chápu, že ne všechny osoby věnující se tomuto koníčku dodržují základní, rozumem seznatelná pravidla pro pobyt v přírodě, který je k ní šetrný, a zachovávají potřebnou míru opatrnosti a ohleduplnosti zejména k živočichům v ní žijícím. Z tohoto pohledu je mimořádně důležité vymezení pojmu táboření. Táboření je podle sdělení MŽP takový soubor činností, který umožňuje vícedenní pobyt v přírodě, a to zejména stavění stanů, příprava stravy, hygiena, likvidace odpadků a další činnosti, jedná se tedy o demonstrativní výčet.³⁶⁵ Někteří autoři uvádí, že táboření je i tzv. nocování, tedy přebývání na jednom místě přes noc.³⁶⁶ Tábořit není zakázáno pouze na území národních parků kromě výše uvedených výjimek, ale i na území chráněných krajinných oblastí a národních přírodních rezervací, stejně jako obecně v lesích, kde lze tábořit pouze na vyhrazených místech.³⁶⁷ Velmi problematické je pak nacházení míst vyhrazená orgánem ochrany přírody, které se bohužel dle mých informací nenachází ve všech našich národních parcích.

³⁶⁴ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 186.

³⁶⁵ Kolektiv autorů. *SOUBOR STANOVISEK K ZÁKONU O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY V LETECH 1992 – 2005*. [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/39330BDCA0DF416FC1257081001AAEDB/\\$file/planeta7_soubor_stranovisek_korektural.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/39330BDCA0DF416FC1257081001AAEDB/$file/planeta7_soubor_stranovisek_korektural.pdf), str. 51

³⁶⁶ MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2007, 607 s., str. 142.

³⁶⁷ Ust. §20, odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

S ohledem na výše uvedené se nabízí otázka, zda je legální tzv. bivakování třeba v bivakovacím pytli, protože při této aktivitě zpravidla nedochází ke stavění stanů, ale maximálně k připevnění tzv. cely ke stromům pomocí provázku, například parakordu, a to zejména jako ochrana proti případnému dešti. Je otázkou, zda se i takováto aktivita dá subsumovat pod pojem táboření, a s přihlédnutím k dostupným informacím se bohužel musím přiklonit k výkladu, že ano, byť se domnívám, že ohleduplným pobytem informované a opatrné osoby nejen v národním parku, ale v přírodě obecně, třebaže vícedenním, nedochází k žádnému ohrožení předmětu ochrany národních parků ani jiných zvláště chráněných území, a postihováním takového jednání dochází ke zcela zbytečné represí osob s kladným vztahem k přírodě. Na závěr uvádím, že pouhé přespání v přírodě, bez jakýchkoli dalších průvodních aktivit typických pro táboření, považuji za povolené, a to s ohledem na ust. §16a ZOPK, kterým se stanovují bližší ochranné podmínky NP České Švýcarsko, mezi něž patří i zákaz nocování, z čehož považuji za zřejmé, že ZOPK rozlišuje pojem táboření, jak byl vymezen výše, a pojem nocování, který vykládám jako pouhé strávení noci v přírodě.

Zákaz rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody se poměrně úzce pojí s tábořením, protože rozdělávání ohňů je veřejností obvykle vnímáno jako neodmyslitelná součást trampingu neboli čundrování. K tomuto zákazu mám naopak postoj kladný, protože značná část našich národních parků je pokryta lesy, ale i jinými ekosystémy, a mnoho z nich (například louky) lze velmi snadno rozsáhle poškodit neopatrnou manipulací s ohněm, o to víc pak toto platí v období sucha. Pro úplnost připomínám, že jakákoli manipulace s otevřeným ohněm, včetně kouření a odhazování doutnajících předmětů (v souvislosti s kouřením jsou patrně myšleny zejména nedopalky), jsou činnosti, které jsou v lese zakázané lesním zákonem,³⁶⁸ stejně tak je zakázána manipulace s otevřeným ohněm v okruhu do 50 metrů od hranice lesa.³⁶⁹

Zákaz pořádat nebo organizovat sportovní, turistické nebo jiné veřejné akce mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody se vztahuje na veřejně přístupné akce. Mezi takové akce se řadí i koncert pořádaný uvnitř budovy, a to za podmínky, že je veřejně přístupný, případně je akce spojena s intenzivní dopravou účastníků, jak judikoval Městský soud v Praze svým rozsudkem ze dne

³⁶⁸ Ust. §20, odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁶⁹ Ust. §20, odst. 2 téhož předpisu.

14. 9. 2011, č. j. 5 Ca 170/2008 - 56.³⁷⁰ Dalším judikátem, který se touto problematikou zabývá, je rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 3 As 115/2016, v němž NSS potvrdil s ohledem na předcházející judikaturu, že koncert patří mezi takové akce, které mohou být pořádány pouze na místech vyhrazených orgánem ochrany přírody, v opačném případě je nutné požádat o výjimku, současně však uvedl, že každá takto konaná akce musí být posuzovaná jednotlivě, přičemž hlavním kritériem pro posuzování je přístupnost takové akce veřejnosti.³⁷¹ Lze tedy shrnout, že ten, kdo pořádá nebo organizuje veřejně přístupnou akci na území národního parku, musí tak činit buď na místě vyhrazeném orgánem ochrany přírody, nebo musí požádat o výjimku, a v případě, že takto neučiní, dopouští se přestupku podle ZOPK.³⁷²

Zákaz provozovat volný nebo stánkový prodej mimo budovy se vztahuje na prodej zboží ve stáncích, které lze považovat za mobilní provozovnu ve smyslu §17 odst. 1 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „živnostenský zákon“). Tato činnost je tedy vyloučena mimo daná území v obcích, ledaže by byla provozována v budově, jak byla definována na jiných místech této práce, nebo by byla povolena výjimka ze zákazu. Cílem tohoto zákazu je zejména zabránit znečišťování národního parku turisty a provozovateli stánků.³⁷³

Zákaz provozovat letadla způsobilá létat bez pilota nebo modely letadel se vztahuje na modely letadla, tj. zařízení s maximální vzletovou hmotností 25 kilogramů,³⁷⁴ a bezpilotní letadla, tj. letadla způsobilé létat bez pilota, která jsou provozována na základě povolení Úřadu pro civilní letectví, které je uděleno v případě, kdy provozem takového letadla není ohrožena bezpečnost létání ve vzdušném prostoru, stavby, osoby na zemi a v kontextu této práce zejména pak životní prostředí.³⁷⁵ Z výše uvedeného lze dovodit, že bezpilotní letadlo nelze považovat za letadlo, jestliže nepřesahuje hmotnost 25 kg.³⁷⁶

Poslední základní ochrannou podmínkou národních parků je zákaz provádět chemický posyp cest, s výjimkou údržby silnic I. třídy. Silnicí I. třídy se rozumí

³⁷⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 9. 2011, č. j. 5 Ca 170/2008 - 56.

³⁷¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2016, č. j. 3 As 115/2015 – 26.

³⁷² VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 188.

³⁷³ Tamtéž. Str. 189.

³⁷⁴ Ust. §2, odst. 2 zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁷⁵ Ust. §52 téhož předpisu.

³⁷⁶ Ust. §2, odst. 2 téhož předpisu.

taková silnice, která je určena pro dálkovou a mezistátní dopravu, jejichž seznam je dostupný například na webových stránkách Ředitelství silnic a dálnic. Co se týče chemického posypu, lze za něj považovat například hojně používanou posypovou sůl.³⁷⁷

4.2 Bližší ochranné podmínky národních parků

Bližší ochranné podmínky národních parků se od základních ochranných podmínek národních parků liší tím, že bližší ochranné podmínky reflektují jedinečnost předmětu ochrany každého českého národního parku.³⁷⁸

4.2.1 Bližší ochranné podmínky NP České Švýcarsko

Na celém území NP České Švýcarsko je zakázáno zasahovat do přirozeného vývoje skalních útvarů, vyjma případů, kdy je bezprostředně ohrožen lidský život či zdraví, popř. bezprostředně hrozí škoda značného rozsahu,³⁷⁹ tedy škoda ve výši nejméně 500.000 Kč.³⁸⁰

Současně je na témže území zákaz používat hospodářská zvířata k tahu a jezdit na nich mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, s výjimkou běžného obhospodařování pozemků se souhlasem vlastníka či nájemce. Pojmy silnice, místní komunikace a běžné obhospodařování pozemku byly vymezeny na jiném místě v této práci. K pojmu hospodářské zvíře lze uvést, že se jedná o zvířata využívána zejména k chovu, výkrmu a práci, jako je například skot, prasata aj.³⁸¹ Vlastník je taková osoba, která disponuje vlastnickým právem k nějaké věci, a má právo s takovou věcí v mezích právního řádu libovolně nakládat.³⁸² Nájemce je taková osoba, která má na základě nájemní smlouvy dočasné užívací právo k věci, která je předmětem nájmu.³⁸³ Ačkoli

³⁷⁷ MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2007, 607 s., str. 146.

³⁷⁸ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 191.

³⁷⁹ Ust. §16a, odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸⁰ Ust. §138 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸¹ Ust. §3, odst. 1 písm. c) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁸² Ust. §1011 – 1012 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸³ Ust. §2201 téhož předpisu.

zákonodárce výslovně v dotčeném ustanovení nezmínil pachtýře, lze dovozovat, že se vztahuje i na ně.

Poslední činností zakázanou na celém území NP České Švýcarsko je nocování v přírodě mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Z použitého pojmu nocování je patrné, že se jedná o činnost, která je rozdílná od táboření, na území NP České Švýcarsko je tedy vyloučené jakékoli nocování v přírodě, a to včetně přespání „pod širákem,“ a to i bez průvodních činností typických pro táboření, jako je např. příprava jídla, nebo hygiena.³⁸⁴

Na území NP České Švýcarsko je mimo zastavěná území obcí zakázáno volné pobíhání domácích zvířat. Za domácí zvíře lze považovat takové zvíře, které se přidrží člověka, a obvykle nežije ve volné přírodě.³⁸⁵ K pojmu volného pobíhání uvádím, že se jedná o takovou situaci, kdy domácí zvíře není pod kontrolou jeho majitele.³⁸⁶

Pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody je na území NP České Švýcarsko možné zřizovat vyhlídky a s pomocí žebříků a schodišť zpřístupňovat skalní útvary, popřípadě tato zařízení odstraňovat, dále umisťovat reklamní, informační a propagační zařízení, otevírat zemníky (výkopiště zeminy)³⁸⁷ a měnit druhy nebo způsoby využití pozemků (tento zákaz se vztahuje pouze na území NP České Švýcarsko mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí).³⁸⁸ Druhy a způsoby využití pozemků jsou uvedeny v příloze katastrální vyhlášky, změna využití pozemku je upravena ve stavebním zákoně, k němuž jako zvláštní zákony působí zákon o ZPF a lesní zákon.³⁸⁹

³⁸⁴ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 192.

³⁸⁵ SPÁČIL, J. a kol.: *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s. Str. 262.

³⁸⁶ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 193.

³⁸⁷ *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Ústav pro jazyk český [cit. 2020-04-03]. Dostupné z:

<https://sujc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=zemn%C3%ADk&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

³⁸⁸ Ust. § 16a zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸⁹ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 195.

4.2.2 Bližší ochranné podmínky KRNAP

Na celém území KRNAP mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno bez souhlasu orgánu ochrany přírody měnit druhy nebo způsoby využití pozemků, stejně jako v NP České Švýcarsko. V KRNAP je dále zakázáno bez souhlasu orgánu ochrany přírody provádět orbu trvalých travních porostů,³⁹⁰ které jsou součástí zemědělského půdního fondu.^{391 392}

4.2.3 Bližší ochranné podmínky NP Podyjí a jeho ochranného pásma

V NP Podyjí platí obdobné podmínky ve vztahu ke změně druhu a způsobu využití pozemků, i ve vztahu k orbě trvalých travních porostů.

ZOPK dále ukládá provozovateli vodní elektrárny ve Vranově nad Dyjí, aby zajistil ekologicky únosný režim průtoků v řece Dyji.

V bližších ochranných podmínkách NP Podyjí je dále deklarováno, že primárním účelem jeho ochranného pásma je ochrana národního parku před rušivými vlivy z okolí.³⁹³

4.2.4 Bližší ochranné podmínky NP Šumava

V NP Šumava rovněž platí zákaz orby trvalých travních porostů, a zákaz změny druhu a způsobu využití pozemků.

Současně je bez souhlasu orgánu ochrany přírody zakázáno upravovat a udržovat koryta vodních toků a jiných vodních ploch, stejně jako je zakázáno budování nových a rekonstrukce stávajících povrchových odvodnění pozemků. Tento zákaz se nevztahuje na tyto činnosti prováděné na zastavěných územích obcí a zastavitelných plochách obcí.³⁹⁴

4.3 Klidová území

Klidová území národních parků jsou taková území, v nichž je z důvodu ochrany přírody omezen volný pohyb osob, a která jsou vyhlášována formou

³⁹⁰ Ust. §16b zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹¹ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 195.

³⁹² Ust. §1, odst. 2 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹³ Ust. §16c zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹⁴ Ust. §16d téhož předpisu.

opatření obecné povahy MŽP (poměrně pozoruhodné je, že v ust. §17 odst. 3 je výslovně uvedeno, že MŽP vyhlásí klidová území zmíněným způsobem, zatímco v ust. §79, odst. 3 písm. f) ZOPK je uvedeno, že tak činí formou vyhlášky.) Hranice a podmínky pro pohyb v klidových územích národních parků vyznačuje příslušná správa národního parku.³⁹⁵ Není vyloučeno, aby na území jednoho národního parku bylo vyhlášeno více klidových území.³⁹⁶ Obecně platí, že institut klidových území by měl být využíván pouze v těch případech, kde je to nutné – tedy na těch místech, kde se nachází příroda skutečně citlivá na různé rušivé vlivy.

Pohyb v klidových územích je omezen tím způsobem, že je v nich zakázáno se pohybovat mimo cesty nebo vyznačené trasy. Toto omezení se nevztahuje na vlastníky a nájemce pozemků, a na další subjekty, mezi něž patří členové ozbrojených sil ČR, veřejných sborů ČR, integrované záchranné služby a další. Příslušná správa národního parku je rovněž oprávněna stanovit podmínky, které se týkají způsobu, rozsahu a času pohybu na cestách a vyznačených trasách, která tak činí rovněž formou opatření obecné povahy.³⁹⁷

4.4 Zonace národních parků

Národní parky se člení na 4 zóny, a to podle cílů ochrany,³⁹⁸ na zónu přírodní, zónu přírodě blízkou, zónu soustředěné péče o přírodu a zónu kulturní krajiny.³⁹⁹ Zóny jsou vymezovány vyhláškou MŽP, a projednávání změn zón nelze zahájit po dobu 15 let od doby nabytí účinnosti vyhlášky, kterou byly zóny změněny.⁴⁰⁰ V současné době jsou zóny podle aktuálního znění ZOPK vyhlášeny ve všech českých národních parcích s výjimkou KRNAP, v němž je nová zonace ve fázi návrhu.⁴⁰¹ Pro všechny zóny obecně platí, že v nich lze provádět pouze

³⁹⁵ STEJSKAL, Vojtěch. *K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o vyhlásování klidových území národních parků*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2017, roč. 17, č. 44, s. 11 a n. [cit. 2020-04-06] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_44.pdf

³⁹⁶ Tamtéž.

³⁹⁷ Tamtéž.

³⁹⁸ *Národní parky* [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/narodni_parky

³⁹⁹ Ust. §18, odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰⁰ Ust. §18, odst. 5, odst. 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰¹ *Nová zonace KRNAP v otázkách a odpovědích*. [online] Správa Krkonošského národního parku. [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/zonace-v-otazkach-a-odpovedich/>

takové zásahy, které nejsou v rozporu s cíli jejich ochrany.⁴⁰² Cíle ochrany jsou vymezeny v ZOPK, a budou o nich pojednáno v níže. K jednotlivým zónám lze přiřadit taková území, která sice charakteristiku jednotlivých zón nespĺňují, ale jednotná péče o tato území je nezbytná k dosažení cílů ochrany jednotlivých zón,⁴⁰³ a rovněž území, která je nutné k zónám připojit z důvodu zachování celistvosti plochy, ačkoli nespĺňují charakteristiku jednotlivých zón, ani neslouží k jejich cílům ochrany, a na takto přidružená území se nevztahují omezení opatření, jako na samotné zóny, s výjimkou zóny kulturní krajiny.⁴⁰⁴

4.4.1 Přírodní zóna

Cílem ochrany přírodní zóny je zachování přirozených ekosystémů, které v ní převažují, a zajištění nerušených průběhů přírodních procesů v nich. V této zóně je zakázáno provádět taková opatření, která jsou s tímto cílem ochrany v rozporu, výjimkou jsou však situace, kdy je to nezbytné z důvodů, kterými jsou jednak ochrana života a zdraví osob, ochrana majetku a ochrana přírody. ZOPK tyto zásahy taxativně vymezuje, a patří sem například zásahy s cílem zabránit šíření nepůvodních druhů rostlin a živočichů, odstraňování zbytečných staveb, hašení požárů a další opatření, zejména související s prevencí proti požárům, regulace populací spárkaté zvěře, zajistit ochranu osob a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, nebo například zásahy spojené se šetrným výzkumem a monitoringem.⁴⁰⁵ Podstatou přírodní zóny je minimalizace lidských zásahů v ní.⁴⁰⁶

4.4.2 Zóna přírodě blízká

Zóna přírodě blízká se od přírodní zóny liší zejména tím, že zde převažují ekosystémy částečně pozměněné lidskou činností. Cílem ochrany této zóny je dosažení takového stavu, který odpovídá ekosystémům přirozeným. I zde lze provádět pouze taková opatření, které nejsou v rozporu s cíli ochrany, a jedná se o jednak o stejné zásahy, jako u zóny přírodní, navíc zde lze však provádět i taková

⁴⁰² Ust. §18a, odst. 1, odst. 2, odst. 3, odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰³ Ust. §18, odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰⁴ Ust. §18a, odst. 6 téhož předpisu.

⁴⁰⁵ Ust. §18a, odst. 1 téhož předpisu.

⁴⁰⁶ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 204.

opatření, která mají za cíl podporu ekologické stability, přirozené biodiverzity, ochranu lesa, a opatření revitalizační.⁴⁰⁷

4.4.3 Zóna soustředěné péče o přírodu

Zóna soustředěné péče o přírodu je zóna, v níž převažují člověkem zásadně pozměněné ekosystémy. Cílem ochrany této zóny je jednak konzervace nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, které jsou významné z pohledu biodiverzity, avšak jejich existence je podmíněna trvalou lidskou činností, a jednak obnova přírodě blízkých ekosystémů. V této zóně lze provádět stejná opatření, jako v zóně přírodní a zóně přírodě blízké, a dále opatření na zachování či obnovu ekologické stability, biodiverzity ekosystémů, a zachování biotopů a populací ohrožených druhů rostlin a živočichů.⁴⁰⁸

4.4.4 Zóna kulturní krajiny

Zóna kulturní krajiny je zóna, ve které se počítá buď s tím, že bude osídlena lidmi, nebo na ní bude trvale probíhat lidská činnost – s jistou dávkou nadsázky lze říci, že je to zóna národního parku, která je vyhrazena pro člověka. Tato zóna je vymezena na zastavěných územích obcí a zastavitelných plochách obcí, a na plochách, na nichž se nacházejí lidskou činností pozměněné ekosystémy, které jsou k trvalé lidské činnosti určeny.⁴⁰⁹ V této zóně lze provádět pouze takové zásahy nebo činnosti, které neohrožují předmět ochrany národního parku.⁴¹⁰

4.5 Návštěvní řád

Návštěvní řád je informativní dokument, v němž je uveden výčet zakázaných a omezených činností v národním parku. Jedná se o činnosti turistické a rekreační, které jsou zakázány či omezeny buď právními předpisy, opatřeními obecné povahy, nebo rozhodnutími. Z výše uvedeného plyne, že návštěvní řád není právním předpisem, ani opatřením obecné povahy, byť za účinnosti dřívější

⁴⁰⁷ Ust. 18a, odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰⁸ Ust. §18, odst. 1 písm. c) a §18a, odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰⁹ Ust. §18, odst. 1 písm. d) téhož předpisu.

⁴¹⁰ Ust. §18a, odst. 4 téhož předpisu.

právní úpravy byl návštěvní řád jak právním předpisem, konkrétně obecně závaznou vyhláškou, tak později i opatřením obecné povahy.⁴¹¹ Podle současné právní úpravy tedy návštěvní řád pouze informuje adresáty o jejich povinnostech. Orgán ochrany přírody je ze zákona povinen návštěvní řád zveřejnit na svých webových stránkách, lze jej rovněž zveřejnit pouze pro část národního parku.⁴¹²

4.6 Ochranné pásmo

Ochranné pásmo je takové území, jehož účelem je ochrana zvláště chráněného území před rušivými vlivy, které se vyhláší ve shodnou formou, jako samotné dotčené zvláště chráněné území.⁴¹³ Jedná se o opatření, které je fakultativní, vyhlášeno tedy být nemusí. Dotčené území je chráněno tím způsobem, že orgán ochrany přírody, kterým je v případě národních parků příslušná správa národního parku, vymezí takové zásahy a činnosti, které jsou vázány na jeho souhlas.⁴¹⁴ V této práci již bylo uvedeno, že ochranné pásmo nelze vyhlásit pro chráněné krajinné oblasti.

Ochranné pásmo u českých národních parků je aktuální pouze u dvou z nich, tedy KRNAP a NP Podyjí, neboť u NP Šumava a NP České Švýcarsko úlohu ochranného pásma plní přiléhající chráněné krajinné oblasti a zahraniční národní parky.⁴¹⁵ U KRNAP a NP Podyjí byla ochranná pásma začleněna do aktuálního vyhlášovacího předpisu, kterým je zákon č. 123/2017 Sb.⁴¹⁶

K činnostem, které jsou obecně v ochranných pásmech regulovány, patří zejména umístování, povolování a provádění staveb, změny způsobu využití pozemků, terénní úpravy, změny vodního režimu pozemků, nakládání s vodami, používání chemických prostředků a změny druhu pozemků. Tyto činnosti jsou

⁴¹¹ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 206 - 208.

⁴¹² Ust. §19, odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹³ STEJSKAL, Vojtěch. §37. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: Komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-04-04]. ASPI_ID KO114_1992CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7552-229-0.

⁴¹⁴ §37/1 ZOPK

⁴¹⁵ STEJSKAL, Vojtěch. §37. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: Komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-04-04]. ASPI_ID KO114_1992CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7552-229-0.

⁴¹⁶ VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 272.

vázány na souhlas orgánu ochrany přírody.⁴¹⁷ Tyto pojmy byly vymezeny již v kapitole o základních ochranných podmínkách národních parků.

ZOPK rovněž vymezuje ty činnosti, které jsou vázány na souhlas orgánu ochrany přírody, v ochranných pásmech národních parků, a nejedná se tedy o činnosti omezené ve všech ochranných pásmech obecně, jako v předchozím odstavci. V ochranných pásmech národních parků je bez souhlasu příslušné správy národního parku zakázáno táboření mimo místa vyhrazená správou národního parku a zastavěná území obcí, zemědělské hospodaření, jehož součástí je ekologicky neúnosné hnojení, odstraňování odpadů a nakonec pořádání veřejně přístupných akcí mimo místa vyhrazená příslušnou správou národního parku.⁴¹⁸

Správy národního parku výše uvedené činnosti povolují buď rozhodnutím, nebo opatření obecné povahy, a to v závislosti na tom, která forma je v konkrétním případě přílehavější.⁴¹⁹

4.7 Zásady péče o národní parky

Zásady péče o národní parky patří mezi koncepční nástroje ochrany přírody. Jedná se o koncepční odborné dokumenty, které na základě informací o vývoji a stavu ekosystémů v národním parku stanoví zásady péče o ně. Cílem je zachování a zlepšování stavu předmětů ochrany národních parků.

Zpracování zásad péče je povinností příslušné správy národního parku, která poté se souhlasem MŽP vydá oznámení o možnosti seznámit se s návrhem zásad péče.⁴²⁰ Toto oznámení se zveřejňuje na portálu veřejné správy, dále se zašle dotčeným obcím, které jej zveřejní na svých úředních deskách, a dotčeným krajům.⁴²¹ Od zveřejnění návrhu na portálu veřejné správy počíná běžet 60denní lhůta k připomínkám, které správa národního parku vyhodnotí, a návrh zásad péče upraví. Správa národního parku vypořádání došlých připomínek zveřejní na svých webových stránkách a na portále veřejné správy, a následně dohodne návrh zásad péče s radou NP, a dohodnuté zásady péče jsou předány MŽP ke schválení. V případě, že k dohodě mezi správou národního parku a radou NP nedojde, rada

⁴¹⁷ Ust. §37, odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹⁸ Ust. §37, odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹⁹ Ust. §37, odst. 4 téhož předpisu.

⁴²⁰ Ust. §37, odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴²¹ Ust. §38a téhož předpisu.

NP předloží rozpor se svým stanoviskem MŽP, které může návrh upravit, a v případě změn radu NP informuje. Jestliže MŽP zásady péče schválí, uloží je v ústředním seznamu ochrany přírody, a v elektronické podobě je zašle dotčeným obcím a krajům. Samotnou péči podle schválených zásad péče zajišťuje správa národního parku.⁴²² Zásady péče jsou dlouhodobými dokumenty, schvalovány na dobu 15 – 20 let.⁴²³

4.8 Dílčí závěr a návrhy *de lege ferenda*

Osobně vnímám výše uvedené instituty jako přiměřená omezení základních práv, kterými je sledován legitimní cíl. Zákon č. 123/2017 Sb. přinesl pozitivní změnu v ochraně národních parků, dle mého názoru se zcela nepochybně jedná o posílení standartu ochrany přírody v národních parcích v České republice.

Dle aktuální právní úpravy mají správy národních parků velmi rozsáhlé pravomoci na území národních parků, jako pozitivum vnímám, že je kladen důraz na odbornost jejich zaměstnanců. V současné době jsem přesvědčen, že kvalita činnosti národních parků závisí na personálním obsazení správ národních parků, ale i dalších orgánů, jako je např. MŽP.

Myslím si, že přístup státu k národním parkům je do značné míry závislý na politické situaci, za značnou hrozbu pokládám lobbování jistých skupin podnikatelů, kterým je ochrana přírody spíše na obtíž, a na posílení úrovně ochrany přírody nemají žádný zájem, spíše naopak. Dle mého názoru je zcela stěžejní, aby zůstala politika státu ve vztahu k ochraně přírody konstantně příznivá, mělo by být co nejvíce zabráněno realizaci nesmyslných podnikatelských záměrů, současně by se v této oblasti nemělo experimentovat na úkor stavu životního prostředí.

Národním parkům by zcela jistě neškodilo omezení jejich turistického využívání, a to například formou zpoplatnění vstupu na jejich území, za předpokladu, že by se částky za vstup pohybovaly v rozumné výši, zároveň však ve výši nikoli symbolické, aby poplatky plnily svůj účel. Takové opatření by snad mělo vliv na snížení náporu turistů v národních parcích, současně by se mohlo jednat o ekonomickou pomoc správám národních parků. Je třeba si uvědomit, že národní parky zde nejsou pro pobavení veřejnosti, nejsou to zábavní parky, jejich

⁴²² VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3. Str. 280 - 283.

⁴²³ Ust. §38a, odst. 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

hlavním účelem je ochrana přírody, nikoli poskytování kratochvíle veřejnosti, a v tomto duchu by k nim měl stát přistupovat, a to i za cenu ztráty politických bodů. Na druhou stranu by však osobám, které mají o přírodu skutečný zájem, třebaže nikoli vědecký, ale i laický, nemělo být zbytečně bráněno, proto bych nevolil nijak drastická opatření, a výše zmíněné poplatky se mi zdají jako rozumné a přiměřené opatření. Domnívám se, že osoba, která je milovníkem přírody, si za vstup ráda zaplatí, a osoba, která se jen některé odpoledne nudí, si raději zvolí jinou náplň dne.

V kapitole o základních ochranných podmínkách jsem již zmínil problematiku táboření. Je faktem, že v komunitě osob, které se věnují vícedenním pobytům v přírodě, a to i přes noc, panuje nejistota, kde a za jakých podmínek lze legálně strávit noc. Domnívám se, že příslušné správy národních parků by měly přehledněji vymezovat místa vyhrazená pro nocování v národních parcích (dle mých informací v některých národních parcích vůbec nejsou, ač ZOPK jejich existenci předpokládá), a vycházet tak vstřícně osobám, jejichž přístup k přírodě třeba není úplně vzdálený od přístupu k přírodě samotných zaměstnanců správ národních parků. Domnívám se, že by měly být jasně stanoveny podmínky vícedenní turistiky v národních parcích, ale i dalších velkoplošných zvláště chráněných území, aby se předešlo zbytečnému trestání osob se zálibou v přírodě, a případným soudním sporům ve správním soudnictví.⁴²⁴ Naopak si myslím, že osoby, které se chovají skutečně bezohledně, rozdělávají ohně apod., by měly být o to tvrději trestány.

Můj další návrh se týká trestněprávní ochrany životního prostředí. Naznačil jsem již v první kapitole, že tresty v této oblasti považuji za velmi mírné. Jsem toho názoru, že složkám životního prostředí, ale i zvířatům a rostlinám, není poskytována adekvátní trestněprávní ochrana, která by měla skutečně preventivní funkci, dokonce si myslím, že veřejnost si není příliš vědoma existence možných trestněprávních následků za poškozování životního prostředí atd., případně je tato kriminalita vnímána jako nikoli příliš závažná, okrajová, přestože může mít nedozírné následky. Na závěr tohoto tématu uvádím, že by mohla být prospěšná novelizace příslušných ustanovení trestního zákoníku, kterými by se zpřísnily tresty za trestné činy uvedené v hlavě VIII. jeho zvláštní části.

Na závěr shrnuji, že v oblasti ochrany přírody by nemělo být opatrně našlapováno, jak bylo činěno například u záměrů národních parků Jeseníky a

⁴²⁴ Zde zejména narážím na kauzu ekologického aktivisty Martina Hytchy.

Křivoklátsko, neboť všechny změny v této oblasti vždy vyvolají nevoli určitých skupin, a naopak by se mělo postupovat razantněji, a to v zájmu zachování příznivého životního prostředí a jeho zlepšování, stejně jako zachování ohrožených druhů zvířat a rostlin. Jak se říká: „Všechno jde, když se chce.“

Závěr

V úvodu jsem si vytyčil cíl popsat právní úpravu ochrany národních parků. S ohledem na doporučený rozsah práce, daný vyhláškou děkana FPR ZČU v Plzni, kde je stanoveno, že diplomová práce by zpravidla neměla přesahovat 80 normostran vlastního textu, musím konstatovat, že jsem v práci nezahrnul vše, co jsem plánoval, a některé pasáže jsem v závěru musel zestručnit.

V úvodní kapitole jsem nastínil historický vývoj právní úpravy ochrany přírody u nás, uvedl jsem ty prameny, které jsem považoval za stěžejní, upozornil jsem na problematický návrh stavebního zákona, a uvedl jsem prameny právní úpravy v evropském a mezinárodním právu.

V druhé kapitole jsem nastínil předměty ochrany našich jednotlivých národních parků, stejně jako jsem velmi stručně popsal okolnosti jejich vzniku a jejich současný stav. V této kapitole jsem vycházel zejména z informací dostupných z oficiálních webových stránek správ českých národních parků. V této kapitole jsem se rovněž krátce věnoval tomu, jak možná skončily snahy z konce minulého desetiletí o vyhlášení nových národních parků u nás.

Následující kapitola měla za cíl popsat institucionální zajištění našich národních parků. Zde jsem se omezil pouze na ty skutečně nejdůležitější subjekty, popsal jsem náplň jejich činnosti a prostředky, kterými disponují k naplnění svého účelu.

Závěrečná kapitola, kterou považuji za jádro této práce, se již věnovala samotným právním a koncepčním nástrojům ochrany národních parků, přičemž se mi podařilo zejména s odkazem na příslušné právní předpisy vymezit činnosti, které jsou vázány na souhlas správ národních parků, stejně jako objasnit některé pojmy. V závěru kapitoly jsem vyjádřil svůj názor na současnou právní úpravu ochrany národních parků, a přednesl své návrhy *de lege ferenda*.

Tato práce byla z většiny vytvářena v době nouzového stavu, v době, kdy byly z důvodu epidemie nemoci COVID-19 uzavřeny knihovny a další zařízení, proto jsem se musel mnohdy spokojit s elektronickými prameny. V kontextu této situace musím ocenit, že Národní knihovna České republiky, i Univerzitní knihovna ZČU, umožnila studentům využívat těchto elektronických zdrojů. Velmi vstřícná byla i pomoc ze strany samotné FPR ZČU, která umožnila přístup k celé řadě dalších pramenů, stejně jako informovala o existujících možnostech přístupu k nim. Přesto musím říci, že některé odborné texty, které jsem měl v plánu použít, jsem v elektronické podobě nesehnal.

Na závěr s potěšením konstatuji, že díky psaní této práce jsem hlouběji pronikl do problematiky národních parků nejen z pohledu práva, ale i z pohledu jiných vědních oborů, a v budoucnu se chci tomuto tématu, ale i tématům souvisejícím, dále věnovat.

Seznam použitých zdrojů

1. Učebnice a monografie

ADAMOVIČ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2., upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 362 s. ISBN 978-80-7380-271-4.

DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí. 3. vyd.* V Praze: C. H. Beck, 2010. xlvii, 629 s. Právnické učebnice; 90. ISBN 978-80-7400-338-7.

DROBNÍK, Jaroslav a DVOŘÁK, Petr. *Lesní zákon: komentář.* [Systém ASPI], Wolters Kluwer. ASPI_ID KO289_1995CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7357-425-3.

HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část. 9. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2016, 599 s.

JEMELKA, L., PONĎELÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D.: *Správní řád. Komentář. 6. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2019, 1047 s. ISBN 978-80-7400-751-4.

MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny, 2. vydání,* Praha: C. H. Beck, 2007, 607 s. ISBN 978-80-7179-585-8.

PATZELT, Zdeněk a SOJKA, Václav. *Národní park České Švýcarsko.* Krásná Lípa: Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, 2008, 158 s. ISBN 978-80-90-37-52-7.

PRIMACK, Richard B., KINDLMANN, Pavel, JERSÁKOVÁ, Jana. *Biologické principy ochrany přírody.* Praha: Portál, 2001, 349 s. ISBN 80-7178-552-0.

ROUDNÁ, Milena. *Biologická rozmanitost a otázky biologické bezpečnosti.* Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2003, 66 s. ISBN 80-7212-275-4.

RYCHETSKÝ, Pavel a kol. *Ústava České republiky; Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář.* Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2015. xxv, 1196 stran. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-809-3.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář. 2. vydání.* V Praze: C. H. Beck, 2016. xviii, 1301 stran. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-590-9.

SPÁČIL, J. a kol.: *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s.

STEJSKAL, Vojtěch. §37. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: Komentář.* [Systém ASPI], Wolters Kluwer. ASPI_ID KO114_1992CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7552-229-0.

STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006*. Praha: Linde, 2006. 591 s. ISBN 80-7201-609-1.

ŠUSTR, Pavel. *Velcí savci na Šumavě* [online]. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2015, 155 s. ISBN 978-80-87257-24-1. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/08/velcisavcinasumave-c.pdf>

TUHÁČEK, Miloš. *Právo životního prostředí - Praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015, 288 s. ISBN 978-80-247-5464-2.

VOMÁČKA, Vojtěch; KNOTEK, Jaroslav; KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub; DIENSTBIER, Filip; PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 704 s. ISBN 978-80-7400-675-3.

WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POSPÍŠIL, Ivo, a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-02-21]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7357-750-6.

2. Odborné články v časopisech a sbornících

JAŠKA, Pavel; SIKORA, Jiří; SYCHROVÁ, Věra. *Vliv zábavní pyrotechniky a ohňostrojů na ptáky*. *Ochrana přírody* [online]. 2019, **2019**(6) [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/vliv-zabavni-pyrotechniky-a-ohnostroju-na-ptaky/>

Kategorie Mezinárodní unie na ochranu přírody pro chráněná území. *Ochrana přírody* [online]. 2010, *Zvláštní číslo* [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/kategorie-mezinarodni-unie-na-ochranu-prirody-pro-chranena-uzemi/>

KOCOUREK, Tomáš. *Omezení vlastnického práva dle zákona o ochraně přírody a krajiny aneb propast mezi obecným a veřejným zájmem*. In: *Dny práva* [online]. Brno, 2008 [cit. 2020-02-21]. ISBN 978-80-210-4733-4. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/ustavko/kocourek.pdf>

MAZANCOVÁ, Eva. *Velkoplošná územní ochrana přírody v České republice a vybraných evropských zemích z právního pohledu*. [online] *České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí*. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2018, roč. 18, č. 48, s. 10 a n. [cit. 2020-04-05] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspz.com/dokumenty/casopis/cislo_48.pdf

PEŠOUT, Pavel. *Silvestrovský výnos – 80 let od vydání*. *Ochrana přírody* [online]. 2014, **2013**(6) [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/silvestrovsky-vynos-80-let-od-vydani/>

PEŠOUT, Pavel. *Šedesátiletá historie organizace státní ochrany přírody v České republice*. *Ochrana přírody* [online]. 2019, **2019**(1) [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zamereno-na>

[verejnost/sedesatileta-historie-organizace-statni-ochrany-prirody-v-ceske-republice/](#)

STEJSKAL, Vojtěch. *K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o vyhlášení klidových území národních parků*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2017, roč. 17, č. 44, s. 11 a n. [cit. 2020-04-06] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_44.pdf

STEJSKAL, Vojtěch. *Nová právní úprava národních parků*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2017, roč. 17, č. 43, s. 22 a n. [cit. 2020-03-02] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_43.pdf

STEJSKAL, Vojtěch. *Principy právní úpravy přírody a krajiny*. In: *Dny práva* [online]. Brno, 2010 [cit. 2020-02-20]. ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Stejskal_Vojtech_\(4477\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Stejskal_Vojtech_(4477).pdf)

STEJSKAL, Vojtěch. *Rekodifikace veřejného stavebního práva: Quo vadis?* [online] Právnícké listy. [cit. 2020-04-07] Dostupné z: https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/research/pravnicke-listy/2019/Pravnicke_listy_19_01b.pdf

STEJSKAL, Vojtěch. *Stodvacet let od narození Rudolfa Maximoviče, zakladatele moderní ochrany přírody v Československu. Ochrana přírody*. 22. 6. 2006, s. 170. ISSN 1210-258X.

ŠÁLEK, Pavel. *Zvoní umíráček naší dřívě nejhojnější sově?*. *Ochrana přírody* [online]. 2015, 2015(3) [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/vyzkum-a-dokumentace/zvoni-umiracek-nasi-drive-nejhojnejsi-sove/>

ŠEDINA, Petr; BEJČEK, Petr. *Úprava vstupu a vjezdu do zvláště chráněných území v České republice. Ochrana přírody* [online]. 2013, 2013(2) [cit. 2020-02-21]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/uprava-vstupu-a-vjezdu/>

VÍCHA, Ondřej. *Nová právní úprava národních parků je ústavně konformní*. [online] České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2018, roč. 18, č. 49, s. 56 a n. [2020-04-05] ISSN 1213-5542. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_49.pdf

VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: lex specialis nebo lex generalis?* In: *Dny práva* [online]. Brno, 2009 [cit. 2020-03-06]. ISBN 978-80-210-4990-1. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/stret_zajmu/Vomacka_Vojtech_1288_.pdf

3. Internetové zdroje

Agentura ochrany přírody a krajiny: www.nature.cz

Aktuálně.cz: www.aktualne.cz

Biomonitoring: www.biomonitoring.cz
Centrum medievistických studií: www.cms.flu.cz
Časopis Úroda: www.uroda.cz
Červený seznam IUCN: www.iucnredlist.org
Česká Krajina: www.ceska-krajina.cz
Český hydrometeorologický ústav: <http://portal.chmi.cz/>
Ekolist.cz: www.ekolist.cz
Evropská unie: www.europa.eu
Hnutí DUHA: www.hnutiduha.cz
iDnes: www.idnes.cz
Informační systém Mendelovy univerzity v Brně: <https://is.mendelu.cz/eknihovna/>
Informační systém úmluvy o biologické rozmanitosti: <http://chm.nature.cz/>
iRozhlas: www.irozhlas.cz
iTras: www.itras.cz
Krkonošský národní park: www.krnep.cz
Mendelova univerzita v Brně: web2.mendelu.cz
Mezinárodní svaz ochrany přírody: www.iucn.org
Ministerstvo životního prostředí: www.mzp.cz
Národní park České Švýcarsko: www.npcs.cz
Národní park Podyjí: www.nppodyji.cz
Národní park Šumava: www.npsumava.cz
Oficiální stránky města Český Krumlov: www.ckrumlov.cz
Oficiální stránky města Vimperk: www.vimperk.cz
Osobní stránky zaměstnanců ČZU: <https://home.czu.cz/>
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR: www.psp.cz
Prachatický deník: www.prachatickydenik.cz
Právo EU: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=cs>
Projekt Česká divočina (Hnutí DUHA): www.ceskadivocina.cz
Přírodovědecká fakulta MUNI: www.sci.muni.cz
Respekt: www.respekt.cz
Seznam Zprávy: www.seznamzpravy.cz
Slovník spisovného jazyka českého: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>
Společnost přátel Jeseníků: www.npjeseniky.info
Světová databáze chráněných území: www.protectedplanet.net
Úmluva o mokřadech, majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva: www.ramsar.org

Ústavní soud ČR: www.usoud.cz

Vydra říční – ALKA Wildlife o. p. s.: <https://www.vydryonline.cz/>

Záchranné programy: www.zachranneprogramy.cz

Zelený kruh: www.zelenykruh.cz

4. Právní předpisy

Nařízení EP a Rady č. 1143/2014, o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních a nepůvodních druhů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012 ze dne 22. května 2012 o dodávání biocidních přípravků na trh a jejich používání.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti č. 134/1999 Sb.

Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška).

Vyhláška č. 64/2011 Sb., o plánech péče, o podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 156/1998 Sb., o o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 361/2000 Sb., provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 449/2011 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a Českém geologickém úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

5. **Judikatura**

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2006, č. j. 3 Ans 8/2005.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 9. 2011, č. j. 5 Ca 170/2008 - 56.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2016, č. j. 3 As 115/2015 - 26.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17.

6. **Ostatní zdroje**

Kolektiv autorů. *SOUBOR STANOVISEK K ZÁKONU O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY V LETECH 1992 – 2005*. [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/39330BDCA0DF416FC1257081001AAE/DB/\\$file/planeta7_soubor_stranovisek_korektura1.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/39330BDCA0DF416FC1257081001AAE/DB/$file/planeta7_soubor_stranovisek_korektura1.pdf)

Plán péče o Národní park Podyjí a jeho ochranné pásmo 2012 – 2020 [online]. Národní park Podyjí, 2012 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: https://www.nppodyji.cz/uploads/dokumenty/PP_Podyji2012_2020.pdf

Sdělení Ministerstva dopravy o vydání rozhodnutí o pověření Aeroklubu České republiky výkonem státní správy ve věcech sportovních létajících zařízení (č. j. 94/2010-220-SP/3). Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=262&r=2010>

Metodická instrukce č. 5/2011 k managementu volně žijících živočichů, kteří jsou zvěří (péče o zvěř a myslivost) na území národních parků.

PZ 4/2020 - Beck-online. *Invazní a nepůvodní druhy* [online]. Beck-online Copyright © 2009 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.beck->

online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembsgbpxa6s7gq&groupIndex=1&rowIndex=0

NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní závěry z kontrolních akcí - 318/23: Peněžní prostředky a majetek státu, se kterými jsou příslušné hospodařit správy národních parků.* [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2020-03-05]. ASPI_ID LIT271009CZ. Dostupné v Systému ASPI.

7. Kvalifikační práce

KODADOVÁ, Lenka. *Hodnocení kvality konzervované objemné píce při různých způsobech konzervace a skladování.* 81 s. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce: Ing. Milan Kobes, Ph.D.

Resumé

Tato práce se zabývá právní úpravou ochrany národních parků. Národní parky a prostředky jejich ochrany jsou primárně upraveny v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Právní úprava ochrany národních parků prošla velmi zásadními změnami, které přinesl zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon o ochraně přírody a krajiny. Tato práce tyto změny reflektuje.

Práce obsahuje popis vývoje právní úpravy ochrany přírody v Čechách, rozbor stěžejního nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17, a výčet nejdůležitějších právních předpisů na vnitrostátní, evropské i mezinárodní úrovni.

V následující kapitole práce je obsaženo stručné shrnutí charakteru českých národních parků, zejména jsou zde popsány významné předměty ochrany, jako jsou významné prvky krajiny, a nejcennější a nejcharakterističtější rostlinné a živočišné druhy, které se v českých národních parcích nacházejí, s důrazem na stupeň jejich ohrožení podle vnitrostátních právních předpisů.

Třetí kapitola se zabývá institucionálním zajištěním ochrany národních parků, a popisuje se roli státních orgánů, jako je Ministerstvo životního prostředí, Česká inspekce životního prostředí, správa národního parku, ale i stráž přírody. Rovněž je zde popsána i role územních samosprávných celků, zejména pak jejich zastoupení v radách národních parků.

V závěrečné kapitole jsou rozebrány jednotlivé instituty ochrany národních parků, jak jsou obsaženy v zákoně o ochraně přírody a krajiny. Kapitola popisuje základní a bližší ochranné podmínky národních parků, členění území národních parků na zóny, nezapomíná však ani na klidová území, návštěvní řád, ochranná pásma a zásady péče o národní parky. V závěru kapitoly je vyjádřen názor autora práce na právní úpravu národních parků.

Klíčová slova: zvláště chráněná území, národní parky, ochrana přírody

Legal regulation of national parks protection

Resume

This thesis deals with legal regulation of national parks protection. National parks and means of their protection are regulated in Act No. 114/1992 Coll., on nature conservation and landscape protection. The legal regulation of national parks had come through very essential changes, brought by Act No. 123/2017 Coll., amending the Act No. 114/1992 Coll., on nature conservation and landscape protection. This thesis reflects these changes.

This thesis contains the development of legal regulation of nature's protection in Bohemia, the analysis of crucial ruling of Constitutional Court of September 25th, 2018, ref. no. Pl. ÚS 18/17, and a list of the most significant national, european and international legislation.

The following chapter contains brief summary of the nature of czech national parks, most importantly the description of significant objects of their protection, such as important landscape elements, and the most valuable and iconic species of plants and animals that occur in our national parks, with emphasis on their conservation status according to the national legislation.

The third chapter deals with institution building of protection of national parks, and describes the role of state institutions, such as Ministry of Environment, Czech Inspection of Environment, National Park Administrations, but also nature's watch. The chapter also deals with the role of territorial self-governing units, mostly their representation in national park councils.

The final chapter analyzes individual instrument of national parks protection contained in act on nature conservation and landscape protection. The chapter describes basic and specific protective conditions, the territorial division of national parks to zones, it also does not forget tranquility territories, visitor order, protective zones and principles of national parks care. In the end of the chapter, the author expresses his opinions on the legal regulation of national parks.

Keywords: special areas of conservation, national parks, protection of nature